

BARN OG UNGES PERSONVERN PÅ NETT

AV SANDRA STENERSEN HENDEN

Masteroppgave i Medievitenskap
Institutt for medier og kommunikasjon
Universitetet i Oslo
Vår 2012

“Snooping: It’s not a crime, it’s a feature.”

Mark Elgan i Computerworld, 16. April 2011

Sammendrag

Denne oppgaven undersøker hvordan barn og unge forholder seg til personvernspørsmål når de er bruker Internett og sosiale nettverkstjenester. Hvordan de deler innhold, og med hvem, er sentrale spørsmål som stilles i denne oppgaven. For å belyse problemstillingen har jeg benyttet meg av en kvantitativ spørreundersøkelse og kvalitative fokus- og dybdeintervjuer. Gjennom en analyse av denne empirien, har jeg kunne belyse på individ- og gruppenivå hovedtendenser vi finner i større undersøkelser innen fagfeltet. De empiriske funnene viser at barn og unges forståelse og kjennskap til eget og andres personvern på nett er avhengig av de rammene tjenesteleverandørene setter for brukerne. De legger føringer om hvor beskyttet privat og personlig informasjon kan være. Denne undersøkelsen viser at barn og unge bryr seg om sitt privatliv og sitt personvern, og at de forsøker å verne om dette. De er bevisste på hva de mener er greit og ikke greit å dele av seg selv og av andre i nettverket. Imidlertid viser undersøkelsen at holdningene til personvernspørsmål ofte ikke følges opp i praksis.

Abstract

This thesis examines how young people relate to privacy issues when using the Internet and social networking sites. How they share content, and with whom, are the central questions posed in this thesis. The research is based on a quantitative survey and qualitative focus group interview and in-depth interview. Through an analysis of this empirical data, I was able to shed light on this at an individual level and group level, and examine the main trends found in larger studies in the field. The empirical findings show that children and young people's understanding and knowledge of their own and others' privacy online is dependent on the framework the service providers sets for their users. They will determine how protected private and personal information can be. This study shows that children and young people care about their privacy, and that they are trying to protect this. They are conscious of what they think is okay and not okay to share of themselves and of others in the network. However, the survey shows that attitudes towards privacy issues are often not followed up in practice.

Forord

Jeg har lært så mye! Å få jobbe dypt og grundig med denne oppgaven, har vært et privilegium. Å se vage tanker utvikle seg til kunnskap og resultater er noe av det beste jeg har vært med på. Det har vært spennende, utfordrende og ikke minst utrolig lærerikt å kunne arbeide med dette temaet og denne oppgaven. Jeg vil derfor takke alle som på alle måter har bidratt og hjulpet underveis i denne prosessen.

Jeg vil først og fremst rette min evige og store takknemmelighet til min veileder Professor Birgit Hertzberg Kaare, for entusiasmen, de konstruktive tilbakemeldingene, og all hjelp underveis i arbeidet med denne oppgaven.

En særlig takk til respondentene og informantene som har vært så vennlige å stille opp og gi meg deres syn på saken og dele sine erfaringer og tanker med meg. En takk også til skolen, ved rådgivere og kontaktlærere som har satt av tid, rom og ressurser for å hjelpe meg i gjennomføringen av denne oppgaven.

Takk til Trygg Bruk nettverket, som har invitert meg på konferanser og seminarer og latt meg få delta i et aktivt og faglig sterkt nettverk.

Takk også til alle medstudenter, både på IMK og IFI som har gjort studiehverdagen så rik. Og en stor takk til OSI Håndball som har gitt meg så mye også ved siden av studiene.

Takk også til Trine, Anja og Mari for korrekturlesing og tilbakemeldinger, jeg setter stor pris på at dere tok dere tid! Til slutt vil jeg rette en hjertelig takk til min store og evige kjærlighet Ørjan for at du har engasjert deg så mye i meg og min oppgave.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	4
ABSTRACT	4
LISTE OVER TABELLER OG FIGURER	11

1. INTRODUKSJON

1.2 PRESENTASJON AV FORSKNINGSFELTET	13
1.2.1 SNS OG FACEBOOK.....	13
1.2.2 PERSONVERN – HVA ER DET?	14
1.2.3 FACEBOOKS HISTORIE MED PERSONVERN.....	15
1.2.4 PERSONVERN I DEN OFFENTLIGE DISKURS.....	16
1.2.5 PERSONVERNØKENDE IDENTITETSTILTAK PÅ FACEBOOK.....	18
1.2.5.1 <i>Å endre til kun-venner</i>	19
1.2.5.2 <i>Forventede brudd, venne-nettverk, tiltenkt- og forventet publikum</i>	21
1.2.6 PERSONVERN, PERSONLIG ROM, OG DELING	23
1.3. TIDLIGERE FORSKNING	27
1.3.1 EU KIDS ONLINE II.....	27
1.3.1.1 <i>Digitale ferdigheter, e-kunnskaper og sikkerhetskunnskaper</i>	28
1.3.1.2 <i>Omfanget og rekkevidden av barn og unges online aktiviteter</i>	28
1.3.1.3 <i>Barn og unges bruk av sosiale nettverkstjenester og personverninnstillinger</i>	28
1.3.1.4 <i>Potensielt skadelig brukergenerert innhold</i>	29
1.3.1.5 <i>Misbruk av personlig data</i>	29
1.3.2 TRYGG BRUK UNDERSØKELSEN – BARN OG DIGITALE MEDIER.....	30
1.3.2.1 <i>Teknologi og Internettbruk</i>	30
1.3.2.2 <i>Foreldrenes kjennskap og tilsyn</i>	30
1.3.2.3 <i>Personlig informasjon</i>	31
1.3.2.4 <i>Publisering av bilder eller video på Internett</i>	32
1.3.2.5 <i>Opplæring og trygg bruk av Internett</i>	32
1.4 PROBLEMSTILLING	33
1.5 DISPOSISJON	34

2. TEORETISKE PERSPEKTIVER

2.2 BEGREPSDEFINISJONER	36
2.2.1 STERKE OG SVAKE BÅND I MELLOMMENNESKELIGE RELASJONER.....	36
2.2.1.1 <i>Sterke bånd – strong ties</i>	36
2.2.1.2 <i>Svake bånd – weak ties</i>	36
2.2.2 BRIDGING OG BONDING.....	37
2.2.2.1 <i>Bonding</i>	37
2.2.2.2 <i>Bridging</i>	37
2.2.3 BARN OG RELASJONER I SOSIALE NETTVERKSSAMFUNN	37
2.2.4 SOSIAL KAPITAL, RELASJONER OG INTERNETTBRUK.....	39
2.2.5 <i>Å konstruere seg selv på nett</i>	40
2.2.6 KOMMUNIKASJON OG IDENTITET.....	41
2.3 RISIKO PÅ NETT	41

2.3.1 DIGITAL SELVSKADING.....	42
2.3.3 PERSONLIG INFORMASJON SOM VALUTA	43
2.4 IDENTITETSFORVALTNING	46
2.4.1 PERSONLIGE PROFILSIDER	46
2.4.2 PRIVATLIV OFFLINE OG ONLINE	48
2.4.3 INTIMITET OG PERSONVERN	49
2.5 BARNES MULIGHETER ONLINE	50
2.5.1 DELTAKELSE.....	52
2.5.2 SYNLIGHET VIKTIGERE ENN RISIKO	53
2.5.3 Å SKILLE MELLOM DET OFFENTLIGE OG PRIVATE ROM.....	53
2.5.4 Å DELE SEG SELV MED ANDRE	54
<u>3. METODISK TILNÆRMING</u>	
3.2 VALG AV METODE	56
3.2.1 METODE FOR ANALYSE	56
3.2.1.2 <i>Meningstolkning</i>	57
3.2.2 FOKUSGRUPPEINTERVJU SOM KVALITATIV FORSKNINGSMETODE	57
3.2.3 DEN KVANTITATIVE SPØRREUNDERSØKELSEN	59
3.2.4 DYBDEINTERVJUET.....	61
3.2.5 UTVALG OG REKRUTTERING.....	61
3.2.5.1 <i>Tilnærming til skolen og rekruttering av informanter</i>	62
3.2.6 RELIABILITET, VALIDITET OG GENERALISERBARHET.....	64
3.3 BARN SOM INFORMANTER.....	65
3.4 FORSKNINGSETIKK	65
<u>4. ANALYSE</u>	
4.2 ANALYSE AV KVANTITATIVE DATA	67
4.2.1 KODEBOK	67
4.2.2 DATAMATRISSE.....	67
4.2.3 RESULTATER AV KVANTITATIV ANALYSE	68
4.2.3.1 <i>På flere plattformer</i>	68
4.2.3.2 <i>Facebookvenner</i>	68
4.2.3.3 <i>Publisering av innhold</i>	70
4.2.3.4 <i>Fjerning av innhold</i>	70
4.2.3.5 <i>Tilgang</i>	71
4.3 ANALYSE AV KVALITATIVE DATA	72
4.3.1 ANALYSE AV FOKUSGRUPPEINTERVJU.....	73
4.3.1.1 <i>Egen og andres bruk av Facebook</i>	73
4.3.1.2 <i>Informantenes holdning til tidsbruk og nytteverdi på Facebook</i>	75
4.3.1.3 <i>Informantenes forståelse for egne rettigheter og fraskrivelse av innhold på Facebook</i>	76
4.3.1.4 <i>Personlig og personvern</i>	78
4.3.1.5 <i>Publikumsgrupper og publisering av innhold</i>	80
4.4 ANALYSE AV DYBDEINTERVJUENE.....	81
4.4.1 INFORMANTENES (SKJØNNMESSIGE)VURDERING AV HVA SOM ER GREIT, OG IKKE GREIT Å DELE PÅ FACEBOOK.....	81
4.4.2 IKKE TRYGT Å VÆRE PÅ FACEBOOK.....	84
4.5 TANKER OM RESULTATENE	86

5. DISKUSJON

5.2 BARN, UNGE OG RELASJONER I SOSIALE NETTVERKSSAMFUNN	87
5.2.1 FØRELDRE SOM OVERVÅKER.....	87
5.2.2 ANDREGENERASJONS PRIVATLIV	89
5.2.3 RISIKOUTØVERE ELLER RESSURSTERKE DELTAKERE?.....	90
5.2.4 YOU HAVE ZERO PRIVACY ANYWAY. GET OVER IT.....	92
5.3 HVOR LIGGER PROBLEMET?	93
5.3.1 DE SOM DELER.....	93
5.3.2 KVASI-PRIVACY DESIGN OG TREDJEPARTSAPPLIKASJONSUTVIKLERE	94
5.3.3 KEISERENS NYE KLÆR – BLOTTLEGGING PÅ SOSIALE NETTVERKSTJENESTER	96
5.3.4 GJØR BARE SOM ALLE ANDRE.....	98

6. KONKLUSJON

6.2 HOVEDTENDENSER	99
6.3 STYRKER OG SVAKHETER VED OPPGAVEN	101
6.4 VIDERE FORSKNING	102
BIBLIOGRAFI.....	104
APPENDIX A	110
APPENDIX B	115
APPENDIX C.....	119
VEDLEGG 1 – KODEBOK	123
VEDLEGG 2 – DATAMATRISSE	128
VEDLEGG 3 – SPØRRESKJEMA	148
VEDLEGG 4 – TEMAGUIDE FOKUSGRUPPEINTERVJU	151
VEDLEGG 5 – TEMAGUIDE DYBDEINTERVJU.....	153
VEDLEGG 6 – GODKJENNING FRA NSD.....	155
VEDLEGG 7 – INFORMASJONSSKRIV TIL SKOLEN	157
VEDLEGG 8 – INFORMASJONSSKRIV MED SAMTYKKEERKLÆRING TIL FORESATTE OG ELEVER.....	158

Liste over tabeller og figurer

Tabell 1 – Antall venner fordelt på Facebook.....	69
Tabell 2 – Antall nære venner fordelt på kjønn.....	69
Tabell 3 – Respondenter som har fjernet innhold som andre har lagt ut.....	71
Tabell 4 – Det er mange ting på Internett som er bra for barn i min alder.....	84
Figur 1 – Modell basert på Altmann 1975.....	24
Figur 2 – Online opportunities and risks for children.....	51
Figur 3 – Risiko kategorier og typer.....	91
Figur 4 – Skjermbilde: Branch Out.....	95
Figur 5 – Skjermbilde: Girls Around Me.....	97

1.Introduksjon

1.2 Presentasjon av forskningsfeltet

Jeg begynner denne oppgaven med å presentere forskningsfeltet jeg beveger meg innenfor. For å besvare problemstillingen jeg har satt for denne oppgaven, *Hvordan og på hvilken måte ivaretar barn og unge sitt eget og andres personvern på Internett?*, mener jeg det er nødvendig å få et bilde av temaene, perspektivene og forskningen som foreligger på dette feltet. En utredning av problemstillingen og delproblemstillinger vil bli presentert i slutten av dette kapittelet.

Facebook og sosiale nettverkstjenester (SNS - Social network sites) har over de siste årene økt sin popularitet, ikke bare blant deres brukere, men også innenfor akademia og som forskningsobjekt. Sosiale nettverkstjenester er:

”web-based services that allow individuals to (1) construct a public or semi-public profile within a bounded system, (2) articulate a list of other users with whom they share a connection, and (3) view and traverse their list of connections and those made by others within the system” (boyd og Ellison 2007:211).

1.2.1 SNS og Facebook

Den første sosiale nettverkssiden ble publisert i 1997 og i dag finnes et hundretalls sosiale nettsider over hele verden som omfavner en rekke interesser, praksiser og brukere (boyd og Ellison 2007). En av de største sosiale nettverkssidene i dag er Facebook. Skapt av daværende Harvard student Mark Zuckerberg i 2004 som et ledd i å samle og dele informasjon om andre studenter innenfor Harvards univers. Per i dag (1.11.2011) har Facebook mer en 800 millioner aktive brukere og mer enn 50 prosent logger seg på daglig (Facebook 2011). En gjennomsnittlig bruker er tilkoblet 80 nettverk, grupper og arrangementer, og det anslås at over 250 millioner bilder lastes opp på Facebook hver dag (Facebook 2011). Mer en 350 millioner aktive Facebookbrukere bruker også Facebook på mobile plattformer, slik som iPad, eller gjennom Internettilgang eller apper på smarttelefoner (Facebook 2011). Å bruke

Facebook er gratis, i den forstand at man ikke betaler i kroner og øre for å bruke tjenesten, men forplikter seg til å godkjenne et sett regler og retningslinjer for bruk.

Facebook har en Privacy Policy og en Data Use Policy som beskriver hvordan og hvilken informasjon de henter fra brukerne, samt hvordan Facebook selv og brukerne forholder seg til personvernspørsmål. Det er tatt noen skjermbilder for bedre å illustrere hva man som bruker har tilgang til når det gjelder å redigere synlighet av sin profil ovenfor andre, dette vi presenteres i Appendix C.

1.2.2 Personvern – hva er det?

Begrepet personvern blir gjerne knyttet til individets interesse i å kontrollere formidling og bruk av personopplysninger som angår en selv. Personvern innebærer blant annet å beskytte personers autonomi og integritet. Disse bestemmelsene er nedfelt i Norges lover, i Lov av 14 april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (Personopplysningsloven 2000) og i Den Europeiske Menneskerettskonvensjonen artikkel 8 (EMK art. 8 1999). Barn har de samme rettigheter som voksne når det gjelder personvern, men i tillegg er barn gitt et særskilt internasjonalt vern gjennom FNs barnekonvensjon, artikkel 16 (FNs barnekonvensjon 1991). Der heter det at:

”Intet barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i hans eller hennes privatliv, familie, hjem eller korrespondanse og heller ikke for ulovlige angrep mot hans eller hennes ære eller omdømme. Barnet har rett til lovens beskyttelse mot slik innblanding eller slike angrep.” (FNs barnekonvensjon 1991)

Retten til privatliv og personvern er en forutsetning for individets mulighet til å opprette og vedlikeholde forskjellige sosiale relasjoner til andre personer. Ethvert individ skal ha en viss innflytelse på hva andre vet om ham eller henne, slik at det blir mulig å utvikle sosiale relasjoner upåvirket av informasjonen som er gitt til andre personer i andre sammenhenger. Personopplysninger som legges ut på Internett kan bli liggende lenge og påvirke de sosiale relasjonene barnet søker å opprette i lang tid fremover.

1.2.3 Facebooks historie med personvern

I desember 2009 gjorde Facebook en endring av sin tjeneste som innebar at alle brukere som logget på ble møtt med en melding om å tenke gjennom personverninnstillingene sine på sin egen profil. Standardinnstillingen var fra Facebooks side å sette alt innhold som offentlig. Det vil si at alle Facebooks brukere, om lag 800 millioner, samt de utenfor nettsamfunnet, vil ha full tilgang til alt innhold, bilder, veggmeldinger, kommentarer, tags og så videre.

Den tidligste utgaven av Facebook hadde en nettverksorientert holdning til personvern. Det var kun medlemmer av ditt eget nettverk (skole) som hadde tilgang til den informasjonen man delte på sin egen profil. Etter hvert som Facebook ekspanderte, åpnet de også graden av personverninnstillinger for tjenesten. Nå var alternativene for deling av informasjonen satt til valgene mellom no-one, friends, friends-of-friends og network. Da Facebook åpnet for tredjeparts utviklere til å delta på plattformen, ble informasjonen om hver enkelt bruker tilgjengelig for disse utviklerne. Gjennom applikasjoner laget for Facebook godkjente brukerne at opplysninger om dem selv ble innhentet ved å installere og ta i bruk applikasjonen.

Etter hvert som tiden gikk ga Facebook brukerne sine også muligheten til å sette sine personverninnstillinger til å dele med everyone (alle). Dette skapte masse bry blant Facebooks brukere, som rapporterte om vage og uklare meninger og betydninger av delingsalternativene. For hvem var alle? Facebook svarte på disse meldingene, ved å forenkle personverninnstillingene for sine brukere, i desember 2010.

Selv om Facebook har foretatt en rekke endringer i personverninnstillingene, som et ledd i å forenkle brukernes opplevelse og forståelse av delingskulturen i mediet, har Facebook likevel standardinnstillingene på personverninnstillingene vært offentlig. Forskning viser at standardinnstillingene spiller en stor rolle, for det viser seg at svært få faktisk endrer disse innstillingene.

I følge en undersøkelse gjort av danah boyd og Eszter Hargiatti, mener de på en annen side at disse undersøkelsene er utgått på dato. De mener at sine egne tall viser at unge langt på vei er mer opptatt av å verne om sitt privatliv enn det er gitt uttrykk for

tidligere. Selv om ikke alle oppgir at de aktivt går inn og endrer sine personvernsinnstillinger, er det likevel mange som faktisk gjør det. Dette viser at unge Internettbrukere, og unge brukere av Facebook og andre sosiale nettverkstjenester er klar over de farene og risikoene som følger med å dele informasjon om seg selv i et offentlig forum. Dette vil jeg ta grundigere for meg i kapittel 2. Teoretiske perspektiver.

1.2.4 Personvern i den offentlige diskurs

Uten tvil er det oppfinnelsen av World Wide Web og utbredelsen av Internett som har satt størst preg på personverndebatten fra midten av 1990-tallet. utfordringene er knyttet til elektroniske spor, slik som innføringen av nye former for betalingsformidling, adgangskontrollsystemer og telefoni. Spor-metforen som man så antydninger til på 80-tallet, ble tydeligere ettersom stadig mer av samhandlingen i samfunnet kunne skje elektronisk. Internett har gitt opphav til en rekke nye tjenester og teknologiutviklingen har skjedd raskt. Dette har gitt rom for en enorm forsknings og utredningsaktivitet knyttet til nye former for informasjonsbehandling. Samtidig har brukerstyrer og nye tjenester vært beheftet med svakheter som har gjort det sårbart for en rekke nye trusler i form av virus, trojanere, spyware, hacker-angrep, muligheter for avlytting av kommunikasjon og liknende (Olsen 2010). Karakteristisk for en del av denne debatten er at den har vært teknologifokusert og fragmentert, der oppmerksomheten har vært rettet mot spesifikke sikkerhetstrusler og ikke nødvendigvis personvern- spørsmål og hva som anses som legitim behandling av personopplysninger (Olsen 2010:25).

Utover på 2000-tallet har den internasjonale og nasjonale personverndebatten særlig vært preget av forslag til nye tiltak for å bekjempe terrorisme og alvorlig økonomisk kriminalitet. Forøvrig har det blitt klart at det så og si på alle samfunnets områder har oppstått behov for å avveie personvern mot andre interesser. Dette fremkommer blant annet av Personvernkomisjonens rapport fra 2009 (NOU 2009:1 2009) som beskriver utfordringer og konkrete tiltak for styrke personvernet på områdene media, barn og unge, arbeidsliv, helse og samferdsel. Et fellestrekk ved de to første temaene er de økende utfordringene knyttet til brukergenerert innhold, nettsamfunn og hvilke

ytringer som egner seg for publisering på Internett. Personvernkommisjonen nevner spesielt i sitt mandat at:

”Barn og unge er ivrige i bruken av nye elektroniske kommunikasjonsformer, t.d. SMS/MMS, ”chatting”, ”YouTube”. Unge er difor oftast i forkant i utviklinga av nye tenester og nye måtar å nytte teknologi på. Ein bør difor óg ha særkild merksemd mot denne gruppa”

29.september 2011 skrev Geir Amundsen i Aftenposten en artikkel med overskriften *Apps kan overvåke barns mobilbruk* (Amundsen 2011). Artikkelen tar ikke for seg noen ny sak som sådan, men den tar opp igjen tråden fra en tidligere debatt i 2010, om barns rett til eget personvern knyttet til abonnementstjenesten Bipper, som gjorde det mulig for foreldre å lokalisere barna sine, samt kontrollere til hvem, når og hvor lenge de ringte. Denne abonnementstjenesten er per 29.september 2011 blitt lansert også som app, BipperKidz, til iPhone og Andriod telefoner. Appen inneholder en lokaliseringstjeneste som gjør det mulig for foreldre å spore barnets bevegelser via GPS, en rapporteringstjeneste som sender en e-post om barnets bruk av telefonen, en kontrolltjeneste som gjør det mulig for foreldre å sperre eller spesifisere hvilke apper barnet kan bruke og en trygghetsalarm. Bipper-utvikler Silje Vallestad poengterer i denne artikkelen at de mange funksjonene tilknyttet appen kan tilrettelegges ut i fra barnets alder og modenhet, og at foreldre har et ansvar i å engasjere seg i barnas digitale hverdag (Amundsen 2011). På den andre siden poengterer Stian Lindbøl, leder for Medietilsynets Trygg-Bruk senter, at denne appen strider i mot barns grunnleggende rettigheter til eget privatliv, slik det er nedfelt i FNs barnekonvensjon (Amundsen 2011). Han ser samtidig ikke et stort behov for appen BipperKidz, fordi han mener at trygg bruk av Internett og mobile tjenester kommer gjennom kommunikasjon mellom foreldre og barna deres.

Facebooks behandling av brukernes personvern har også vært oppe til debatt i mediene dette året. I juni 2011 sendte Datatilsynet inn en rekke spørsmål angående Facebooks innsamling og bruk av personopplysninger til selskapets europeiske hovedkontor (Datatilsynet 2011). Det viste seg å ta tre måneder før Datatilsynet fikk svar på spørsmålene. Blant annet stilte de følgende spørsmål til Facebooks europeiske hovedkontor, som er lokalisert i Irland (Datatilsynet 2011):

- “Which basic/additional account information do you share with other businesses in a directly/indirect identifiable manner?”
- “To what extent do you use these additional information for your own purposes? If, or when you do use these data, for what purposes are these data used?”
- “Can third parties adjust the user's privacy policy, based on an acceptance of a contractual terms and conditions of the service?”
- “Does Facebook provide automatic reset of the privacy policy if or when the user terminates the contract with third parties or must the user alter the settings manually?”
- “How do Facebook use cookies in relation to social plug-inns including the "like" function?”
- “Does Facebook collect IP addresses through the "like" plug-in from users that are logged-on to Facebook?”
- “Does Facebook collect IP address through the "like" feature from users that are not logged-on to Facebook?”
- “Does Facebook collect IP addresses through the "like" feature from individuals that are not members of Facebook?”
- “Does Facebook store collected information about individuals that are not members of Facebook through the "Friend Finder" feature?”

Dette er alle svært interessante spørsmål, og viktige tankekors for brukere og ikke-brukere av Facebook. Når det gjelder spørsmål om lagring av IP-adresser er Facebook veldig vage og uklare i sitt svar til Datatilsynet (Facebook og Allan 2011). Lovgivningen er også uklar på dette området, siden Facebook tar i bruk informasjonskapsler (cookies), for å innhente og prosessere personlig data, kan det diskuteres hvilke nasjonale lover som skal gjelde, om det er irsk-, amerikansk-, kanadisk- eller internasjonal lovgivning. Dette er vanskelig fordi det ikke er enighet i om informasjonskapsler kan sees på lik linje som utstyr, slik det er nevnt i art. 4 i EU Direktivet 95/46/EC((95/46/EC) 1999). Datatilsynet har sagt at de skal fortsette og opprettholde den gode kontakten de har med Facebook, og følge nøye opp eventuelle problemstillinger som knytter seg til personvern (Datatilsynet 2011). Det er også problematisk å komme til en enighet, fordi Facebook er en internasjonal tjeneste. Så å sette restriksjoner på landsbasis vil være en enorm utfordring både for de respektive landene og Facebook som tjenesteleverandør.

1.2.5 Personvernøkende identitetstiltak på Facebook

Fred Stutzman og Jacob Kramer-Duffield, ved School of Information and Library Science, University of North Carolina at Chapel Hill, har skrevet rapporten *Friends Only: Examining a Privacy-Enhancing Behavior in Facebook* som kartlegger personvernøkende handlinger og valg collestudenter gjør på sosiale nettsteder (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). De har gjennom spørreundersøkelser, først våren 2009, så igjen våren 2010, med det samme utvalget, kartlagt endringer som har

blitt gjort på profilene når det kommer til personverninnstillinger på Facebook. De ønsket å undersøke hvorfor noen velger å aktivt gå inn for å gjennomføre endringer i personverninnstillingene som virker personvernøkende, som for eksempel å sette personverninnstillingene på Facebook til *friends-only*. De ser også på forholdet mellom Facebooks komposisjon, det de omtaler som forventede brudd og vanlige personvernspraksiser opp mot det å endre personverninnstillingene på Facebook til *friends-only*.

Stutzman og Kramer-Duffield viser til tidligere studier av sosiale nettsteder, blant annet av Alessandro Acquisti og Ralph Gross (Acquisti og Gross 2006), Joshua Fogel og Elham Nehmad (Fogel og Nehmad 2009) og Zeynep Tufekci (Tufekci 2008) som kan avsløre at det ofte er observert et skille mellom observert personvernrettet oppførsel og rapportert personvernrettede holdninger. Denne forskjellen kaller Gross og Acquisti (Acquisti og Gross 2006) "the privacy paradox" og er ofte sett i sammenheng med mangel på forståelse, mangel på oppmerksomhet eller rett og slett manglende bekymring for eget personvern innenfor rammene av mediet, plattformen, applikasjonen og programmet. Stutzman og Kramer-Duffield ser gjennom denne undersøkelsen på den økte normative holdningen studentene har til Facebook, gjennom å endre innstillingene til *friends-only* (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Videre analyserer de seg frem til et sett regler eller normer som ligger til grunn for studentenes beslutning i å endre standardinnstillingene i en personvernøkende retning.

1.2.5.1 Å endre til kun-venner

Å sette sin Facebook-profil personverninnstillinger til *friends-only*, er i følge Stutzman og Kramer-Duffield et diskret, men likevel personvernøkende tiltak (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). På et individuelt nivå, vil det å sette personverninnstillingene til *friends-only*, i praksis medføre at man minimerer publikums kontroll (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Det vil si at man selv oppnår større kontroll over hvem som ser hva. På nettverksnivå vil *friends-only* profiler ha mindre mengde offentlig innhold tilgjengelig for en tredjepart, i motsetning til de som deler alt innhold på profilen sine med alle, også de utenfor Facebook. En slik holdning og tiltak som å sette personverninnstillingene til *friends-*

only, gjør også Facebook til et mindre attraktivt nettverk for personer som er ute kun i den hensikt å finne og eventuelt misbruke den informasjonen som ligger på enhvers Facebookprofil (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). De ser at det å aktivt sette personverninnstillingene til *friends-only* etablerer noen grenser som også er med på å regulere individets bidrag til nettverket, og oppfatninger av nettverket i sin helhet (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Man kan si at de gjennom å gjøre dette personvernøkende tiltaket også blir bevisst på omfanget og rekkevidden den personlige informasjonen som legges ut på profilen deres faktisk kan nå.

Stutzman og Kramer-Duffield (Stutzman og Kramer-Duffield 2010) tar også for seg i sin rapport, forskningen til Lewis et al. (Lewis et al. 2008) som konkluderer med at personvernøkende beslutninger influeres av ens nettverk og at jo mer aktiv en bruker er, desto større sannsynlighet er det for at brukeren vil gjennomføre personvernøkende tiltak. Stutzmann og Kramer-Duffield kommer frem til følgende hypotese i sin rapport: "We hypothesize that individuals who engage in greater amounts of discursive privacy controls are more likely to engage in friends-only privacy behaviors." (Stutzman og Kramer-Duffield 2010)

Konseptet om personvern varierer i forhold til ulike sosiale grupper og avgrensninger man befinner seg innenfor, også når det gjelder sosiale medier (Lewis et al. 2008). På Facebook kan individer konstruere regler og rammer for offentliggjøring, basert på teknologiske muligheter og kulturelle normer om offentliggjøring (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Spesielt er det å sette innstillingene på Facebookprofilen til *friends-only*, i følge Lewis et al. en ikke-direkte grense-regulering (Lewis et al. 2008). Personvernets grenser skal fortsatt forvaltes innenfor de eksisterende tilkoblede nettverk altså rammer i samfunnet - offline (Lewis et al. 2008). Imidlertid kan det være interessant å se på selve prosessen som fører frem til endringene i personverninnstillingene til en *friends-only* profil. I et sosialt nettverk, slik som Facebook er personverninnstillinger en sosio-teknologisk aktivitet (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Det involverer interaksjon med det tekniske systemet som Facebook har bygget opp og et forhold til en større gruppekontekst (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Derfor vil et individs håndtering av personvern og personverninnstillinger på sosiale nettverk, og særlig Facebook, være en kombinasjon

av direkte og indirekte handlinger (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). En indirekte handling vil for eksempel kunne være forhåndssensur – der man velger å ikke offentliggjøre bilder, video, kommentarer og liknende, eller blokkere spesifikke personers tilgang til denne informasjonen. En direkte handling vil da være å bruke personverninnstillingene til å regulere innholdet som publiseres til et utvalgt publikum.

Kramer-Duffield og Stutzman nevner i sin rapport Acquistis og Gross sin undersøkelse om utnyttelsen av personvernet på Facebook, som avslørte et skille mellom holdninger, og den faktiske praksisen (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Individer rapporterte inn bekymringsmeldinger knyttet til eget personvern, mens de selv bidro til å legge ut store mengder informasjon i nettverket (Acquisti og Gross 2006). Med dette mener de at en publisering på Facebook er en funksjon for et publikum, i dette tilfellet et konstruert og imaginært publikum på Facebook som består av andre som ser på ens profil (Acquisti og Gross 2006).

1.2.5.2 Forventede brudd, venne-nettverk, tiltenkt- og forventet publikum.

I et offentlig nettverk, styrer individet selv presentasjonen og representasjonen av sin identitet. Offentliggjøring av innhold kan variere på grunnlag av publikum. Akkurat som man velger å dele fortrolig, kanskje pinlig informasjon om en selv til for eksempel gode venner, men unnlater å fortelle det til ens foreldre. På Facebook mener Stutzman og Kramer-Duffield man kan dele opp typen publikum i tre ulike kategorier (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Den første kategorien er *venne-nettverket*, den andre *tiltenkt publikum*, og den tredje *forventet publikum* (Stutzman og Kramer-Duffield 2010).

Venne-nettverket består av et konstruert utvalg individer, som brukeren av det sosiale nettverket har etablert kontakt med (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Mens det *tiltenkte publikum*, er en smalere og mer fokusert gruppe, er det *forventede publikum* basert på brukerens oppfatning av hvem som faktisk ser profilen, uavhengig av personverninnstillinger (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). *Venne-nettverket*, *det tiltenkte publikum*, og *det forventede publikumet* er tre nettverk som har ulik grad av personvernminskende og -økende handlinger (Stutzman og Kramer-Duffield 2010).

Venne-nettverket representerer forbindelser offentliggjort på dette sosiale nettstedet (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Siden denne typen nettverk normalt sett er stort, vil individer se seg tvunget til å fokusere oppmerksomheten rundt profilvisninger på et mindre utvalg enn deres venneliste faktisk er. Forventede brudd defineres som et tilfelle der et individ rapporterer om en *forventet* publikummer, men som ikke er en *tiltenkt* publikummer (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). For eksempel kan en tenåring ønske å publisere og dele bilder fra helgens fest på Facebook, med festens deltakere. Festens deltakere blir da det tiltenkte publikummet som bildene er rettet mot. Dersom noens foreldre skulle komme over disse bildene på Facebook vil det defineres som et forventet brudd, fordi foreldrene ikke er del av det tiltenkte publikummet. Foreldrene er derimot et forventet publikum, fordi man ikke kan være sikret mot at de ikke kan få tilgang til disse bildene. Tilgangen avhenger også selvfølgelig av personverninnstillingene på de avbildedes profiler, som er et resultat av en direkte eller indirekte handling.

Stutzman og Kramer-Duffield knytter forventede brudd opp mot de ulike publikumskategoriene og også mot sterke og svake bånd innenfor disse kategoriene (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). For eksempel vil et forventet brudd av et familiemedlem ikke bli sett på med den samme intensiteten som et forventet brudd fra en utenforstående, eller personer med svake bånd. Sterke og svake bånd avspeiler graden av bekjentskap, tilgjengelighet, fortrolighet og støtte mellom personer. Dette vil jeg komme nærmere inn på i teorikapittelet mitt.

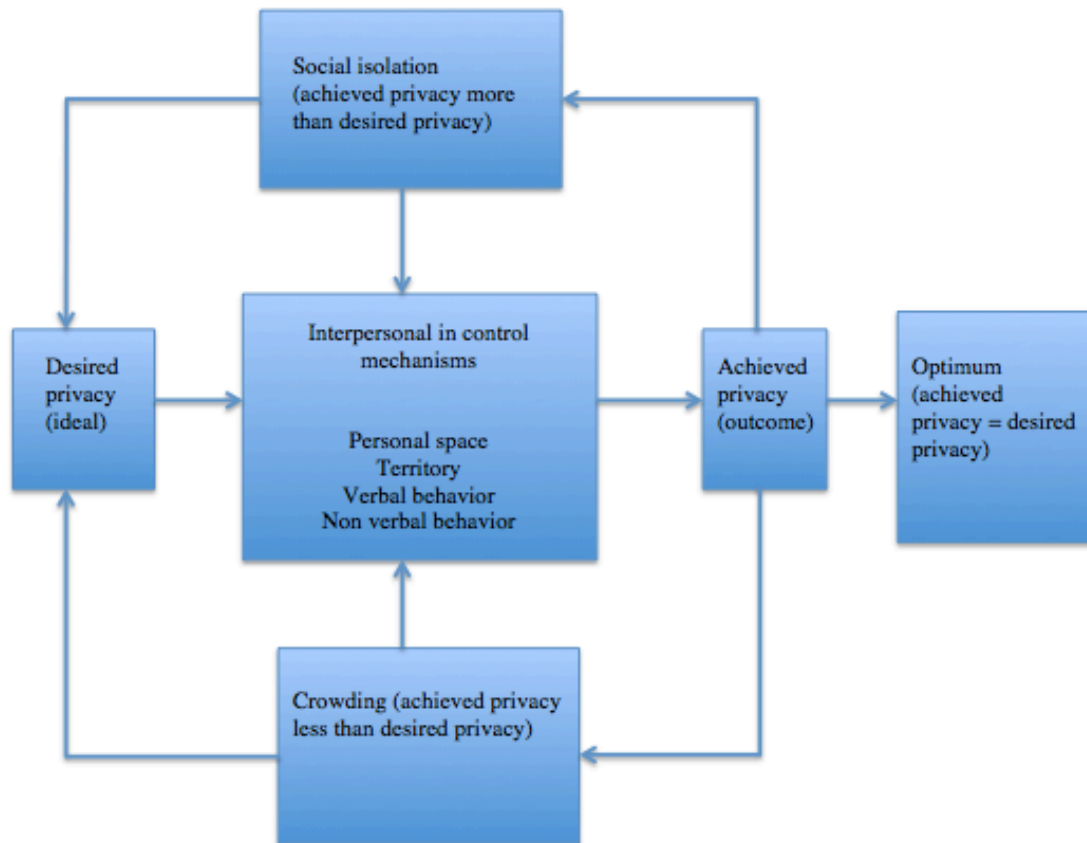
Stutzman og Kramer-Duffield undersøker innvirkningen av forventede brudd knyttet til de ulike sosiale gruppene, streke bånd, svake bånd og utenforstående. Et forventet brudd fra svake bånd, øker sannsynligheten for å ha en *friends-only* profil med tre ganger, i forhold til de som ikke har opplevd et forventet brudd av svake bånd relasjoner (Stutzman og Kramer-Duffield 2010).

Stutzman og Kramer-Duffield konkluderer sin forskning med at det å endre personverninnstillingene på Facebook til *friends-only* er motivert av forventede brudd og diskursiv personvern praksis (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Dette

mener de belyser det faktum at personvern i et sosio-teknologisk nettverk, beror på en kulturell og kontekstuell informasjonspraksis (Stutzman og Kramer-Duffield 2010).

1.2.6 Personvern, personlig rom, og deling

I følge Altman (Altman 1975) kan personvern sees som en interpersonell grensesettende handlingsprosess der en person eller gruppe regulerer interaksjonen med andre. Gjennom å endre åpenhetsgraden av en selv mot andre, en hypotetisk personlig grense, er man mer eller mindre mottakelig for interaksjon med andre. Personvern er derfor en dynamisk prosess som involverer en selektiv kontroll over egen grensesetting, enten individuelt eller gruppevis. Altman (Altman 1975) har laget en figur som viser skillet mellom ønsket og oppnådd personvern i ulike relasjoner. Jeg vil forklare denne figuren, for å forsøke å gi et inntrykk av hvilke risikoer og muligheter som sosiale nettsteder kan føre med seg når man velger eller ikke velger å publisere personlig informasjon. Denne figuren kan også være behjelpelig til å forstå hvorfor barn og unge ønsker, eller ikke ønsker å publisere seg selv på Internett. Altman viser gjennom modellen at en person subjektivt ønsker et ideelt nivå av personvern eller kontakt med andre på ett gitt tidspunkt. Dette ideelle nivået er et internt, personlig nivå hvor en person eller gruppe utvikler momentære ønsker for visse samhandlingsnivåer av input og output til og fra andre. Dette ønskelige nivået kan være høyt og lavt, endre seg over tid alt etter som situasjoner og interpersonelle relasjoner endrer seg.

Figur 1: Modell basert på Altmann 1975

Personlig rom (space) er området som umiddelbart omslutter det fysiske (kroppen). Dette er en type personvernregulering som kan karakteriseres slik at en person endrer sin holdning og innstilling til andre. En annen type personvernregulering er den verbale opptreden. Denne typen inneholder *hva* man forteller om en selv til andre som gjør en tilgjengelig eller utilgjengelig, og hvilken form denne verbale handlingen har – *hvordan* ting blir sagt.

Altman (Altman 1975) skriver at begrepet personvern opptrer i ulike fagdisipliner, men at definisjoner av begrepet som sådan varierer sterkt. Noen velger å definere begrepet innenfor en tilbaketrucken og avvikende tilstand, mens andre har en tolkning dit hen at de definerer begrepet på grunnlag av forestilling om kontroll av åpenhet og lukkethet av selvet til andre. Det siste innebærer en bredere begrepsdefinisjon: "The right of the individual to decide what information about himself should be

communicated to others and under what conditions” (Westin 1970, i Altman 1975:17).

Altman selv definerer personvern som ”selective control of access to the self or to one’s group” (Altman 1975:18). Altman beskriver Alan Westins kategorisering av ulike typer personvern som et rammeverk som indikerer hvordan ulike størrelser på grupper sosiale enheter er med på å forme personvernet, og hvordan ulike settinger spiller en rolle (Altman 1975). Westins kategorisering av disse typene personvern er: a) ensomhet (solitude), b) intimitet (intimacy), c) anonymitet (anonymity) og d) forbehold (reserve) (Altman 1975).

Han kategoriserer også personvernfunksjoner i fire deler: a) personlig autonomi (personal autonomy), b) emosjonell frigjøring (emotional release), c) egnevaluering (self-evaluation) og d) begrenset og beskyttet kommunikasjon (limited and protected communication) (Altman 1975).

Altman forsøker å belyse begrepet personvern gjennom følgende åtte momenter:

(1) Personvern er en interpersonell grensekontroll prosess som regulerer interaksjonen med andre.

(2) To viktige aspekter ved personvern er den *ønskede grad av personvern*, og *oppnådd grad av personvern*. Den *ønskede grad av personvern* kan sies å være en subjektiv erklæring av et ideelt nivå av interaksjon med andre, altså hvor mye eller hvor lite kontakt en ønsker å ha med andre. *Oppnådd grad av personvern* er det faktiske nivå av kontakt gjennom interaksjon med andre. Hvis den *ønskede grad av personvern* er lik den *oppnådde grad av personvern*, kan man si at det eksisterer et optimalt personvernivå. Hvis den *oppnådde graden av personvern* er mindre eller større enn den *ønskede grad av personvern*, vil det eksistere en ubalanse.

(3) Personvern er en motsettende og dynamisk prosess, skriver Altman. Den involverer både en restriksjon av interaksjon, og en søken etter interaksjon. Noen ganger ønsker man rett og slett å være alene og privat, mens man andre ganger kan

man ønske å være offentlig. Dette kan man se er gjeldene for Facebook, der man noen ganger ønsker å chatte med en i et lukket fora, mens man andre ganger skriver på veggen.

(4) Personvern er en optimaliseringsprosess. Det vil si at det alltid finnes et optimalt nivå av ønsket tilgang til en selv og til andre, og hvor mye man ønsker å dele med andre.

(5) Personvern er en input- output prosess. Mennesker og grupper prøver å regulere kontakten fra hverandre og til andre. Det er også verdt å huske på at denne strømmen med informasjon til og fra reguleres i forhold til hva man selv får og gir.

(6) Personvern kan inkludere ulike typer sosiale enheter (social units): individer, familie, heterogene eller homogene enheter.

(7) Altman beskriver fire ulike typer av hva han kaller *behavioral mechanisms* som man tar i bruk for å oppnå personvernsmål. Disse mekanismene er a) verbal og paraverbal opptreden, eller innhold og tolkning av verbal respons, b) personlig rom, c) territorier og til slutt d) kulturelle mekanismer som er normer eller holdninger inntatt av medlemmer i en spesifikk gruppe som regulerer kontakten med andre (hverandre og utenforstående.).

(8) Dette siste momentet kalles *privacy functions*. Tre grunnleggende komponenter innen personvern-funksjoner er identifisert av Altman som a) kontroll og håndtering av interpersonell interaksjon, b) planer, roller og strategier for å hankses med andre og c) egenskaper av selv-identitet.

1.3. Tidligere forskning

I det følgende vil jeg presentere hovedfunnene i tidligere forskning på samme fagområde som det oppgaven min havner inn under. Dette bygger på EU Kids Online II undersøkelsen og rapporten fra 2011, Medietilsynets Trygg Bruk 2010 rapport, og annen forskning som tar opp problemstillinger knyttet til tema for denne oppgaven; barn og unges personvern på nett.

1.3.1 EU Kids Online II

EU Kids Online undersøkelsen *Risks and Safety on the Internet: The perspective of European Children* som ble publisert i 2011, er en svært omfattende undersøkelse finansiert av The European Commissions' Safer Internet Programme som et ledd i å styrke nødvendigheten for en bedret politikk angående *online safety* (Livingstone et al. 2011).

Utvalget for undersøkelsen er gjort gjennom et tilfeldig stratifisert utvalg på 25 142 barn i alderen 9-16 år, som har Internettilgang, samt deres foreldre. Den ble gjennomført våren og sommeren 2010 (Livingstone et al. 2011). Det undersøkes en rekke viktige problemstillinger i forbindelse med *online risks*, men jeg vil her kun ta for meg de jeg mener er relevante i forhold til min oppgave og presentere de. Dette være seg:

- Digitale ferdigheter, e-kunnskaper og sikkerhetskunnskaper (Digital literacy and safety skills)
- Omfanget og rekkevidden av barns og unges online aktiviteter (Range of children's online activities)
- Barn og unges bruk av sosiale nettverkstjenester og personverninnstillinger (Childrens use of SNSs and use of SNS privacy settings)
- Potensielt skadelig brukergenerert innhold (Potentially harmful user-generated content), og
- Misbruk av personlig data (Personal data misuse)

Tabeller som viser funnene vil være tilgjengelige i Appendix A.

1.3.1.1 Digitale ferdigheter, e-kunnskaper og sikkerhetskunnskaper

Av resultatene som presenteres for digitale ferdigheter, e-kunnskaper og sikkerhetskunnskaper i EU Kids Online II rapporten kan man lese av resultatene at det er en høyere prosentandel av e-kunnskaper blant de unge mellom 13-16 år, enn det det er for barn mellom 11-12 år (Appendix A, tabell 1). Blant e-kunnskapene det ble spurt etter var om de visste hvordan de blokkerer meldinger fra uønskede personer (72 prosent), endrer personverninnstillinger på sosiale nettsteder (66 prosent) og om de visste hvordan de slettet loggene på nettsider de hadde besøkt (63 prosent) (Livingstone et al. 2011).

1.3.1.2 Omfanget og rekkevidden av barn og unges online aktiviteter

Bruk av Internett i forbindelse med skolearbeid er den Internettaktiviteten som barna oppgir som den mest brukte aktiviteten på Internett, (85 prosent) (Livingstone et al. 2011). Etter dette er det online spill som opptar barna nest mest, (83 prosent), mens bruk av sosiale nettsteder er oppgitt som den tredje mest brukte Internettaktiviteten (Livingstone et al. 2011). Her er det også betydelige forskjeller når det kommer til alder og det er den yngste aldersgruppen som har laveste prosentandel når det kommer til de ulike Internettaktiviteter.

1.3.1.3 Barn og unges bruk av sosiale nettverkstjenester og personverninnstillinger

Av utvalget barn og unge i Europa (25 142) rapporterer 59 prosent at de har en egen profil på en sosialt nettsted. Rapporten viser også at 9 prosent av barna oppgir å ha mer enn 300 venner på sin sosiale nettverksprofil, mens en av fem har mellom 100 og 300 venner (Livingstone et al. 2011). Når det gjelder brukere av sosiale nettsteder oppgir 43 prosent at de holder deres profil privat i den forstand at kun venner kan se informasjonen de velger å legge ut (Appendix A, tabell 3). 28 prosent oppgir at de har en personverninnstilling som tilgjengeliggjør informasjonen de legger ut til å gjelde også venner av venner (Livingstone et al. 2011).

1.3.1.4 Potensielt skadelig brukergenerert innhold

EU Kids Online II rapporten har gitt respondentene en liste over det de anser for å være potensielt skadelig brukergenerert innhold og ba de krysse av dersom noen av alternativene stemte. Alternativene var blant annet hatefulle meldinger som var rettet mot grupper eller individer, pro-anorektiske og pro-bulimiske sider, og sider med promotering av selvmord (Appendix B, tabell 2). Av rapporten kan man se at det er en markant aldersforskjell, der unge mellom 15-16 år som i alle tilfellene har kommet over slikt innhold på nettet ligger på 29 prosent. Tallene går ned noe for de mellom 13-14 år, (22 prosent), og en enda videre halvering av dette, (12 prosent), for de mellom 11-12 år. Gruppen på 9-10 år ble ikke inkludert i denne spørningen.

1.3.1.5 Misbruk av personlig data

Det mest opplevde tilfellet av misbruk av personlig data, (7 prosent), viser seg å være og bli frastjålet passord (Livingstone et al. 2011) (Appendix B, tabell 4). Flere respondenter, (7 prosent), hadde også opplevd at noen utga seg for å være dem gjennom for eksempel å opptre på deres personlig profil, som kjennetegnes som en *facerape*. Få (4 prosent), men likevel mange nok, sa at de hadde opplevd at noen misbrukte deres personlig informasjon videre utover nettverkets grenser (Livingstone et al. 2011). Rangert etter alder viser rapporten at tenåringsjenter har større sannsynlighet for å oppleve misbruk av personlig data, og særlig frastjålet passord og misbruk av informasjon (Livingstone et al. 2011).

Jeg vil i min oppgave ta med meg funnene fra EU Kids Online II, og da ha særlig i mente de konkrete funnene jeg har listet opp ovenfor. Dette er interessante data å ta med seg, både fordi det er særlig aldersgruppen 13-16 år som peker seg ut blant alle de barn og unge som deltok på undersøkelsen i de ulike temaene, og fordi resultatene setter visse rammer i forhold til hva som er relevant å spørre etter i min egen undersøkelse. Jeg kan ut i fra EU Kids Online II ta noen forutsetninger for barn og unges e-kunnskaper, og dermed anta at de til en viss grad kjenner til muligheter, risikoer og tiltak når de bruker Facebook.

1.3.2 Trygg Bruk undersøkelsen – Barn og digitale medier

Jeg vil her gjøre rede for hovedfunnene i Medietilsynets Trygg Bruk 2010 undersøkelse som ble ferdigstilt i februar 2011 (Trygg Bruk 2010). Undersøkelsen er i hovedsak delt inn i en barneundersøkelse og en foreldreundersøkelse, og i denne rekkefølgen velger jeg også å presentere hovedfunnene. Barneundersøkelsen ble gjennomført ved 19 skoler, fordelt rundt om i landet, og foregikk over tre uker i november 2009. Det ble samlet inn totalt 1777 svar av 2324 vervede elever gjennom skriftlige spørreundersøkelser foretatt på de respektive skolene (Trygg Bruk 2010). Foreldreundersøkelsen ble gjennomført ved bruk av telefonintervju. I tillegg til å være forelder til barn i alderen 6 til 16, ble utvalget begrenset til de som har tilgang til Internett hjemme. Utvalget var nasjonalt representativt fordelt på 1000 intervjuer og gjennomført etter tilfeldighetsprinsippet (Trygg Bruk 2010).

1.3.2.1 Teknologi og Internettbruk

58 prosent av barna som deltok i undersøkelsen oppgir at de har egen PC, og at så mye som 84 prosent oppgir at de bruker Internett hjemme på daglig basis, gjennomsnittlig på to timer hver dag (Trygg Bruk 2010). Undersøkelsen viser også at barna først og fremst bruker Internett til underholdning og innhenting av informasjon. De spiller, (77 prosent), og ser på videoer (77 prosent), chatter (59 prosent), og bruker Internett i forbindelse med lekser og skolearbeid (56 prosent), besøker websider som passer interessene deres (45 prosent) og besøker venners nettsider og profiler i nettsamfunn (42 prosent) (Trygg Bruk 2010) (Appendix B, tabell 1).

1.3.2.2 Foreldrenes kjennskap og tilsyn

Foreldreundersøkelsen viser at foreldrene mener de har forholdsvis god oversikt over hva barna deres bruker Internett til, men man kan se av tallene at de har oppgitt en gjennomsnittlig lavere prosent fordelt på de foregående kategoriene (Trygg Bruk 2010). De mener også barnas Internettbruk har flere fordeler enn ulemper, men man kan lese at eldre foreldre er mer bekymret over barnas Internettbruk enn yngre foreldre (Trygg Bruk 2010). Av fordeler blir det blant annet nevnt innhenting av nyttig informasjon tilknyttet skolearbeid og dataferdigheter. Ulempene betegnes som besøk på pornografiske sider, asosial adferd og passive/inaktive barn. Så lite som 5

prosent oppgir risiko knyttet til personvern, reklame, ulovlig materiale og mobbing (Trygg Bruk 2010).

Av undersøkelsen finner man resultater som tilsier at barna opplever at de har forholdsvis mye alenetid på Internett, og at foreldre har til dels lite tilsyn med deres Internettbruk. 58 prosent av barna sier foreldrene aldri sitter sammen med dem når de er på Internett, mens kun 3 prosent oppgir det motsatte (Trygg Bruk 2010). Tallene fra tidligere undersøkelser viser også at tilsynet avtar i takt med barnets økende alder (Trygg Bruk 2010).

Foreldrene på sin side mener de har mer tilsyn med barnas Internettbruk enn hva barna selv oppgir (Trygg Bruk 2010). Forskjellene mellom barn og voksnes oppfatning er relativt store. Kun 8 prosent sier de aldri sitter sammen med barnet når det bruker Internett, mens 33 prosent sier de gjør det ofte (Trygg Bruk 2010). Også her kan man se sammenhenger mellom tilsyn og alder.

1.3.2.3 Personlig informasjon

På spørsmål om hvilken informasjon om seg selv barna ville lagt ut på Internett for å vinne en premie, svarer 72 prosent at de ville oppgitt kjønn, 50 prosent ville oppgitt egen e-postadresse, mens 15 prosent ville lagt ut bilde av seg selv eller telefonnummer (Trygg Bruk 2010) (Appendix B, tabell 2). Undersøkelsen viser også en forskjell på kjønn, da jenter oppgir å være mer skeptisk til å legge ut personlig informasjon enn gutter (Trygg Bruk 2010). Sammenliknet med misbruk av personlig informasjon, er dette noe som kan tyde på forskjeller i holdning og praksis.

Foreldreundersøkelsen viser at 59 prosent oppgir at det er greit at barnet legger ut kjønn, mens 15 prosent synes det er greit at barnet legger ut bilde (Trygg Bruk 2010). Når det gjelder navn, postadresse og personlig e-postadresse, er det én av fire som mener dette er greit (Trygg Bruk 2010).

1.3.2.4 Publisering av bilder eller video på Internett

Når det gjelder publisering av bilder på Internett finner man også her en forskjell på kjønnene. Jenter er mer restriktive med å legge ut informasjon om andre uten å spørre på forhånd enn gutter, og det er de mellom 13 til 16 år som mener det er ok å legge ut informasjon uten å spørre på forhånd (Trygg Bruk 2010) (Appendix B, tabell 3). 40 prosent svarer at de ikke legger ut informasjon om andre uten å spørre på forhånd, 42 prosent mener det er ok å legge ut fornavn, 28 prosent kallenavn, 23 prosent bilder tatt sammen som de selv er med på og 22 prosent mener det er ok å legge ut bilder fra bursdager osv. hvor de begge deltok (Trygg Bruk 2010).

1.3.2.5 Opplæring og trygg bruk av Internett

Undersøkelsen viser at 60 prosent av barna som deltok i undersøkelsen sier de i løpet av det siste året har lært noe på skolen om hvordan de skal bruke Internett (Trygg Bruk 2010). 62 prosent har hatt opplæring i trygg bruk, mens 56 prosent har lært om hva som er ulovlig å gjøre (Trygg Bruk 2010). Under dette spørsmålet svarte 38 prosent at de har lært om at de ikke skal legge ut bilder av seg selv, og 48 prosent svarer at de har lært at de ikke skal legge ut personlig informasjon, som navn, alder, og adresse (Trygg Bruk 2010). Det kommer ikke frem av undersøkelsen hvorvidt de har lært noe om det er galt å publisere personlig informasjon om andre.

Fra foreldreundersøkelsen mener så mye som 94 prosent at opplæring om trygg bruk på Internett og mobil er et foreldreansvar, og tre av fire mener det bør være skolens ansvar (Trygg Bruk 2010). 66 prosent av foreldrene sier de prater med barna sine om trygg bruk av Internett og mobil, mens 6 prosent ikke har gjort det i det hele tatt (Trygg Bruk 2010).

Av Trygg Bruk 2010 undersøkelsen vil det være nyttig for min oppgave å ta med seg videre blant annet forholdet barn og unge har til publisering av bilder og informasjon på nett. Siden dette er en kvantitativ undersøkelse, håper jeg å kunne trekke visse linjer mellom Trygg Bruk rapportens kvantitative data og mine kvalitative og kvantitative data gjennom spørreundersøkelse, fokusgruppeintervjuet og dybdeintervjuene. Her vil det bli interessant å se om det er en sammenheng eller en

forskjell mellom det de oppgir på et individuelt nivå, og det som kommer frem i gruppe, og om det er forskjeller når det kommer til de ulike svarformene.

1.4 Problemstilling

I denne oppgaven ønsker jeg å finne ut hvordan barn og unge bruker og forholder seg til sitt eget og andres personvern på Internett. Hovedproblemstillingen for denne oppgaven lyder som følger:

Hvordan og på hvilken måte ivaretar barn og unge sitt eget og andres personvern på Internett?

Siden dette er et ganske vidt spørsmål, har jeg valgt å operasjonalisere problemstillingen. For å kunne besvare denne problemstillingen er jeg nødt til å se på de unges bruk av sosiale nettverkstjenester, på Facebook. Jeg mener det også er hensiktsmessig å se på hvordan deres personvern blir ivaretatt av Facebook som tjenesteleverandør. Siden begrepet personvern kan være et ganske ukjent begrep for mange, er det også hensiktsmessig å gjøre rede for barn og unges forståelse av begrepet. Noen aktiviteter på Facebook gir større grunnlag for personvernsspørsmål enn andre, som for eksempel publisering av bilder, tekst, personlig informasjon osv. Gjennom fokusgruppeintervjuene ønsker jeg å finne ut hva som er den gjengse oppfatningen blant barn og unge når det kommer til publisering av materiale på Facebook. Underproblemstillingene som skal hjelpe meg med dette er:

- a. Er det en forskjell i teori og praksis blant ungdommer når det gjelder personvernsspørsmål på sosiale nettsteder?*
- b. Hvordan blir barn og unges personvern ivaretatt av tjenesteleverandørene?*
- c. Hvordan forholder barn og unge seg til personvernsspørsmål? Hva vet de om personvern og hvor har de hentet denne kunnskapen fra?*

- d. Er det konsensus blant barn og unge om hva som er greit og ikke greit å publisere på Facebook? Og hvordan har denne konsensusen eventuelt oppstått?
- e. Har barn og unge, ut ifra egen og andres bruk, forståelse for omfanget, innholdet og opplysningene de deler, hvordan det kan brukes og misbrukes av tjenesteleverandører og tredje-parts utviklere?

Valget av metode for gjennomføring og analyse av materialet vil henge sammen med problemstillingene mine, slik at jeg på best mulig måte kan oppnå et valid og reliabelt resultat.

1.5 Disposisjon

Oppgaven har jeg valgt å disponere på følgende måte. Ved først å presenterer fagfeltet og forskningen som er gjort her, ønsker jeg å gi en forståelse av noe av den problematikken som tas opp i denne oppgaven, samt en forståelse av begrepene jeg tar opp. Jeg støtter meg hovedsakelig til funn og resultater fra EU Kids Online II rapporten, og Medietilsynets Trygg Bruk 2010 (Livingstone et al. 2011) (Trygg Bruk 2010).

I kapittel 2. Teoretiske perspektiver, vil jeg presentere ulike forskning som beskriver tendenser om barns bruk av sosiale nettverkstjenester og spørsmål knyttet til personvern. Dette vil jeg bruke videre i oppgaven min, i analyser og diskusjon, for å forsøke og forklare mitt innsamlede materiale og empiri. Hva jeg hovedsakelig tar opp i kapittel 2. Teoretiske perspektiver vil være *bridging og bonding, sterke og svake bånd og relasjoner*, privatliv og personvern, identitet og kommunikasjon. Disse perspektivene vil være relevante for min forståelse og analyse av materialet. Jeg vil bruke disse teoretiske perspektivene som kilder til tolkning. Jeg presenterer ulike perspektiver for å vise rekkevidden, omfanget og de ulike standpunktene av det som er en tverrfaglig problemstilling.

Kapittel 3. Metodisk tilnærming, vil være en utgreiing om de ulike metodene for datainnsamling og analyse som jeg har valgt å bruke. Jeg vil også presentere hvordan jeg selv har gått frem i mine undersøkelser, og reliabiliteten, validiteten og generaliserbarheten av materialet mitt.

Kapittel 4. Analyse, er en ren deskriptiv analyse av den empirien jeg har samlet inn. Jeg kommer først til å presentere analyse av det kvantitative datamaterialet, ettersom dette er sekundært til det kvalitative materialet. De kvalitative analysene vil være av fokusgruppeintervjuet, så av de tre dybdeintervjuene, og begge disse analysene vil som nevnt være deskriptive. Jeg har forsøkt å holde tanker om resultatet av analysene ut fra dette kapitlet, fordi jeg vil presentere de på en overordnet måte, i tilknytting til de teoretiske perspektivene fra kapittel 2. Analysene er delt opp i en temabasert inndeling for å vise til den overordnede diskusjonen.

Kapittel 5. Diskusjon, tar utgangspunkt i hva jeg har funnet, gjennom analysene, og trekker frem eventuelle forskjeller eller likheter til annen allerede eksisterende forskning. Jeg diskuterer ulike temaer som kom fram i mine egne resultater, samt annen forskning. I dette kapitlet prøver jeg så godt det lar seg gjøre å besvare de problemstillingene jeg presenterte i kapittel 1. Jeg ønsker, gjennom en diskusjon på de ulike temaene å vise ulike sider av saken, og vil argumentere fra begge hold, hvorfor mine og andre resultater er slik de er.

2. Teoretiske perspektiver

2.2 Begrepsdefinisjoner

Jeg vil nå gjøre rede for noen begreper jeg kommer til å benytte meg av videre i denne oppgaven. Begrepsdefinisjonene er hentet fra de originale verkene der begrepene først oppsto og ble allmenn kjente.

2.2.1 Sterke og svake bånd i mellommenneskelige relasjoner

Fra Mark Granovetters artikkel ”The Strength of weak ties” fra 1973 har jeg valgt å bruke hans begrepsdefinisjoner på ulike forhold i mellommenneskelige relasjoner knyttet til det teoretiske perspektivet om sterke (strong ties) og svake bånd (weak ties), samt bridging and bonding. Grunnen til at jeg har valgt meg ut kun dette fra hans artikkel, er for det første fordi artikkelen som sådan er vanskelig å knytte opp mot et medievitenskapelig perspektiv på relasjoner online. Artikkelen er noe utdatert i forhold til hva jeg i denne oppgaven ønsker å fokusere på, så jeg fant det nødvendig å anvende nyere forskning og nyere litteratur for å løse dette. Begrepene er noe som fortsatt, også i nyere litteratur, følger med fra Granovetter, så det er hensiktsmessig å forstå og gjøre rede for begrepene for å bruke de i en videre diskusjon.

2.2.1.1 Sterke bånd – strong ties.

Sterke bånd karakteriseres som bånd og relasjoner mellom nære venner og familie. Granovetter (Granovetter 1973) forklarer det slik: ”The strength of a tie is a combination of the amount of time, the emotional intensity, the intimacy, and the reciprocal services which characterize the tie”. Granovetter (Granovetter 1973) skriver også at jo sterkere bånd som knytter to individer, jo mer til felles har disse to individene.

2.2.1.2 Svake bånd – weak ties

Karakteriseres som bånd og relasjoner mellom bekjentskaper, for eksempel kolleger eller venner av venner. Granovetter (Granovetter 1973) skriver i sin artikkel at svake

bånd ofte kommer som et resultat av individer som deler sterke bånd. Han illustrerer dette med denne modellen: A-B har et sterkt bånd, det har også A-C. Fordi A har sterke bånd til både B og C, er sannsynligheten for at B og C har felles interesser på mange områder stor, og de vil gjennom A knytte et svakt bånd. Det vil da oppstå et svakt bånd mellom B og C gjennom sitt sterke bånd til A. Altså venner av venner.

2.2.2 Bridging og bonding

Jeg vil også ta for meg Robert Putnams (Putnam 2001) begrepspar bridging and bonding fra boka "Bowling alone" fra 2001, for å illustrere og trekke videre med i diskusjonen ulike former for sosial kapital, som ble nøye utredet av Pierre Bourdieu (Bourdieu 1979) i hans legendarisk bok "Distinksjonen" fra 1979.

2.2.2.1 Bonding

Bonding capital – knyttes til sterke bånd mellom mennesker. Tidligere beskrevet som nære venner og familiemedlemmer. "Bonding social capital is found between individuals in tightly-knit, emotionally close relationships" (Steinfeld et al. 2008). I nettverksammenheng brukes dette ofte om kommunikasjon ansikt til ansikt.

2.2.2.2 Bridging

Bridging capital – knyttes til svake bånd mellom mennesker. Tidligere beskrevet som venner av venner og bekjenskaper. "Bridging social capital [...] are loose connections between individuals who may provide useful information or new perspectives for one another but typically not emotional support" (Granovetter 1983, i Steinfeld, Ellison og Lampe, 2008:436). I nettverkssammenheng brukes dette om kommunikasjon i grupper der alle ikke nødvendigvis kjenner hverandre, men deler en felles interesse.

2.2.3 Barn og relasjoner i sosiale nettverkssamfunn

Sosial kapital i sosiale nettverkssamfunn var lenge knyttet til noe negativt. Negativt i den forstand at Internettbruk og sosiale nettverkstjenester begrenset og tok vekk mye

at den sosiale, fysiske kontakten man var vant til å ha med nære venner og familiemedlemmer offline. Nettverksrelasjoner mellom barn og unge ble karakterisert som en motsetning til sterke bånd. Disse relasjonene ble ansett for å være overfladiske, usikre og med en dialog preget av et tøft språk. Ansikt-til-ansikt kommunikasjon karakteriseres ofte som den rikeste og mest ideelle kommunikasjonsformen (Brandtzæg 2011b). Det var slik at det å være online ble sett på som en asosial opptreden, fordi det førte med seg en ”bedroom-culture” der barn og unge var sosialt isolert og ensomme (Livingstone 2002).

Senere forskning har imidlertid kommet til ganske andre konklusjoner, og viser til at bruk av sosiale nettverkstjenester og det å være en del av et nettverkssamfunn ikke nødvendigvis begrenser kommunikasjon og kontakt med relasjoner av sterke bånd, slik som nære venner og familiemedlemmer, men heller styrker disse båndene. Kraut et.al (Livingstone 2009) fant etter en oppfølging av en tidligere undersøkelse, der de brukte det originale utvalget, at de negative effektene de hadde antatt for å være knyttet til nettrelasjoner, ikke lenger var faktiske. ”In other words, for all but the already isolated, it appears that the Internet fosters rather than undermines existing social contacts” (Livingstone 2009). Nå fant de at det var positive effekter å spore, ved at det var en økt kommunikasjonsstrøm med venner og familie, samt en økt opplevelse av selvvære (Brandtzæg 2011b).

”In today’s media-rich environment, the sociable teenager who does not communicate online as well as offline is a rarity, and online, they communicate mainly with already established, often local friends, the strongest tie being centered on pre-existing local or study context” (Livingstone 2009:93).

Det viste seg at både sterke og svake bånd ble bedre opprettholdt dersom disse båndene også eksisterte online.

Videre kan det være interessant for oppgaven min og se om det er mulig å finne ut av hvilke relasjoner informantene har på Facebook, om dem de kommuniserer med kan knyttes opp til det teoretiske perspektivet om sterke og svake bånd og hvordan dette skiller seg fra eller er likt med relasjoner offline.

2.2.4 Sosial kapital, relasjoner og Internettbruk

For barn og unge er relasjoner og forhold med jevnaldrende viktig både fordi det genererer fordeler offline, som er sosial kapital, og for den psykososiale utviklingen (Steinfeld et al. 2008). Sosial kapital brukes til å beskrive de fordeler man mottar og drar nytte av gjennom sosiale relasjoner med andre (Lin 1999, i Steinfeld, Ellison og Lampe 2008:434). Ellison et al. (2007) mener at intensiv Facebookbruk kan knyttes tett opp til ulike former for sosial kapital, som *bridging social kapital* og *bonding social kapital*. De fant også bevis for at unge med lavere selvtillit så ut til å dra større nytte av Facebook enn de med høy selvtillit (Ellison et al. 2007). Altså er det grunn til å tro at Facebook og andre sosiale nettverkstjenester spiller en viktig rolle i unges psykososiale utvikling. Facebook kan blant annet bidra til at relasjoner opprettholdes. Relasjoner som i andre tilfeller kunne blitt brutt er for eksempel ved at noen flytter fra hjembyen til destinasjoner langt unna.

”The ability to form and maintain relationships is a necessary precondition for the accumulation of social capital” (Steinfeld et al. 2008). Facebook, som mange andre sosiale nettverkstjenester, spiller en stor rolle når det kommer til det å opprettholde og vedlikeholde nære vennskap og fjerne vennskap. Å kommunisere med venner fra et offline sosialt nettverk gjør at tjenester som Facebook kan brukes som et verktøy til å opprettholde kontakter med et bredt sosialt nettverk. Også funksjonene inne på Facebook er med på å gjøre det lettere for brukerne å publisere informasjon om dem selv og deres aktiviteter, samt delta i en form for sosial overvåking der de kan lete opp og spore sine Facebookvenner. ”More importantly, the site provides both the technical and the social infrastructure for social interaction” (Steinfeld et al. 2008). For eksempel tilbyr Facebook applikasjoner som wall-posts, pokes, meldinger og mer som gir tilgang til direkte kontakt. Dessuten kan brukere, gjennom å se på venners og bekjentes profiler, få tilgang til personlig informasjon, som i mange tilfeller kan berike ansikt-til-ansikt kommunikasjon (Steinfeld et al. 2008).

Å lære om et individs personlige informasjon kan i tillegg senke terskelen for å initiere kontakt, både fordi potensielle fellestrekk kan bli avslørt og fordi viktig og avgjørende informasjon om andre, som for eksempel sivilstatus, dermed reduserer faren for en eventuell avvisning (Steinfeld et al. 2008).

Dette kan være med på å underbygge teorien om at unge med lavere selvtillit drar større nytte av Facebook som en plattform for kommunikasjon enn de med høy selvtillit. Det underbygger også at større bruk av Facebook vil bidra til ”greater bridging social capital” (Steinfeld et al. 2008).

2.2.5 Å konstruere seg selv på nett

Når man oppretter en profil på et sosiale nettsted vil man måtte ta noen valg. ”(...) the affordances of the site become especially salient, posing the new user with key decisions about intimacy and privacy” (Livingstone 2009). Spørsmålene man da må stille seg selv er hva vil jeg poste, hva er forbeholdt ansikt-til-ansikt kommunikasjon, hva kan mine venner se og hvem er egentlig vennene mine på dette nettstedet? Michel Foucault kalte dette ”å skrive seg selv” (Foucault i (Fagerjord 2008).

Det er ikke alltid sånn at sosiale nettsteder stiller seg nøytrale til disse spørsmålene som kommer opp. Mange tjenesteleverandører ønsker og er nesten avhengig av at brukerne deler personlig informasjon. Facebook inviterer sine brukere til å dele av seg selv og representere sin identitet gjennom fotoalbum, musikk, meldinger, forum, grupper, kommentarer, videoer og interesser. Det er ikke uvanlig, skriver Livingstone (Livingstone 2009) at barn og unge ikke husker alle vennene de har på slike nettsteder. Mange har så mye som 1000 venner. Da må man ta et valg, et valg om å sette profilen sin til privat eller offentlig, selv om privat kan bety at man deler med nettverk på over 100 000 brukere.

Selve begrepet ”venner” på Facebook er vanskelig å definere. boyd (boyd 2006) understreker at mange har vanskeligheter med å definere hvem og hva venner er på sosiale nettverkssteder. De har en tendens til å liste opp alle de kjenner, eller ikke misliker som venner, på for eksempel Facebook (boyd 2006). Alle brukere av sosiale nettverkstjenester, inkludert unge brukere, har sjelden et ønske om å holde all informasjon om seg selv privat (Livingstone 2009). Men til gjengjeld har de et ønske om å kontrollere hvem som ser og vet hva om de.

2.2.6 Kommunikasjon og identitet

Livingstone (Livingstone 2009) gir i sin bok "Children and the Internet" fra 2009, en beskrivelse av unges mediebruk og kommunikasjon på sosiale nettverkstjenester. Hun skriver at unge har en mulighet for selv-representasjon og relasjonsbygging når de bruker sosiale nettverkstjenester (Livingstone 2009). "What drives online and mobile communication is young people's strong desire to connect with peers anywhere, anytime" (Livingstone 2009). Fra dette sitatet kan det hentes ut to nøkkelbegreper. Den ene er *connect*, det andre *peers*. Disse begrepene er interessante å ta med videre fordi *connect* handler om relasjoner – å være koblet til andre gjennom online kommunikasjon. Begrepet *peers* er interessant fordi det sier noe om hvem barn og unge kommuniserer med – jevnaldrende og likesinnede. Hun mener også at det er viktig å ikke trekke et så bastant og skarpt skille mellom kommunikasjon offline og online (Livingstone 2009). Dette er fordi brukere av sosiale nettverkstjenester beveger seg mellom disse sfærene og blander ulike former for mediert kommunikasjon og ansikt-til-ansikt kommunikasjon. Brukerne virker heller ikke å skille mye mellom disse to sfærene.

2.3 Risiko på nett

Når barn og unge uttrykker sin identitet online er de begrenset til å gjøre dette innenfor de rammene og forventningene ulike sosiale grupper har til dem, samt hva som forventes fra tjenesteleverandørens side og deres egne ferdigheter og e-kunnskaper (Livingstone 2009:118). Dette skaper risiko likeså muligheter.

"For those focused on identity as display, online risks may arise from their willing, sometimes naive self-display of personal information to a wide circle of contacts, not all of whom are close friends or, sometimes, are even remembered. For those focused on identity as connection, online risks may arise from their very confident that they can know, judge and trust the people with whom they are intimate, as well as from the possibility of being neglected or excluded from the peer group" (Livingstone 2009:118).

Livingstone poengterer også noe av det Brandtzæg foreslår som et av de seks forslagene til best bevaring av personvern på sosiale nettverkstjenester. Det å ha mange venner man må forholde seg til og publiserer til, gjør at man ikke husker hvem

alle er. Brandtzæg at det ikke bør eksistere en funksjon som gjør det enkelt for andre å foreslå venner for en (Brandtzæg 2012). Å ikke gi brukerne denne muligheten kan bidra til å gjøre unge brukere mer bevisst på hvem de ønsker å innlemme i nettverket sitt.

2.3.1 Digital selvskading

danah boyd tar utgangspunkt i den sosiale nettverkstjenesten Formspring og ser nærmere på barn og unges bruk av sosiale nettsteder. Tjenesten er beskrevet slik:

”Formspring (formerly known by its full URL **formspring.me**) is a social website, launched in November 2009. The site allows its users to set up a profile page, follow other users and ask questions from other users. The questions and their given responses are then published on the user's profile page. It is operated by Formspring.me, Inc., a company headquartered in San Francisco. Questions can be asked with a user's name hidden or they can be visibly sent from another Formspring account, according to the asker's preference. Users can choose to disallow anonymous questions and have the ability to block selected people from asking further questions” (Wikipedia 2011).

danah boyd har sett en tendens på denne tjenesten, der unge brukere har hatt kommentarer på innleggene sine som er truende, krenkende og stygge. Da hun gjennomgikk tjenesten med Formspring selv, kom det frem at noen av disse innleggene som ble postet under anonyme brukernavn, faktisk viste seg å være av den samme som hadde postet innlegget. Unge brukere la selv inn krenkende kommentarer på sine egen innlegg. boyd (boyd 2011) skriver at dette kan tolkes som en måte å digitalt skade seg selv, eller omdømmet sitt, det hun beskriver som ”digitally self-harm”. boyd (boyd 2011) setter opp tre mulige forklaringer på hvorfor ungdommer gjør dette. Den første forklaringen er:

- 1) et rop om hjelp – ungdommer vil og ønsker at foreldre, og andre skal gi de oppmerksomhet og støtte de. De er ikke nødvendigvis ute etter at saken skal fikses opp i, men de er ute etter at andre bruker tid på å fokusere på å hjelpe dem. Den andre forklaringen boyd (boyd 2011) kommer med er:

- 2) de vil virke kule – ved noen skoler, eller i noen nettverk er det populært å være offer for denne typen trakassering. Sagt på en annen måte, kan dette vise at det at noen legger igjen kommentarer viser at du er verdig en viss mengde oppmerksomhet og dermed kan ansees som kul og populær, selv om den er negativ. Den tredje og siste forklaringen er:
- 3) de forsøker å trigge komplementer – hvis det er kommet inn negative kommentarer på et innlegg, ønsker de at venner og bekjente skal skrive motkommentarer og forsvare dem mot eventuelle negative kommentarer (boyd 2011). Her kan de da få en strøm av positive meldinger og masse omtanke gjennom disse kommentarene.

Handlingen, og den ønskede oppnåelsen av disse tre ulike målene, kan også slå negativt tilbake. For eksempel kan det virke svært negativt dersom den ønskede responsen ikke er like positiv som forventet, for eksempel av venner eller foreldre. Hvilken respons man ønsker ut ifra de tre overnevnte forklaringene kan knyttes opp til teori om sterke og svake bånd. Forklaring 1) er klart knyttet til ønsket om reaksjoner fra relasjoner med sterke bånd. For meg virker det som om det her er vesentlig at kommentarene kommer fra relasjoner med sterke bånd, da et rop om hjelp ofte er rettet mot for eksempel foreldre. Forklaring 2) kan knyttes til relasjoner av svake bånd, da poenget er å vise omverden, eller et nettverk at man betyr noe. Her blir publikumsstørrelsen så stor, at jeg ikke tror det er hensiktsmessig å knytte det opp mot sterke bånd alene. Forklaring 3) kan knyttes til relasjoner av både sterke og svake bånd, og det virker for meg at det er viktig at det kommer respons fra begge relasjoner. Både fordi man kan få en bekreftelse på omtanke og støtte fra nære venner, i tillegg til at man får positive kommentarer fra de relasjonene med svake bånd.

2.3.3 Personlig informasjon som valuta

Begrepet "informational capitalism" knyttes til tjenesteleverandører av sosiale nettsteders bruk av personlig informasjon som en valuta de opererer med (Livingstone 2009). Å beskytte barn og unges personvern, kan noen ganger gå på bekostning av andre ting, som for eksempel yttringsfrihet. Men det er også verdt å

merke seg at det i mange land er pågående debatter om regulering av personvern og hvem som har rett og krav til å vite hva om hvem. For barn er dette tema vanskelig å ta stilling til, fordi de i mange tilfeller er mindreårige og ikke har lov til å inngå avtaler på grunn av alder. De er avhengig av at myndige personer og statlige organer treffer veloverveide og riktige beslutninger på deres vegne.

”There is also a common misconception that privacy violations occur routinely because the generation of (mostly younger) social networking users fundamentally do not care about privacy.”(Bonneau og Preibusch 2009).

Livingstone mener barn og unge risikerer å undergrave sitt eget personvern. ”Online as offline, they must and do disclose personal information both to sustain intimacy but also to refresh or expand their intimate circle” (Livingstone 2009:112). Hun lister opp to vansker som hun mener undergraver unges kontroll over eget personvern. Det ene være seg tilbøyelighetene hos de ulike sosiale nettstedene. Dette fordi mange av disse nettstedene kan være dårlig designet sett fra et brukerperspektiv, noe som kan innebære at ikke alle skjønner og har mulighet til å verne om sitt personvern gjennom personverninnstillinger.

”It is important to point out that limiting profile views to only members of the site provides very little privacy, since membership is free and easy to obtain for every site surveyed. This distinction is really only useful for privacy in that search engines will not crawl the pages from sites with members-only privacy settings.” (Bonneau og Preibusch 2009)

Den andre vansken er begrensingene som barn og unge kan ha når det kommer til e-kunnskaper. Disse vanskene er ofte sett i sammenheng med krav, der det stilles større krav til e-kunnskaper hos barn og unge dersom en nettside er dårlig utformet. Brandtzæg, Lüders og Skjetne (Brandtzæg et al. 2010) presenterer seks forslag de mener bør ligge til grunn for å best mulig bevare personvernet, samtidig som man får mest mulig nytte ut av sosiale nettverkstjenester, slik som Facebook:

“1)Design for privacy salience. SNSs need to make the core features of the privacy settings visible to all users (in particular for older adults). In addition, “reminders” should appear when users share content and add new friends.

2)*Design with a focus on privacy purpose.* The design should help users understand the purpose of the privacy settings, why the different settings are useful when sharing content and when placing general restrictions on who can view what parts of a profile.

3)*Design for restrictions on friends.* Do not provide friend suggestions for users in private networks such as Facebook; this is more applicable for LinkedIn and similar services. On Facebook, having too many friends may be a social privacy problem.

4)*Design for multiple social circles and forms of social capital.* People do not have one group of friends. People have multiple independent groups of friends. SNSs need to provide users with simple tools for different structural settings to create different networked relationships or levels of confidentiality.

5)*Design for control over content sharing.* When users share content on SNSs, the SNSs need to provide tools that enable users to see for whom in the personal network the content will be visible and accessible.

6)*Make restrictive default settings.* Default settings should be made more restrictive, for children and for older adults, as older adults have low ability and awareness of the privacy settings and often share pictures of their family and links with their children.“ (Brandtzæg et al. 2010).

2.4 Identitetsforvaltning

Identitet er et kompleks og sammensatt begrep med flere betydninger. I dagligtalen benyttes identitet gjerne synonymt med den enkeltes alminnelig brukte navn. I forhold til elektroniske tjenester benyttes gjerne digital identitet, eller virtuell identitet (Olsen 2010).

2.4.1 Personlige profilsider

Personlige sider på sosiale nettsteder gir barn og unge muligheten til å utforske og eksperimentere med nye identiteter, muligheten til å søke råd angående personlige anliggender, å tyvlytte, gjennom å se andres kommunikasjonsstrøm med hverandre for eksempel på Facebookveggen (Livingstone 2009). De gis muligheten til å sniktitte på andre, ved å se igjennom andres bilder, til å møte individer fra fjernt og nært, og mest av alt å delta i uavbrutt og uobservert kommunikasjon med likesinnede.

Det meste av kommunikasjon online er verken bevist bedragersk eller pur ærlig. Til gjengjeld er kommunikasjon online nøye gjennomtenkt og full av kompromisser.

”It is carefully judged to reveal something but not too much, to sustain connection without losing face, to open the way for a deeper engagement while providing a safety route if misunderstood” (Livingstone 2009).

På Internett kan barn og unge få en følelse av å være i fullstendig kontroll, ved at de har muligheten til å gå offline dersom de skulle komme opp i en situasjon der de føler at de mister kontrollen (Livingstone 2009). Det er ikke slik at det å logge seg av et nettsted, nødvendigvis fører til at problemer forsvinner, men det kan være en betryggende rømningsvei å ha for noen som ønsker å delta i et nettsamfunn. ”Feeling ’in control’ is often mentioned as vital to the selection of communicative forms, enabling not only truth-telling but also confident identity play” (Livingstone 2009).

Unge gjennomgår et skifte i identitet, gjerne flere, etter hvert som de blir eldre, og man har et ønske og et behov for å opptre ulikt overfor ulike sosiale grupper. Goffman (Goffman 1959) beskriver dette rollespille gjennom å vise til vår *opptreden*, som er all den aktivitet en person utfolder i løpet av et tidsrom som er kjennetegnet

ved samvær med en bestemt gruppe iakttakere, og som har en viss innflytelse på iakttakerne. Videre skriver Goffman (Goffman 1959) at det også er hensiktsmessig å bruke betegnelsen *fasade* på den del av en persons opptreden som stadig fremtrer på en generell og fastlagt måte, med henblikk på å definere situasjonen for dem som iakttar opptreden – *on stage*. Fasade er altså uttrykksmidler av en fastlagt type som bevists eller ubevist tas i bruk av en person under opptreden. Unge opptrer gjerne forskjellig overfor foreldrene og klassekamerater. De kan ha én fasade som uttrykker en identitet rettet mot forelder, og en annen fasade overfor venner. Dette er en del av unges rollespill og identitetsutvikling, og skjer offline, likeså vel som online. Denne strategien for identitetskonstruksjon har en tendens til å bli mer kompleks jo eldre de blir. Barn og unge skaper en representasjon av seg selv, ikke bare gjennom den personlige informasjonen de velger å dele med andre, men også gjennom layout på siden, linker til hva de liker og bilder med online venner i offline situasjoner.

”But this notion of identity as display is gradually replaced by the notion of identity as connection. Here elements of display are excised from the profile and replaced by the visual privileging of one’s contacts, primarily through links to others’ profiles and by posting photos of the peer group socializing offline” (Livingstone 2009:107).

Unge ser ut til å sette pris på at informasjon om dem selv er samlet på ett sted. ”One striking feature of a social networking profile is its representation of the self as unified and organized” skriver Livingstone (Livingstone 2009). Dette, argumenterer Marwick (Marwick 2005, i Livingstone 2009:103), at reflekterer den kommersielle logikken som sosiale nettsteder er bygd opp etter, men selv om det tilsynelatende kan virke som om det undergraver den spredte forestillingen om identitet online, kan det faktisk støtte opp under unges behov for å ivareta et samlet ego. Identitet kan lettere modifieres og endres online enn offline. Dette er fordi en online identitet kan ha svakere relasjon mellom selv-representasjon og personlig identitet. Unge er selv klar over at personlige profiler kun kan være en fasade, en holdeplass i et nettverk, heller enn et selvportrett som tegner et bilde av genuin og personlig informasjon. Selv-observasjon er muligheten en person eller gruppe har til å beskrive, se og evaluere seg selv uavhengig av andre (Altman 1975). Selv-observasjon gir rom for å legge vekk eventuelle sosiale masker, det Goffman kaller å være off-stage (Goffman 1959).

Selvidentitet kan da sies å være en persons, eller en gruppes kognitive, psykologiske og emosjonelle definisjoner og forståelse av seg selv. Konflikten i dette kan man si ligger i forholdet mellom å identifisere seg i en gruppe og opprettholdelsen av personlig autonomi gjennom å forhindre gruppepress eller kollektiv overtalelse til å handle mot sin egen vilje eller ønske.

2.4.2 Privatliv offline og online

Det er også viktig for barn og unge å ivareta sitt eget privatliv og personvern online og offline. Dette ivaretas blant annet gjennom personlige profiler der de kan ta i bruk restriksjoner, som hindrer uønsket innsyn fra for eksempel foreldre. Livingstone (Livingstone 2009) skriver at mange av de unge hun har observert og intervjuet opplyser at de i tillegg til å ha en epostkonto som hele familien har tilgang til, også oppretter personlige epostkontoer, som de gir ut til venner. Dette har å gjøre med deres behov for å være privat, og deres behov for å opptre i ulike roller i ulike sosiale gruppesammenhenger. Som jeg nevnte tidligere i min gjennomgang av EU Kids Online II, kan man også se at det er tydelige forskjeller, hva angår ønsket og den faktiske handlingen av vern om personvern.

Eldre ungdommer deler mindre online enn hva yngre ungdommer og barn gjør. Livingstone (Livingstone 2009) skriver i tillegg i sin bok at eldre ungdommer foretrekker ansikt-til-ansikt kommunikasjon, siden de anser den formen for kommunikasjon for å være mer trygg enn online kommunikasjon hva gjelder personvern. Petter Bae Brandtzæg, Marika Lüders og Jan Håvard Skjetne (Brandtzæg et al. 2010) finner resultater som indikerer at unge Facebookbrukere bruker Facebook mer restriktivt og mindre nå enn før, delvis fordi det ikke er like interessant lengere, og fordi for mange Facebookvenner kompliserer delingsprosessen. På den andre side, mener yngre nettbrukere at mediert kommunikasjon er tryggere i den forstand at det skaper det Livingstone (Livingstone 2009) kaller en "safeguard against embarrassment", og at dette er en større bekymring for de enn personvern for de yngre deltakerne i sosiale nettverkssteder.

2.4.3 Intimitet og personvern

”Intimacy is the other face of privacy” (Giddens 1995:94, i Livingstone 2009:108).

Livingstone (Livingstone 2009) skriver om identitet at det er noe som konstrueres innenfor intime relasjoner. Disse intime relasjonene krever at kommunikasjonen innenfor disse rammene holdes private og ikke deles med andre. Barn og unge kan leke med identitet online, ved at de både kontrollerer og leker med mulighetene for hvem som vet hva, gjennom å skifte mellom offentlige og private rom online, for eksempel offentlige og private chatrom. Det er også slik at mange unge Facebookbrukere er mer opptatt av å holde personlig informasjon privat eller utilgjengelig for andre Facebookbrukere enn hva de er av å holde det utilgjengelig for Facebook som tjenesteleverandør (Raynes-Goldie 2010).

Det er lettere å tegne et bilde av grensene for intimitet offline enn hva det er for intimitet online. Fordi grensene offline ofte kan tegnes opp ved for eksempel inngangsdøren, som er et tydelig skille mellom det private familielivet innenfor, og offentlighetens univers utenfor, er det vanskeligere å tegne dette skille online. Man kan selvfølgelig tenke seg at nettverk som krever et unikt brukernavn og passord kan symbolisere inngangsdøren, og at man på denne måten også online kontrollerer hvem man ønsker å slippe inn eller la stå ute. Å vite hvem som står innenfor eller utenfor på Facebook er ikke alltid like tydelig. Mange sider velger også trolig å begrense synligheten til medlemmer av nettverkstjenesten som et å tvinge besøkende som ikke er medlemmer til å melde seg inn for å få tilgang på informasjon. (Bonneau og Preibusch 2009). Når barn og unge opplyser at de lar venner få tilgang til deres personlige profil, gjennom å dele ut brukernavn og passord, blir dette skillet mye vanskeligere å definere. Dette er fordi grensene for intimitet online fortsetter å endre seg, gjennom spredningen av mobile og interaktive enheter, slik at man på mange måter har muligheten til å være i et offentlig rom, samtidig som man befinner seg innenfor den private sfære, for eksempel på soverommet (Livingstone 2009). Denne muligheten visker ut de tydelige grensene mellom offline og online intimitet og gjør skillet mer kompleks og diffust enn tidligere.

2.5 Barns muligheter online

Norske barn er noen av de mest digitale i verden. 81 prosent av barn i alderen 9-12 år brukte Internett en gjennomsnittlig uke i 2010. I aldersgruppen 13-15 år var tilsvarende andel 97 prosent. (Brandtzæg 2011a). Elisabeth Staksrud (Staksrud 2009) skriver i sin artikkel "Hva slags barn vil vi ha?" at vi i Norge har hatt en gjennomgående positive holdning til at barn og unge skal bruke Internett, og at de alle fleste foreldre mener at bruken i stor grad oppveier for eventuelle ulemper. Også myndighetene ser på evnen til å kunne bruke digitale verktøy som en sentral kompetanse (Staksrud 2009). Barn og unge ser på Internett som en møteplass der de har mulighet til å diskutere og dele fortrolige fortellinger fra eget liv. Et forum defineres som et

"nettsted for debatt eller samarbeid (kalles også webforum eller nettforum), der brukere har mulighet til å legge inn egne innlegg og kommentarer til andres innlegg. Forum skiller seg fra chatting ved at diskusjonen ikke foregår i sanntid, og ved at innleggene blir lagret på forumet. Et forum omhandler ofte et spesifikt fagfelt eller interesseområde, og innlegg er vanligvis fordelt i underkategorier av dette." (Brandtzæg 2009a)

Selv om pro-anoreksi og pro-bulimi sider ikke nødvendigvis fordrer til en bedre tilstand, anser mange av deltakerne på disse sidene og forumene kommunikasjon med likesinnede som en velkommen interaksjon (Dunkels 2010). Her kan de snakke om ting som opptar dem og betyr mye for dem, uten at de blir møtt med en fiendtlig og uforståelig holdning til deres livssituasjon. Sonia Livingstone og Leslie Haddon (Livingstone og Haddon 2009) setter dette opp i et skjema som viser en oversikt over barns online muligheter (opportunities). I skjema ser man at det å delta på online forum setter barnet i en rolle som aktør, der de kan uttrykke sin identitet gjennom å dele erfaringer med andre i sosiale nettverk.

Table 1.1: A classification of online opportunities and risks for children

	Content: child as recipient	Contact: child as participant	Conduct: child as actor
OPPORTUNITIES			
Education, learning and literacy	Educational resources	Contact with others who share one's interests	Self-initiated or collaborative learning
Participation and civic engagement	Global information	Exchange among interest groups	Concrete forms of civic engagement
Creativity	Diversity of resources	Being invited/ inspired to create or participate	User-generated content creation
Identity and social connection	Advice (personal/ health/sexual etc)	Social networking, shared experiences with others	Expression of identity

Figur 2: Online opportunities and risks for children (Livingstone og Haddon 2009)

Vi vet at barn og unge i dag ikke skiller stort mellom hva som skjer online og hva som skjer i det virkelige fysiske livet. Man kan diskutere om det er hensiktsmessig å beskrive disse to verdenene som et virtuelt, kunstig ett og et fysisk virkelig ett. Denne kategoriseringen får det til å virke som om det som skjer på Internett ikke bør illegges like stor verdi, men at det er noe kunstig over dette rommet. Det er ikke det at barn og unge ikke klarer å trekke dette skille selv, men for mange er Internett et likeså fullverdig rom som de rom som de deltar i ellers i det virkelige livet (Dunkels 2010). Forsker ved SINTEF, Marika Lüders, påpeker at barn og unge er like sosiale online som offline Hun skriver at for å forstå moderne sosial interaksjon, er man nødt til å se på sjongleringen mellom disse kommunikasjonsformene (Lüders 2007a). I hennes doktorgrad ” *Being in mediated spaces; An enquiry into personal media practices.*” har hun funnet ut at digital, mediebasert kommunikasjon har en viktig sosial funksjon. Online og offline kommunikasjon kan sees som komplementære til hverandre (boyd og Hargittai 2010).

2.5.1 Deltakelse

Deltakelse, er i følge Rheingold, en komponent som angir graden av kompetanse for sosiale medier (Brandtzæg 2009b). Deltakelse er både bekreftelse på sosialt inkludering, der bekreftelse på sosiale relasjoner er viktige, og på sosiale forholds status (Brandtzæg 2009b). Slik bekreftelser gis blant annet gjennom kommentarer på Facebook. Mulighetene for å delta i diskusjoner, for å kunne bruke andres oppmerksomhet til å finne ut hva vi selv vil ha nytte av gjennom tjenester som Facebook og Twitter, og til å synliggjøre ikke bare vårt eget nettverk, men også venners nettverk har i følge Krokan ført til at nettverket i seg selv er blitt en viktig ressurs, og til at aktiv deltakelse skaper muligheter som de som ikke er med, går glipp av (Krokan 2011).

Det er lett og kanskje naturlig å sette ansikt-til-ansikt kommunikasjon opp som en slags gullstandard for kommunikasjon, og dermed ignorere de spesielle kvalitetene ved mediert kommunikasjon, mener Lüders (Lüders 2007b). Hennes informanter vurderer også ansikt-til-ansikt kommunikasjon som mest verdifull, men samtidig opplever de at de virtuelle, medierte rommene kan ha stor sosial betydning, både for å forsterke eksisterende sosiale band og for å utvikle sosiale nettverk (Lüders 2007a). Dette gjelder både for de privat og offentlig tilgjengelige rommene.

Lüders dybdeintervjuet 20 mediebrukere i alderen 15-19 år, som alle hadde en mangesidig mediepersonlighet på nett. De understreket at det er viktig å "være seg selv" - ikke minst fordi kommunikasjonen foregår i et virkelig miljø med virkelige venner (Lüders 2007a). Grensene mellom hva som oppfattes som offentlig og privat er blitt mindre tydelige med nye medier. Her kan man trekke linjer til Livingstones begrep "bedroom culture" (Livingstone 2009). Online kommunikasjon er annerledes enn offline og brukerne deler privat informasjon jevnlig (Lüders 2007a).

Det er helt klart at hva mange unge oppfatter som akseptabelt i offentlig tilgjengelige sammenhenger utfordrer eldre generasjoners holdninger til hva som er "normalt". Denne grenseutfordringen henger også sammen med en generell samfunnsutvikling der grensene mellom privat og offentlig er vanskelige å fastsette en gang for alle, for eksempel massemedienes dekning av kjendisers private liv (Lüders 2007a).

Nå er det heller ikke slik at unge mennesker ikke har grenser for intimitet i det hele tatt, men fordi mange opplever større kontroll med hvordan de fremstår i medierte sammenhenger kan de paradoksalt nok ende opp med å vise "mer av seg selv". Dette kommer tydelig frem i Bonneau og Preibushs kritikk av personverninnstillingene mange sosiale nettsider har som et middel for å lokke nye medlemmer til tjenesten (Bonneau og Preibusch 2009, (Facebook 2012).

2.5.2 Synlighet viktigere enn risiko

Risikoen for å utlevere for mye av seg selv kan for brukerne langt på vei oppveies av fordelene ved å ha en medieprofil, for eksempel på Facebook mener Lüders (Lüders 2007b). Nettmedierte offentligheter er annerledes fordi de er søkbare, innholdets tilgjengelighet overskrider avstander i tid, innhold kan lett kopieres og det er dermed vanskelig å vurdere hvem publikum er (Lüders 2007b). Henvender man seg til et tiltenkt eller et forventet publikum (Stutzman og Kramer-Duffield 2010)?

Samtidig blir sannsynligvis risikoen forbundet med synlighet i nettverks-offentligheter oftest en del av den relativt diffuse risikoen som kjennetegner våre liv generelt, men som vi i liten grad går rundt og forholder oss til hele tiden. Lüders mener fordelene ved å være synlig i MySpace og Facebook oppleves oftest som større og mer reelle enn risikoen for at informasjonen skal bli misbrukt (Lüders 2007b). Dette mener som nevnt tidligere også foreldre og myndighetene (Staksrud 2009).

2.5.3 Å skille mellom det offentlige og private rom

Lüders skriver i "Private subjekter i digitale miljøer" om diskusjonen mellom det privat og offentlige rom: "Private handlinger finner sted i det offentlige rom både på nettet og i vår fysiske omgivelser. Samtidig kan intime og private uttrykk og handlinger beskyttes innenfor private rom både i vår fysiske virkelighet og på nettet" (Lüders 2007b). Hun refererer til hvordan medieteknologiens utvikling er blitt koblet sammen med privatsfærens økte tilstedeværelse i det offentlige. Hun påpeker likevel at egne nettdagbøker, hjemmesider og sosiale profiler oppleves som private. Muligheten til å publisere og dele egne tekster eller fotografier som formidler opplevelser og erfaringer verdsettes, i følge Lüders, spesielt i de tilfeller der brukerne

er fornøye med egne uttrykk (Lüders 2007b). På denne måten benyttes digitale nettverksmedier til å formidle personlige erfaringer og bringe det private inn i det offentlige rom. Gisle Hannemyr (Wegner 2012) sier om sosiale medier og deltakerskapte nettverksmedier at de er offentlige. De er offentlige fordi de formidler ytringer gjennom kanaler som er offentlig tilgjengelige, samtidig som den som ytrer seg ofte er en privat person som ytrer seg i en privat kontekst, og om private forhold (Wegner 2012).

Til forskjell fra massemedienes redigerte versjoner av kjente menneskers privatliv, har den enkelte personlig kontroll over egne uttrykk som formidles skriver Lüders (Lüders 2007b). Barn og unge har et ønske og et behov for private soner, selv om de paradoksalt kan være offentlig tilgjengelige. Hvilke handlinger og uttrykk som ansees for å være passende for det digitale rom, varierer derimot fra individ til individ. Hvilket publikum unge henvender seg til styrer i stor grad hvordan de presenterer seg selv på slike åpne arenaer. Mange private detaljer spares til lukkede nettrom og til et begrenset antall personer. Men selv om den faktiske leserkrets er begrenset, så er alt som publiseres på Internett tilgjengelig for enhver som er tilknyttet nettet (Wegner 2012). Ideelt sett har ikke foresatte ubegrenset oversikt over det nettmedierte subjektet (Lüders 2007b). Dette behovet for å sette begrensninger henger til en viss grad sammen med forholdet til de foresatte (Lüders 2007b).

2.5.4 Å dele seg selv med andre

”Ekshibisjonistiske mennesker har gode vilkår på nettet, og sosiale nettverkstjenester tiltrekker seg brukere som ønsker oppmerksomhet. Sosiale profiler konstrueres uten særlig tanke på at de er offentlig tilgjengelige” (Lüders 2007b). I sin studie finner Lüders at de unge informantene derimot synes å være svært bevisste på at det de publiserer på nett potensielt sett er tilgjengelig for en hel verden, og kanskje viktigere, tilgjengelig for lesere de kjenner offline, da spesielt lærere og foresatte, med tanke på at det sjelden hjelper å fjerne en ytring fra nettet, selv om de er sanne eller usanne (Wegner 2012). ”Det er ikke mulig å tilbakekalle noe som burde forblitt privat” (Wegner 2012). Åpenhet og ærlighet ansees for å være bra, men det finnes grenser. Lüders mener det nettmedierte subjektet kan være tilsynelatende åpent og ærlig, men at det stadig bare er en filtrert refleksjon av subjektet (Lüders 2007b). Digital

nettverksteknologi har økt individets muligheter til å presentere seg selv, og dette har bidratt til å endre hvor grensene går (Lüders 2007b). Omfanget av å publisere selvportretter illustrerer for eksempel en allmenn aksept for å synes i offentlige digitale rom. Fotografier oppfattes som dokumenterende spor av virkeligheten og derfor mener Lüders at den enkeltes visuelle tilstedeværelse på nettet må sees i sammenheng med karaktertrekk og ønsker om opptreden (Lüders 2007b). Brukere av digitale nettverksmedier forholder seg til et mangfold av tilgjengelige subjektframstillinger og derfor er det viktig for den enkelte å kunne vurdere om ens offentlige tilgjengelige selv er i overensstemmelse med den personen man ønsker å fremstå som. "I virtuelle fellesskap blir vi ikke bare eksponert for ulike verdifellesskap slik at vi forestiller oss som medlemmer av dem, vi *er* en del av dem" (Sentralbyrå 2011). Kompetansen til å vurdere egen nettmediert person er følgelig en viktig del av vår digitale dannelse (Lüders 2007b). Brandtzæg mener også i "Privat 2.0", at det er bedre at barn og unge lærer å fremstå ærlig og med eget navn på nettet og i deres nettprofil (Brandtzæg 2009b). En forståelse av at de ikke er anonyme i en offentlig kontekst som Internett, vil gjøre dem bedre i stand til å kontrollere og være bevisst på egen synlighet (Brandtzæg 2009b). Han mener man i større grad gjør gjennomtenkte valg når man får lov til å være seg selv. Identitet og åpenhet kan derfor ha både en viktig og en positiv funksjon på nettet, også i et trygghetsperspektiv (Brandtzæg 2009).

3. Metodisk tilnærming

3.2 Valg av metode

Å velge en metode for innsamling av data er avgjørende for forskningens kvalitet, reliabilitet, validitet og resultater. Det finnes mange veier å gå for å innhente data og informasjon om mennesker. For det første kan man velge å observere. For det andre kan man intervju mennesker. Eller man kan velge et tredje alternativ, innholdsanalyse eller tekstanalyse. Mitt valg av metode er tatt på bakgrunn av at jeg ønsker å finne ut av hva barn og unge tenker omkring temaer som eget og andres personvern, delingskultur på Facebook, motivasjoner for publisering på denne plattformen og holdninger tilknyttet dette. Intervju som metode har blant annet den fordelen at man kan gjøre opptak av intervjuene, slik at transkriberingen og analysen blir så detaljrik som mulig i etterkant (Berger 2000:113).

3.2.1 Metode for analyse

Halkier (Halkier 2010) skriver at prosedyrene ved koding av kvalitative data består i at man kondenserer datastykkene i et fokusgruppeintervju ved å gi en tematisk hovedoverskrift til hver databit som ut ifra en meningsmessig måte henger sammen. En temasentrert analyse har fokus på temaene som den som undersøker finner, ikke nødvendigvis personene i undersøkelsen. Å forstå mening i tekst kan bety å gå inn i mindre segmenter av materialet, og gjennom analyse, utvide den originale teksten (Kvale og Brinkmann 2009). Ved å gjøre dette kan man i grove trekk finne ut hva det er snakk om i hver enkelt bolk med data, for så å få en helhetlig oversikt over materialet man analyserer. Denne type analyse har som hovedmål å finne frem til og avdekke eventuelle felles normer eller holdninger, samt praksis rundt ett gitt tema.

Tematisering kan være en blanding av teoridrevet og empiridrevet analyse. Noe av grunnen til at jeg velger å gå frem på denne måten er at jeg ikke har tilstrekkelig stort og fylldig nok datamateriale fra egne undersøkelser, så jeg velger å støtte meg til tidligere forskning og funn innen samme fagområde, samtidig som jeg vil forsøke å se om min egen empiri kan fastslå likheter eller avvik ved tidligere forskning.

Begrepsdannelse er ett av redskapene jeg velger å bruke i min analyse av det kvalitative materialet jeg har. Jeg plasserer altså egne temaer i forhold til andre undersøkelser som er gjort. Dette er et forsøk på å underordne det mer spesifikke under noe mer generelt (Halkier 2010). Som Kvale og Brinkmann skriver er det viktig å vite hvilke spørsmål man tar med seg og stiller til teksten man skal analysere (Kvale og Brinkmann 2009).

3.2.1.2 Meningsstolkning

”The interpretation of the meaning of interviews texts goes beyond a structuring of the manifest meanings of what is said to deeper and more critical interpretations of the text” (Kvale og Brinkmann 2009). Jeg har gjennom mine analyser av det kvalitative materialet som foreligger satt til grunn for selve analysen, de problemstillingene jeg skisserte i kapittel 1. Introduksjon.

Gjennom analysen har jeg hele tiden hatt disse problemstillingene in mente, og forsøkt å lete etter svar, eller manglende svar på disse, i både fokusgruppeintervjuet og i dybdeintervjuene jeg har foretatt. Først har jeg foretatt separate analyser, til å starte med, fokusgruppeintervjuet, så av de enkelte dybdeintervjuene. Tilslutt har jeg satt disse analysene opp mot hverandre for å se om det foreligger noen uklarheter, likheter, motsigelser eller sammenfattede meninger. Analysen av det kvantitative materialet er gjort ved å utarbeide en kodebok og en datamatrise som skal hjelpe med å finne hovedtendenser. Jeg vil i analysen av materialet bruke det kvantitative materialet som sekundært til det kvalitative, og presentere resultatene mine som et tillegg til tendenser som allerede er blitt rapportert gjennom tidligere forskning.

3.2.2 Fokusgruppeintervju som kvalitativ forskningsmetode

Fokusgruppeintervju som metode ble først introdusert i den sosiologiske forskningen på 1920-tallet, men det var først på 1950-tallet, at det ble en utbredt metode (Kvale og Brinkmann 2009:150). Fokusgruppeintervju som metode kan karakteriseres som en samtale, eller dialog mellom en gruppe og en moderator (Berger 2000:111). En gruppe består anslagsvis av mellom seks til ti informanter, og moderatorens oppgave

og rolle i denne sammenhengen er å introdusere gruppen for temaene som skal tas opp, samt sette en positiv stemning for fri utfoldelse og meningsutveksling (Kvale og Brinkmann 2009:150).

Som intervjuform kan fokusgruppeintervjuet sies å være en ikke-direkte intervjuform, i den form at fokusgruppeintervjuet har som mål å oppmuntre til et spekter av meninger og synspunkter for de temaene som blir presentert av moderatoren. Et annet mål for fokusgruppeintervjuet er å frembringe ulike synspunkter rundt et tema, ikke nødvendigvis at informantene skal komme til en konsensus eller løsning på et gitt problem eller tema. Intervju som kvalitativ studie brukes ikke som tester i samme grad som ved kvantitative studier, men er heller motivert av forventningen av å finne noe nytt (Gentikow 2005:47). Siden dette, i følge Gentokow, er hovedmotivet for fokusgruppeintervjuet, er det naturlig at intervjuet som sådan ikke utelukkene foregår på forskerens premisser. Det er naturlig å tillegge, og forvente, en viss selvstendighet fra informantene (Gentikow 2005:47).

En av styrkene knyttet til bruken av fokusgruppeintervju som forskningsmetode er at man kan få en forståelse av den sosiale samhandlingen og samspillet i en gruppe. Dette ansees også som kilden til data man ønsker å hente inn ved å bruke denne metoden (Halkier 2010:14). For fokusgrupper er først og fremst egnet til å produsere data om sosiale gruppers fortolkninger, samhandlinger og normer (Halkier 2010:13). En av metodens absolutte styrker ligger i det å bruke gruppen som middel til å produsere mer komplekse data ved at deltakerne stiller spørsmål ved hverandres uttalelser og kommenterer hverandres erfaringer og forståelser (Halkier 2010:15). Dette kan være kontekstuelle forståelser man ikke har som forsker, og dermed kun kan få tilgang på gjennom fokusgruppeintervju. En annen styrke ved fokusgruppeintervju som metode er deres evne til å produsere konsentrerte data om et bestemt fenomen eller et emne. I motsetning til for eksempel deltakende observasjon eller feltarbeid, blir disse dataene tilgjengelig for forskeren på en måte som ikke er særlig påtrengende ovenfor deltakerne, eller forstyrrende for deltakernes privatliv.

På den andre siden er det også svakheter ved å bruke fokusgruppeintervju som metode. En svakhet ved metoden er at forskeren må ta høyde for de helt konkrete

gruppeneffektene som kan oppstå når det er sosial samhandling som er kilden til data (Halkier 2010:15). Det kan i en gruppe oppstå en tendens til polarisering og konformitet. Begge disse kan legge en demper på variasjonen i deltakernes uttrykk for forståelse og erfaringer. Fokusgruppeintervjuets andre svakhet som metode ligger i det at metoden, i motsetning til feltarbeid og deltakende observasjon kan risikere å gå glipp av masse interessant som kun er tilgjengelig når man er tilstede i folks sosiale kontekst. Fokusgruppens mer styrte form for sosial samhandling kan også hindre en passende grad av åpenhet fra forskeren side overfor hvilke sosiale relasjoner, fortolkninger og prosesser som er viktige i konteksten (Halkier 2010:16).

3.2.3 Den kvantitative spørreundersøkelsen

I motsetning til det kvalitative fokusgruppeintervjuet, vil jeg for ordens skyld kalle deltakerne av den kvantitative spørreundersøkelsen for respondenter. Jeg lener meg også her til Gentikow (2005:47) og anvender begrepet respondenter fordi ”en respondent først og fremst er en person som reagerer, her på de spørsmål forskeren formulerer, for eksempel ved å krysse av gitte svaralternativer i et spørreskjema”. Altså har respondentene få eller ingen alternativer utenom det som på forhånd er satt av forskeren. Formuleringer og definisjoner er gitt av forskeren i utformingen av spørreskjema.

Det finnes to typer spørreundersøkelser: deskriptiv og analytisk. Den deskriptive spørreundersøkelsen setter seg fore å beskrive populasjonen som undersøkes (Berger 2000:188). For eksempel er det ønskelig å innhente informasjon om demografiske faktorer, som alder, kjønn, yrke, etnisitet, inntekt og religion. Den analytiske spørreundersøkelsen derimot ønsker å finne ut av om det er en sammenheng for eksempel mellom visse holdninger eller verdier og sosiale og demografiske variabler (Berger 2000:189). Spørreskjema kan helt enkelt forstås som en liste spørsmål gitt eller sendt til respondenter som bes svare på disse og returnere spørreskjema til avsender. Dette er i følge Berger (2000:189) en ”self-administered questionnaire”.

Det er både fordeler og ulemper ved å bruke spørreskjema som metode for datainnsamling. Jeg vil her gi en kort oversikt over begge, basert på skjema i Bergers

(2000:190) bok *Media and communication research methods. An Introduction to Qualitative and Quantitative Approaches*.

Fordelene ved å bruke spørreskjema er at det er ikke koster mye penger, verken å utforme eller å distribuere. I forhold til mengden informasjon man kan hente ut ved å bruke et spørreskjema, er dette en billig form for datainnsamling. I tillegg kan man kvantifisere og analysere dataene statistisk, og med det nå en høy grad av presisjon om gruppen som undersøkes (Berger 2000:191). En annen fordel med å bruke spørreskjema er at man i mange tilfeller kan spørre respondentene om relativt personlige spørsmål. Fordi man ikke nødvendigvis trenger å knytte spørreskjema direkte til respondenten, men garanterer respondenten anonymitet, kan de være villige til å svare på mer personlig spørsmål enn for eksempel ved dybdeintervju.

Ulempene ved å bruke spørreskjema som metode for datainnsamling kan knyttes til tre hovedpunkter. For det første hender det at respondentene ikke svarer sant (Berger 2000:192). Dette kan komme av at de er flau eller redde for å svare på noe de tror vil stille dem i dårlig lys. For det andre kan man risikere at respondentene svarer feil (Berger 2000:193). For eksempel kan de svare feil ved å overdrive eller underdrive antall timer de bruker på Internett. For det tredje kan respondentene gi ukorrekte svar på spørsmålene i spørreskjema, dersom spørsmålene er uklare, truende eller har dobbel betydning (Berger 2000:193).

Å utforme et spørreskjema, slik at man oppnår tilstrekkelig og ønsket informasjon tilknyttet tema og problemstillingen er en kunst og en utfordring. Det krever fra forskerens side nøye gjennomtenkning og med fordel bør det i forkant av selve undersøkelse foreligge en pilot-studie. En pilot-studie kan avklare om spørsmålene er tydelige og forståelige, om spørsmålene som stilles faktisk genererer den informasjon man er ute etter, om det er spørsmål som kan utelukkes og om spørreskjema som metode faktisk er formålstjenlig for datainnsamlingen (Berger 2000:198).

Utformingen av selve spørsmålene burde ha følgende karakteristikker:

De bør være klare og konsise og ikke være for lange. Man bør bruke enkelt og forståelig språk og kun spørre etter en type informasjon per spørsmål. Spørsmålene bør ikke være ledende eller ladede og man bør unngå bias. I tillegg bør spørsmålene være satt opp på i en logisk gitt struktur, slik at de kommer i en naturlig rekkefølge

for respondentene. Dersom man bruker en skala for å måle noe, bør skalaen det måles etter være tydelig og klar, og verdiene i skjemaet bør være gjensidig utelukkende. Her benyttes ofte Likert-skalaen som et godt eksempel. Dersom man følger disse retningslinjene for utformingen av spørsmålene i et spørreskjema, unngår man blant annet at respondentene svarer i tråd med hva de tror forskeren ønsker eller mener er riktig svar, man unngår mulige misforståelser, og man oppnår hensikten med spørreskjema, å innhente informasjon om hva respondentene tenker eller gjør rundt et gitt tema.

3.2.4 Dybdeintervjuet

”The best way to find out what people think about something, is to ask them” (Jensen 2002). Særlig dybdeintervjuet er godt egnet til å finne ut av enkeltes perspektiver og holdninger til et gitt tema. Man må også ha in mente at alle uttalelser ikke er rene og enkle representasjoner, som sann eller usann. Uttalelsene stammer fra og har sitt opphav i handling. Det er også handling mellom intervjuer og intervjuobjektet som bringer frem fruktige og innholdsrike besvarelser. Å intervju barn og unge til denne oppgaven gir dem muligheten til å beskrive og fortelle om egen erfaring med Internett og Facebook og deres egen personlige bruk, slik de selv ser, bruker og handler (Kvale og Brinkmann 2009). Som en fremmed, må jeg som intervjuer, sørge for at mine informanter ikke assosierer meg med en autoritetsperson, som lærer eller forelder. Språket, formuleringen av spørsmålene, og hvordan samtalen flyter avhenger av en nøytral balanse mellom intervjuer og informanter. Fortellinger er noe jeg søker etter ved å gjennomføre dybdeintervjuer. Dette er fordi fortellinger, til forskjell fra løsrevne fakta, uttrykker erfaringer (Gentikow 2005).

3.2.5 Utvalg og rekruttering

Jeg vil i det følgende beskrive hvordan jeg har gått frem for å gjennomføre opplegget for undersøkelsen min. Dette er en ren praktisk beskrivelse av de valgene jeg har tatt og hvordan opplegget ble utført.

3.2.5.1 Tilnærming til skolen og rekruttering av informanter

Tidlig i september tok jeg kontakt med tre ulike ungdomsskoler i Akershus. Disse ble kontaktet via e-post med en kort henvendelse og forklaring av prosjektet. Jeg fikk bare noen dager senere svar på e-post fra den ene ungdomsskolen, som ønsket å vite mer om prosjektet, og ønsket i tillegg et program for eventuel kontakt med hvem, hvor lang tid det ville ta og mer spesifikt hva det dreide seg om. Ettersom det på dette tidspunktet ikke forelå noen endelig godkjenning fra Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste [heretter kalt NSD], ga jeg beskjed om at informasjonsskrivet som var utformet til skolene, ville bli sendt så snart godkjenningen forelå.

Da jeg igjen, etter godkjenningen fra NSD forelå, tok kontakt med den skolen som i første runde viste interesse for prosjektet, viste det seg å være vanskelig å få til en dialog med skolen angående mitt besøk og gjennomføring av intervjuer. Siden jeg ønsket å sikre meg nok informanter og respondenter til undersøkelsene mine, valgte jeg å kontakte en av de andre ungdomsskolene. Da denne ungdomsskolen også viste interesse for prosjektet mitt, valgte jeg å sende et rikt informasjonsskriv, med detaljer rundt gjennomføringen av spørreskjema, samt intervjurundene.

Etter noen uker med korrespondanse ble jeg, i samsvar med skolens rådgiver, enige om at gjennomføringen av intervjuene og spørreskjemaene måtte foregå etter jul. Vi hadde ikke før dette satt av og avklart en endelig dato for gjennomføringen, men ble enige om at vi skulle ta et møte første uken i januar, slik at vi kunne diskutere hva som måtte gjøres for å gjennomføre dette på en tilfredstillende måte, både for skolen, elevene og for mitt prosjekts del. Under møtet med rådgiver la jeg frem ønsker om antall respondenter og informanter, hvor mye tid jeg forespeilet at det ville ta, og et ønske om et lukket, privat rom, slik at det ikke ville bli noen forstyrrelser underveis. Rådgiveren stilte seg positiv til alle ønskene jeg kom med, og forsikret meg at han skulle gjøre sitt ypperste for å oppfylle disse. Han tok imot informasjonsbrevene med samtykkeerklæring til foresatte/elever som jeg hadde printet ut, ca 50 eksemplarer, et eksemplar av spørreskjema, temaguide for dybde- og fokusgruppeintervju, og tok ansvar for å formidle prosjektet videre til kontaktlærere som kanskje ville være interesserte i prosjektet. Møtet ble avsluttet i det vi avtalte å fortsette korrespondansen via e-post.

Det hadde nok, for min egen og prosjektets del, vært fordelaktig om jeg på egen hånd hadde kunne formidle prosjektet til elevene på skolen. Da kunne de hatt et ansikt på prosjektet å forholde seg til, ikke kun et skriv. Jeg innser at jeg skulle vært mer pågående ovenfor rådgiveren når det gjaldt akkurat dette. Det er selvfølgelig å spekulere i om det hadde resultert i flere innsamlede samtykkeerklæringer og større deltakelse, men et negativ utfall tror jeg det neppe ville hatt.

En uke etter møtet med rådgiver, sendte jeg e-post om hvordan det lå an med innsamlingen av samtykkeerklæringene. Etter at rådgiveren på skolen hadde kontaktet kontaktlæreren for klassen som var plukket ut til å delta, viste det seg at informasjonsskrivene enda ikke hadde blitt delt ut. Rådgiver skulle sørge for at dette ble gjort samme dag, og gav beskjed om at han ville kontakte meg så snart det var kommet inn samtykkeerklæringer. Da det hadde gått to uker til, og februar sto for døren, innså jeg at det var nødvendig å purre på samtykkeerklæringene fra skolen. Da hadde det kun kommet inn tre samtykkeerklæringer. Siden jeg gjennom korrespondanse via e-post ikke fikk videre beskjed om at det hadde kommet inn flere, tok jeg avgjørelsen å gjennomføre spørreskjema, fokusgruppeintervju og dybdeintervju på de som hadde gitt samtykke til dette. I samråd med kontaktlærer og rådgiver satt vi at dato og tid, 3.mars 2012 kl 1030-1300.

En uke før avtalt dato for gjennomføring, fikk jeg beskjed om at det hadde kommet inn flere samtykkeerklæringer. Da jeg ankom skolen, og skulle gjennomføre undersøkelsene ble jeg nødt til å endre på mine opprinnelige planer. Det viste seg at en respondent var blitt syk, og ikke kunne delta, de andre 24 var klare til å gjennomføre utfylling av spørreskjema. På grunn av muntlige prøver den dagen, var det kun tre av de opprinnelige 25 som kunne være med på fokusgruppeintervjuet og dybdeintervjuene. Jeg anslo at tiden ville bli knapp om jeg skulle forsøke å avtale en annen dag for fokusgruppeintervju og dybdeintervju, og bestemte meg for å gjennomføre det på den allerede avtalte datoen, selv om jeg innså at dette ikke ville være det mest gunstige eller optimale utvalget for oppgavens resultater.

Når det gjelder å få adgang er det fordelaktig å formulere en lett forståelig og salgbar kortversjon av prosjektet, slik at de man har kontakt med greit forstår hva prosjektet går ut på (Østbye et al. 2007:117). Østbye et al. (2007:115) skriver at det kan skilles mellom to typer adgang. Den ene være seg *formell* adgang, og menes med det at man får en formell bekreftelse på at en er velkommen til å gjøre intervju eller for eksempel feltarbeid. Med *uformell* adgang menes å få kontakt med, og aksept fra, de en vil intervju eller observere. Så selv om en får formell adgang, kan det likevel være vanskelig å oppnå uformell adgang.

3.2.6 Reliabilitet, validitet og generaliserbarhet

Reliabilitet betyr pålitelighet og troverdighet (Gentikow 2005). Et betydelig problem når det kommer til kvalitative metoder, er pålitelighetskriteriet, hvorvidt undersøkelsen er etterprøvable. Den undersøkelsen som jeg har gjennomført kan ikke oppfylle dette. Dette skyldes at denne typen undersøkelse handler om en sosial praksis (Gentikow 2005). Den er betinget av en kontekst og kan bare forstås i denne konteksten. Så kun ved å bedømme valgene, og å være kritisk til de tolkningene jeg har gjort og foretatt, kan det avgjøres om det er pålitelig.

Validitet er det samme som gyldighet, sannhet eller bekræftbarhet. Jeg vil gjennom mine undersøkelser, for å forsøke og bekrefte at min empiri er valid, se de som et supplement til tidligere forskning og resultater av liknende undersøkelser innenfor samme fagområde. Det er også slik at validitet kan bekreftes gjennom relevans til problemstillingene. Spør jeg om det jeg faktisk vil undersøke? Jeg er ute etter å undersøke sannheter om tendenser hos barn og unge. Jeg vil stille kritiske spørsmål til mine egne funn i relasjon til annen forskning på feltet (Kvale og Brinkmann 2009).

Kravet til generaliserbarhet sier noe om hvorvidt man kan tillegge de allmenn, og statistisk gyldighet (Gentikow 2005). Dette kravet kan ikke overføres fra den kvantitative til den kvalitative metoden, fordi utvalget av informanter ikke er representativt. Samtidig er ikke mitt kvantitative utvalgt stort nok til å kunne trekke generaliserte slutninger basert på spørreundersøkelsen alene, så også her vil jeg bruke min empiri som supplement til tidligere forskning og resultater, der utvalget oppfyller kravet om generaliserbarhet.

3.3 Barn som informanter

Å intervju barn åpner for en unik mulighet til å la dem fortelle, med egne ord, om deres personlige opplevelser og deres forståelse av hvordan verden, og samfunnet er sydd sammen. Jeg velger å bruke begrepet informanter ut i fra Barbara Gentikows (2005:46) fortolkning av begrepet, der hun skriver: ”En *informant* derimot har, i min fortolkning, status som et selvstendig subjekt; han/hun reagerer ikke bare, men er regnet som en som har noe å fortelle [...]” Barn som informanter byr på utfordringer og muligheter. En særlig utfordring knyttet til dette er maktrelasjonene som oppstår i en intervjusituasjon. At det gis klart uttrykk for at informantene befinner seg i en trygg og fortrolig situasjon er vesentlig for intervjusituasjonen. Dette er i følge Gentikow (2005:49) faktorer som ”gjør det lettere for informantene å uttale seg åpent, noe som er viktig for godt og fyldig datamateriale”.

3.4 Forskningsetikk

Helge Østby et al. (2007:32) skriver at forskningsetikken og lover og regler tar sikte på å regulere forholdet mellom behovet for forskning og forskningens behov for data på den ene siden, og på den andre siden respekt for enkeltmenneskers og gruppers integritet. Dette er et tema som kan komme opp når man ønsker å innhente informasjon om enkeltpersoner. Det å samle inn, lagre og oppbevare personopplysninger, krever særlig omtanke og i tillegg kunnskaper om lover og regler. Et av aspektene det er viktig å forholde seg til er taushetsplikten. Brudd på taushetsplikten er straffbart. Foruten å være hjemlet i norsk lov, må også Datatilsynet ha melding om forskningsprosjekter av alle slag som har personopplysninger. Det er imidlertid forskjeller ved meldeplikten. Dersom det dreier seg om innsamling eller lagring av sensitive opplysninger, slik som politisk, religiøs eller etnisk oppfatning, seksuelle eller helsemessige forhold, rasemessig eller etnisk bakgrunn, medlemskap i foreninger, siktet eller dømt for en straffbar handling og dette ikke er anonymisert informasjon, kreves det konsesjon fra Datatilsynet i forkant av prosjektets oppstart. Foreligger denne informasjonen kun i anonymisert form ansees den ikke som personopplysninger i lovens forstand.

Personer som er med i et prosjekt eller en undersøkelse, har i de fleste tilfeller krav på forhåndsinformasjon. Denne informasjonen bør inneholde hva deltakelsen går ut på og hvordan informasjonen vil bli behandlet og brukt. På bakgrunn av denne informasjonen kan personene i undersøkelsen eller prosjektet avgjøre om de vil være med eller ikke. Ønsker de å delta, har de gitt et informert og fritt samtykke. Det er også slik at alle som har sagt seg villige til å delta, når som helst kan trekke seg, eller få innsyn i egne opplysninger, endre dem, trekke dem eller kreve dem slettet.

Etter at prosjektet mitt ble sendt inn for godkjenning til NSD, ble jeg kontaktet per telefon av en representant fra NSD. Det ble uttrykket bekymring over ett av spørsmålene i temaguiden for fokusgruppeintervjuet, der NSD mente at formuleringen av et slikt spørsmål ville kunne føre til at deltakerne utleverte personlig og direkte identitetsknyttet informasjon om andre som ikke var deltakere på prosjektet. Jeg ble bedt om å omformulere spørsmålet, slik at det ikke ville oppstå en situasjon som kunne komme til å være en konflikt i forhold til personvern. Spørsmålet ble endret fra ”Har dere opplevd at noen har lagt ut noe om dere som dere ikke likte” til ” Hva synes dere om at noen legger ut bilder av dere, der dere kanskje ikke ser bra ut, eller legger ut flau kommentarer på veggen deres, som dere ikke vil at for eksempel foreldrene deres bør se?”. Ved å gi dem eksempler på forhånd, er sannsynligheten mindre for at de utleverer andre som ikke er en del av prosjektet, og heller snakker rundt eksemplene som er gitt dem.

Informasjonsskrivet til foreldrene måtte også gjennomgå mindre justeringer. Skrivet ble nå rettet mot både foreldre og barna. Det var i tillegg nødvendig å understreke i informasjonsskrivet at alle opplysninger og data som samles inn ble anonymisert og behandlet konfidensielt. Det måtte opplyses om hvor lang tid intervjuene ville ta, og hva deltakelsen innebærer for den enkelte. Fra NSD kom også en anbefaling om å kontakte skolens helsetjeneste, slik at helsesøster kan stille til rådgivning for de deltakerne som ønsket å prate videre om deltakelsen eller tema.

4. Analyse

Det kvantitative datamaterialet fra spørreundersøkelsene vil være sekundært til det kvalitative datamaterialet fra fokusgruppeintervjuet og dybdeintervjuene. Jeg vil bruke materialet fra spørreundersøkelsen primært som en bekreftelse på, eller avvik fra, resultatene fra det kvalitative datamaterialet. Siden jeg velger å holde de kvantitative dataene som en sekundær kilde til det empiriske datamaterialet mitt, har jeg valgt å fremstille funnene fra spørreundersøkelsen i tall, og ikke prosentvis, da det ikke er hensiktsmessig å omregne tall til prosent basert på det smale kvantitative materialet jeg har.

4.2 Analyse av kvantitative data

Tabellene knyttet til dette materialet vil bli brukt aktivt i min fremstilling av resultatene av det kvantitative datamaterialet. En fullstendig oversikt over kodebok og datamatrix vil følge som vedlegg i denne oppgaven, tilknyttet dette kapittelet. Det var totalt 24 respondenter som svarte på spørreundersøkelsen. Dette ble gjennomført på skolen i et lånt klasserom for anledningen, slik at vi ikke skulle bli forstyrret.

4.2.1 Kodebok

En kodebok er en oversikt over samtlige variabler og verdier i et kvantitativt datamateriale (Grønmo 2007). I kodeboken er det en oversikt over kriteriene og reglene for utfylling av datamatriksen. Denne viser hvilke tall som skal føres inn for ulike verdier, på de forskjellige variablene. Kodeboken jeg har utarbeidet ligger som vedlegg 1 til denne oppgaven.

4.2.2 Datamatrix

Materialet er ordnet i en stor tabell, der det er én rad for hver enhet, og flere kolonner for hver variabel. Inne i rutene i tabellen er det satt inn tall for de verdiene som hver enkelt enhet har på hver av variablene. For eventuelle spørsmål som ikke er besvart i

spørreskjema er det også satt inn en verdi som gir uttrykk for manglende svar. Datamatriksen vil ligge som vedlegg 2 til denne oppgaven.

4.2.3 Resultater av kvantitativ analyse

Alle respondentene opplyser om at de er 14 år gamle. Det vil si at alle som deltok på denne undersøkelsen er gamle nok til å ha en Facebookprofil, der aldersgrensen for å opprette en profil er 13 år (Facebook 2012). I følge tall fra Facebook er det per september 2011 over 750 millioner brukere tilknyttet tjenesten (Facebook 2011), og i følge Brandtzæg er det i overkant av 60% av Norges befolkning som har en Facebookprofil (Brandtzæg 2011a).

4.2.3.1 På flere plattformer

23 av 24 respondenter har Facebookkontoer, og de opplyser også at de bruker Facebook på flere plattformer, blant annet på telefon, PC/Mac og nettbrett og på mobiltelefon/smarttelefon. Tall fra EU Kids Online II undersøkelsen støtter dette funnet, selv om nettbrett og smarttelefoner ikke var like utbredt blant barn og unge da, hadde barn likevel tilgang til Internett via ulike plattformer (Livingstone et al. 2011).

4.2.3.2 Facebookvenner

Gjennomsnittlig har respondentene fra spørreundersøkelsen min 223 venner tilknyttet sin Facebookprofil. Rapporten EU Kids Online II viser et nogen lunde likt resultat, der de opplyser at for Norge er det 12 av 100 som har mer enn 300 venner, 16 som har 101-300 venner, 23 har 51-100 venner, 28 har 11-50 venner og 26 har færre en ti venner tilknyttet sin sosiale nettverksprofil (Livingstone et al. 2011). Denne fordelingen er ikke brutt ned på kjønn i EU Kids Online II rapporten, slik jeg har gjort i min undersøkelse.

Tabell 1. Antall venner fordelt på Facebook

Kjønn	Antall venner	Gjennomsnitt
Gutter	2210	200
Jenter	2940	226
Begge kjønn	5150	223

Av svarene respondentene oppga i spørreundersøkelsen viser det seg at jenter har flere venner på sin Facebookprofil, enn hva gutter har. Dette kan ha noe med at jenter oftere enn gutter bruker og er mer aktive på sosiale medier, som for eksempel Facebook. Det kommer fram av undersøkelsen EU Kids Online II og Trygg Bruk 2010 at jenter ligger hakket over gutter i bruk og aktivitet på sosiale nettverk (Livingstone et al. 2011; Trygg Bruk 2010).

Det er en betydelig forskjell i hva respondentene mener er nære venner i sin venneliste. En respondent (E1) opplyser at han anser så mye som 200 av vennene sine for å være nære venner, av sine 290 venner totalt på Facebook. En annen respondent (E2) opplyser at hun kun har 100 av de 300 vennene på Facebook, som nære venner også utenfor nettverket. Dette er en betydelig forskjell, kjønnsmessig. Prosentmessig er fordelingen mellom kjønnene slik at av alle vennene (2940 venner) som jentene oppgir de har på Facebook, anser de et antall på ca. 1030 for å være nære venner også offline. For gutter er fordelingen slik at for det totale antall venner (2210) guttene oppgir de har anser de ca. 960 av disse for å være nære venner.

Tabell 2. Antall nære venner fordelt på kjønn

Kjønn	Ant. venner	Nære venner	Gj.snitt
Gutter	2210	960	87
Jenter	2940	1030	79
Begge kjønn	5150	1990	166

4.2.3.3 Publisering av innhold

Av alle Facebookbrukerne opplyser samtlige om at bilder, kommentarer og lignende av og om de selv, har blitt lagt ut på Facebook uten at de har blitt forespurt først eller visst om det. På samme måte opplyser de også at de selv har delt innhold som bilder og kommentarer om andre brukere uten at de hentet inn samtykke eller spurt om tillatelse på forhånd av publiseringen.

Respondentene skriver også at dersom noe hadde blitt publisert om/av dem uten deres viten og forhåndsgodkjenning, ville de kontaktet personen som hadde lastet dette opp og lagt det ut. Hva de ville gjort med det kommer ikke frem av spørreskjema, men dette spørsmålet kommer frem ytterligere i fokusgruppeintervjuet og dybdeintervjuene og vil bli videre diskutert i kapittel 5.

Kun én av respondentene kunne bekrefte positivt på spørsmålet om de noen gang hadde meldt ifra om noe på Facebook. Det var ingen av de andre respondentene som svarte ja på dette spørsmålet. Det vil si at bare én opplyser om at de har meldt ifra om, på en eller annen måte støtende innhold på Facebook, og at dette innholdet ble rapportert til Facebook selv, ikke til personen som la det ut. Det er uvisst om personen som la ut dette støtende innholdet var venn av respondenten, eller en ukjent bruker. Ingen av respondentene opplyser om at de selv har blitt rapportert til Facebook eller andre etter at de har lagt ut innhold som bilder, video, kommentarer eller liknende om andre.

4.2.3.4 Fjerning av innhold

Fire av totalt 24 respondenter svarer at de har fjernet innhold fra egen profil som er blitt postet av andre brukere. Alle de fire som har svart på at de har fjernet innhold, opplyser også at det er et bilde det er snakk om. Det kommer ikke frem av spørreskjema hvorvidt det var et bilde som respondentene hadde blitt tagget i, og dermed kun fjernet taggen, slik at det ikke lenger ville være synlig på deres profil. Dette er noe jeg vil diskutere videre i neste kapittel.

Tabell 3. Respondenter som har fjernet innhold som andre har lagt ut på deres profil

Kjønn	Fjernet innhold
Gutter	1
Jenter	3
Begge kjønn	4

Hva gjelder grunnlaget for fjerning av disse bildene virker det som om grunnen til dette er at de respondentene som hadde fjernet bildet ikke synes noe om seg selv på bildet som var blitt lagt ut og senere fjernet.

E17: "Likte ikke bildet"

E7: "Stygt bilde av meg"

E1: "Jeg likte ikke bildet"

E10: "Ville ikke ha bildet på profilen min"

Kun to av det totale antall respondenter svarer at de har fjernet bilde på egen profil som de selv har lagt ut.

E10: "Det så ikke ut som meg"

E7: "Det var et gammelt bilde jeg ikke ville ha der lenger"

Ut ifra kommentarene til dette spørsmålet kommer det frem at det blant annet er et gammelt bilde, og at det etter egen skjønnsmessig vurdering ikke er et godt bilde av respondenten.

4.2.3.5 Tilgang

Alle respondentene opplyser om at det kun er venner fra egen venneliste som har tilgang til deres profil. Det vil da si at gjennomsnittlig er det 223 andre Facebookbrukere som har tilgang til respondentenes Facebookprofil.

Bortsett fra to, som svarer at de ikke husker hvilke personverninnstillinger de har satt på sin Facebookprofil, svarer samtlige at de har begrenset adgangen til sin Facebookprofil til å gjelde bare venner i eget nettverk.

Det er et lite avvik i svarene på de to siste spørsmålene der respondentene først blir bedt om å krysse av for hvem som kan se Facebookprofilen deres, og hvor de rett etter blir bedt om å skrive så detaljert som mulig hvordan de har tilpasset personverninnstillingene sine på profilen sin. Avviket som oppstår i disse to svarene vil jeg ta opp til diskusjon i påfølgende kapittel, kapittel 5. Diskusjon.

E2: ” Er ikke helt sikker, men kan ikke se de private, men noen bilder tror jeg. Eller ingen”

E9: ” Så bare venner kan se ting om meg, bilder og info og sånn”

E11: ” De som ikke er venn med meg kan ikke se profilen min”

Som man ser av sitatene som er tatt ut av spørreskjema, oppstår det tvil blant noen av respondentene når de bes om å svare skriftlig og utdypende på hva som i utgangspunktet er likt spørsmålet de krysset av rett før. Hvordan det har seg at det oppstår tvil når det bes om ulike typer svarformer vil jeg diskutere i neste kapittel, 5. Diskusjon.

4.3 Analyse av kvalitative data

En deskriptiv analyse av det kvalitative datamaterialet fra fokusgruppeintervjuet og dybdeintervjuene vil i dette kapitlet presenteres i nevnt rekkefølge. Jeg har valgt å gjøre en deskriptiv analyse i dette kapitlet, for senere å bringe frem og bruke resultatene mine i en tolkende og teoretisk diskusjon. Dette resultatet vil bygge på teoretiske perspektiver og tidligere forskning som jeg allerede har presentert tidligere i oppgaven.

4.3.1 Analyse av fokusgruppeintervju

Grunnlaget for innsamlingen av det kvalitative datamaterialet er gjort i februar 2012. De informantene som deltok på fokusgruppeintervjuene er også de samme som senere deltok på dybdeintervjuene. Fokusgruppeintervjuet hadde tre frivillige informanter som alle hadde samtykket til å delta. Intervjuet ble gjennomført på skolen der de går, i februar 2012, og jeg fikk tildelt ca. 1 time til rådighet. Vi fikk også låne et eget grupperom som var skjernet nok til at det ikke ble noen forstyrrelser under intervjuet. Jeg ser at det er uheldig at det ikke ble rekruttert flere informanter til både fokusgruppeintervjuet, og dybdeintervjuet. Men likevel velger jeg å bruke det materialet jeg fikk ut av dette, og ser selvfølgelig restriksjonene dette også gir hva gjelder reliabilitet, validitet og generaliserbarhet.

4.3.1.Egen og andres bruk av Facebook

For det meste opplyser informantene at de bruker Facebook som en slags kilde til ny og oppdatert informasjon om venner. Det er forskjeller i hvor lenge eller hvor mange ganger informantene er inne på Facebook, men det er minst en gang daglig opplyses det om. Nyhetsfeeden på Facebook kan ifølge utsagn fra informantene, sammenliknes med en nettavis. Gjennom den får de tilgang til oppdatert informasjon fra eget vennenettverk, og kan holde seg oppdatert på venners gjennom statusmeldinger. Unge Facebookbrukere bruker også Facebook på en formålsdrevet måte (Brandtzæg et al. 2010).

R2: "Jeg bare ser hva som skjer, for å få med seg, hvis det er noe som har skjedd da. For man får vite mye ting som man ikke vet om, som nyheter og sånn. Men jeg skriver ingen ting der, jeg bare ser."

Bortsett fra å sjekke nyhetsfeeden sin, hender det også at informantene bruker Facebook som en direkte kommunikasjonskanal gjennom chatten. Bruken av Facebook hos barn og unge varer bare noen minutter om gangen, flere ganger om dagen (Brandtzæg og Lüders 2009b). De bruker chat og vegginnlegg som et substitutt for mail og SMS, og andre direktemeldingstjenester. En av informantene bruker også Facebook som spillplattformer han har en egen Facebookprofil opprettet kun for dette formålet.

R1: ”Sjekker nyhetsoppdateringer og chatter med folk... Og spiller.”

85 % av totalt 1094 respondenter, som karakteriseres som *frequently users*, sjekker i følge undersøkelsen til Boyd og Hargittai (Boyd og Hargittai 2010) statusoppdateringene til andre på daglig basis. Det er utallige spillapplikasjoner tilknyttet Facebook. Ett av de mest populære spillene har vært FarmVille, som nrk.no kan opplyse om at revolusjonerte Facebook som spillplattform og gjorde spillutviklerne bak til en av verdens største innenfor denne området (Håkonsen 2012).

Selv om informantene ikke nødvendigvis er aktive selv, hva gjelder å publisere innhold, har de klare formeninger om innhold som blir lagt ut av andre.

R2: “Jeg driver ikke å skriver sånn ting som; kommet hjem fra skolen og skal ta en kopp kakao og sånn og skriver hva man gjør hele tiden liksom. Det gjør jeg ikke.”

I: Hvorfor ikke? Det er noen som gjør det..

R2: “Jeg synes det blir litt teit at folk skriver sånn.”

R1: “Det blir bare spam over hele Facebook når folk skriver sånn!”

Å skrive om dagligdage gjøremål eller legge ut triviell informasjon på statusoppdateringen sin, kan sammenliknes med det å få uønsket reklame i posten. Det er noe ingen ønsker, men som til stadighet dumper ned i fanget på oss.

R1: “det blir det (spam) fordi det er så mange som skriver ting, som egentlig er unyttig å få vite.”

Selv om informantene har en klar formening om hvilket innhold de anser for å være nyttig eller interessant, er det flere generasjoner og ulike Facebookbrukere som alle bruker dette mediet på ulik måte. Hva som appellerer til en gruppe, trenger nødvendigvis ikke appellere til andre. Petter Bae Brandtzæg, forsker og stipendiat ved SINTEF & UiO (Brandtzæg 2009a), viser til at det er ulike årsaker til bruk av sosiale medier. Blant annet viser han til at det å se og dele bilder er en av hovedårsakene til

bruk. Også det å holde kontakt med venner og finne igjen gamle venner er en stor årsak til at sosiale nettverkstjenester blir brukt (Brandtzæg 2009a). Brandtzæg viser også til at en av de fremste årsakene til bruk av sosiale medier, slik som Facebook er at vi ønsker å bli underholdt av innholdet. Dagligdagse og trivielle statusoppdateringer kan ikke, ut ifra informantenes uttalelser, settes inn under underholdning.

4.3.1.2 Informantenes holdning til tidsbruk og nytteverdi på Facebook

I 2009 besøkte 35 % av nettbrukerne i Norge, Facebook daglig (Brandtzæg og Lüders 2009a). 69 % i alderen 15-30 besøkte Facebook daglig (Brandtzæg og Lüders 2009a). Den gjengse holdningen blant informantene mine i fokusgruppen er at tiden som blir brukt på Facebook spiser av tiden man kan bruke på andre aktiviteter, som idrett, lek og lekser. De karakteriserer det å være mye på Facebook, og for lenge om gangen, som unyttig bruk av fritiden. Dette kan stemme med at unge brukere har flere, men også kortere sesjoner på Facebook (Brandtzæg et al. 2010).

R3: "Folk blir veldig avhengig av det da, de bruker mer tid på Facebook enn på andre ting, ting som er mer nyttige liksom."

Av Trygg Bruk 2010 (Trygg Bruk 2010) undersøkelsen ser man at 95 % av 13 til 16 åringer svarer at de bruker og er på Internett daglig. I stedet for å bruke fritiden sin på Facebook, mener informantene at fritiden heller bør brukes på å være med familie og venner. Særlig det å være ute, i en offline tilværelse og i en ansikt-til-ansikt relasjon blir brakt opp av en av informantene.

R2: "De snakker sammen på Facebook, i stedet for å være ute og snakke sammen da."

Facebook brukes ikke som en erstatter for, men som et supplement til offline kommunikasjon. Dette virker også å være informantenes holdning til hvordan det bør være. Tall fra SSB viser at det ble brukt gjennomsnittlig 86 minutter, eller 20 % av en gjennomsnittlig mediehverdag, på Internett i 2011 (Sentralbyrå 2011). Når de blir

spurt om hvilke nyttige sysler som kan og bør erstatte tid på Facebook kommer skolearbeid og sosialisering med venner opp som to klare erstattere.

R1: "Det er mange som sitter på Facebook i stedet for å drive med lekser for eksempel."

R3: "Ja! Gjøre det bra på skolen og sånn."

R2: "At man bruker mye av tiden sin der, i stedet for å være ute med venner og sånn."

Det kommer frem av Trygg Bruk undersøkelsen at barn og unge bruker Internett som en stor kilde til informasjon ved leksearbeid (Trygg Bruk 2010). 74 % i aldersgruppen 13 til 16 år oppga i undersøkelsen at de brukte Internett til å gjøre lekser eller søke etter informasjon til skolearbeid (Trygg Bruk 2010). Denne tabellen viser også at barn og unge bruker Internett til mye annet, blant annet å se på video, 85%, og chatting 79% (Trygg Bruk 2010). Multitasking og flere åpne faner er vanlig ved bruk av Internett. Måling av tid bruk på hver enkelt aktivitet på Internett kan dermed være problematisk. Denne problematikken vil jeg ta opp ytterligere i neste kapittel.

4.3.1.3 Informantenes forståelse for egne rettigheter og fraskrivelse av innhold på Facebook

Utarbeidelsen av Facebooks Privacy Policy og Data Use Policy, er nevnt i kapittel 1. Innledning, og består av juridiske tekster som spenner over flere datasider og har flere enn fem underkategorier. Informasjonen som står i disse dokumentene blir stadig endret, og i følge Facebook, bedret, slik at innholdet skal være tydelig, forståelig og klart for sine brukere.

Informasjonstettheten i Facebooks sine juridiske tekster kan få selv en dreven jurist til å måtte holde tungen rett i munnen. Etter at jeg selv har lest alle disse tekstene som ligger under Facebooks Privacy Policy og Data Use Policy, ønsket jeg å finne ut av hvordan barn og unge forstår disse tekstene, eller om de gjør det.

Det kom tydelig frem av fokusgruppeintervjuet av dette var mye informasjon for de unge informantene å ta inn over seg.

R1: "Det er no sånn som 90 sider eller no da! Jeg tror jeg har lest de to første avsnittene også har jeg ikke gidde mer."

R1: "Jeg skjønner ikke halvparten engang."

At språket og fagterminologien er uforståelig for barn og unge er én side av saken. At de lover og retningslinjer Facebook forholder seg til og viser til i teksten ikke reguleres av Norsk lov, er en annen side. For de Facebookbrukere som er tilknyttet Europa, gjelder nemlig irsk lov. Facebooks Europeiske hovedkontor befinner seg i Dublin, Irland og det er det irske datatilsynet – *Office of the Data Protection Commissioner* – som har ansvaret for den juridiske siden av selskapets virksomhet.

Når informantene under fokusgruppeintervjuet ble stilt spørsmålet om kjennskap til Facebooks rettigheter til bildene som blir lagt ut, ristet samtlige deltakere på hodet. Da informantene ble opplyst om at Facebook eier bildene som de selv legger ut, kom en av informantene brått med følgende utsagn.

R1: "Men vi kan slette de da!"

Ut ifra dette var det klart at de ikke hadde forstått hvilke premisser og avtalevilkår de godtok å delta under når de opprettet sin egen Facebookprofil.

"Ingen stat i verden har vært i nærheten av å lagre så mye informasjon om enkeltindivider som det Facebook gjør" sier Jørgen Lyseggen, grunnlegger av overvåkningsselskapet Meltwater til VG i en artikkel (Wegner 2012). Lagring er nøkkelordet her.

Det kommer frem av Facebooks Privacy Policy at de lagrer all informasjon om sine brukere. Dette var ikke noe noen av informantene hadde kjennskap til.

R2: "Sånn som det bør komme litt tydeligere fram. Det står sikkert ikke på de første sidene. Det er ikke sikkert det står der? Eller så kommer det sikkert på de siste sidene, sånn at folk ikke skal vite det kanskje."

Facebook forsøker ikke å skjule sin virksomhet og hvordan de håndterer personlig informasjon tilknyttet hver enkelt bruker. Men hvorvidt aldersgrensen for å godta og samtykke til dette er forsvarlig, sett i lys av informantenes egen forståelse av, eller en manglende forståelse av, den informasjonen brukerne frivillig gir fra seg er også noe som vil bli tatt til videre diskusjon i påfølgende kapittel.

4.3.1.4 Personlig og personvern

Det er ingen tvil om at det å være personlig og privat henger sammen med begrepet personvern. Som nevnt i innledningen, innebærer personvern blant annet å beskytte personers autonomi og integritet. Barn har de samme rettigheter som voksne når det gjelder personvern, men i tillegg er barn gitt et særskilt internasjonalt vern gjennom FNs barnekonvensjon, artikkel 16 (FNs barnekonvensjon 1991).

Da fokusgruppen ble spurt om å forklare hva de tenker om personvern var ordet sikkerhet en gjenganger. At de ikke kom med en begrepsdefinisjon hadde jeg heller ikke forventet, men svarene som kom ut av dette spørsmålet var i grunnen ganske få.

R1: "Jeg tenker på sikkerhet på nettet, liksom. Eeeehhh om folk kan se personlig info om deg. Fødselsdatoer og masse sånn."

R3: "Jeg tenker litt på min egen sikkerhet liksom, ovenfor folk jeg ikke kjenner."

De utdypet ikke "info" mer enn at forklaringen på det ble;

R3: "Ting som folk helst ikke skal vite liksom." og

R1: "Som man helst vil holde for seg selv"

R1: "Jeg ville ikke..., jeg ville for eksempel ikke sagt ting om meg selv, sånne ordentlige private ting til venner... venner som jeg ikke er så godt kjent med."

I grunn tar de ikke feil når de forsøker å forklare seg om dette begrepet. For personvern er jo, som nevnt tidligere, muligheten til å ha innflytelse på hva andre vet om han eller henne. En annen ting de kunne utype mer var det å være privat på Facebook. I analysen gjort av Boyd og Hargittai viser det seg at folk på Facebook kun

deler utvalgte sider av seg selv, uten å bli for private eller for personlig (boyd og Hargittai 2010). Det kan også tenke seg at informantene ikke er i et miljø eller nettverk der andre jevnaldrende vier stor oppmerksomhet til personvernspørsmål og -problemstillinger.

Selv om alle informantene var enige om at det var enklere å si ting om seg selv på Internett enn hva det var ansikt-til-ansikt, var det fortsatt visse ting de ikke ønsker å dele med hele nettverket på Facebook. Dette gjaldt blant annet fødselsdato, telefonnummer, adresse og noen bilder. Dette samstemmer ganske godt med de opplysningene som er publisert i Trygg Bruk 2010 rapporten (Trygg Bruk 2010). Det informantene fra den undersøkelsen var mest villig til å dele, var kjønn. En av tingene de minst ville dele på Internett var telefonnummer (Trygg Bruk 2010).

Det å være privat på Internett og Facebook gjaldt ikke bare å holde tilbake informasjon. På noen områder er brukerne mer villig til å dele informasjon om seg selv til en mindre gruppe, særlig sterke bånd relasjoner, mens de ikke ønsker at nettverket av svake bånd skal få tilgang til denne informasjonen. Andre ganger er brukerne mer villig til å dele informasjon med grupper av svake bånd relasjoner, mens de helst ikke ønsker at denne informasjonene de deler med relasjoner av sterke bånd, skal være tilgjengelig for de relasjonene av sterke band.

R1: "Det er på en måte lettere å si ting om seg selv på nettet da."

R3: "Skrive sine meninger og alt sånn som det er."

Dette avviker fra funnene fra EU Kids Online II der barn i alderen 11-16 år ble spurt om hvor sant det var for deres del, at de kunne dele og snakke om personlige og private ting på Internett kontra ansikt-til-ansikt. 68 % svarte på dette at de ikke var gjeldene for deres del. Dette avviket er svært interessant, og noe jeg vil se nærmere på i kapittel 5. Diskusjon. Selv om jeg ser at jeg ikke kan trekke noen slutninger ut ifra dette avviket på grunn av mitt begrensede materiale, er det likevel såpass interessant at jeg vil ta det opp videre.

4.3.1.5 Publikumsgrupper og publisering av innhold

Når informantene har gjennomsnittlig over 200 venner tilknyttet sin Facebookprofil, kan det være en utfordring å håndtere de ulike publikumsgruppene som eksisterer innenfor vennenettverket. Nære venner, familie, gamle klassekamerater, ferievenner, foreldre av venner og bekjente. Hva skal man fortelle til hvem, hvilke bilder skal man dele, og hvem ser på?

R1: "Jeg legger det vel egentlig ut så bare de nærmeste vennene mine... Det blir ikke sånn at noen jeg gikk på skole med for mange år siden kommenterer på det."

Informanten forventer ikke at noen som ikke har direkte tilknytning til innholdet han legger ut på Facebook kommer til å være aktive på siden hans. Informanten ser for seg et gitt publikum, som har interesse av hva han legger ut og deler, selv om han ikke aktivt regulerer tilgangen til innholdet som publiseres gjennom personverninnstillingene. Man ser også av analysen til Boyd og Hargittai (2010), at det er like vanlig for nære venner, som for bekjenskaper, å kommentere på hverandres statusoppdateringer. Som nevnt i første kapittel presenterer Stutzman og Kramer-Duffield (Stutzman og Kramer-Duffield 2010) ulike publikumsklasser. Informanten publiserer i hovedsak innhold til et forventet publikum, som er basert på brukerens oppfatning av hvem som ser på profilen.

En annen informant forteller at hun noen ganger aktivt bruker personverninnstillingene på Facebook for å redusere tilgangen til visse typer bilder.

R2: "Hvis det er sånne familiebilder, det er litt teit å dele med alle. Jeg vil at familien skal se det, men ikke akkurat alle. (...) Jeg har ikke lyst til at venner skal se alt der (familiebildene), for det er ikke noen i familien som har lyst til å..., hvis det er noen i familien som ikke har Facebook, og de ikke har lyst til å vise bildene til noen de ikke kjenner, så tar vi det bare inne i familien liksom."

Denne informanten har tydelige og bevisste skiller i sitt venne-nettverk. Gjennom å skape en egendefinert gruppe i personverninnstillingene, skaper informanten et

tiltenkt publikum, som er en smalere, mer fokusert gruppe. Samtidig unngår hun eventuelle forventede brudd (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). Gjennom å endre åpenhetsgraden av ens egen profil og ens innhold mot andre, er informanten også mindre mottakelig for interaksjon med andre om dette spesifikke innholdet (Altman 1975).

4.4 Analyse av dybdeintervjuene

Jeg har også her, som i fokusgruppeintervjuet foretatt en deskriptiv analyse av materialet fra dybdeintervjuene og laget en tematisk oversikt. Det ble foretatt tre dybdeintervjuer av de informantene som også deltok på fokusgruppeintervjuet. Det ble satt av om lag 20 min på hvert dybdeintervju, som ble gjort på skolen der informantene går. Også for disse intervjuene ble det stilt til rådighet et eget grupperom som sørget for at vi ikke ble forstyrret.

4.4.1 Informantenes (skjønnsmessige)vurdering av hva som er greit, og ikke greit å dele på Facebook

Jeg har satt som en av underproblemstillingene å forsøke å finne fram til om det eksisterer en form for konsensus blant barn og unge om hva som er ok å publisere på Facebook, og hva som ikke er ok. Selv om det kom fram en del interessante opplysninger om hva som ble publisert på Facebook og hva informantene valgte å legge restriksjoner på av innhold i fokusgruppeintervjuet, er det like interessant å høre hver enkeltes mening om akkurat dette. I motsetning til fokusgruppeintervjuet, der man får en overordnet mening som tilhører gruppen som helhet, har jeg her fått muligheten til å gå mer i dybden av hva som ble fortalt gjennom fokusgruppeintervjuet.

Etter den deskriptive analysen av dybdeintervjuene sitter jeg igjen med en forståelse for at det ligger til grunn en skjønnsmessig vurdering fra informantene, og også deres venne-nettverk på Facebook, om hva som er greit og ikke å dele av og med hverandre på Facebook.

R1: "De som jeg er venner med, som jeg pleier å legge ut bilder av de skjønner jeg hva som vil legge ut og hva de ikke vil jeg skal legge ut."

R2: "Jeg legger ikke ut bilder der folk ser helt dumme ut og sånt no."

At de gjør en slik skjønnsmessig vurdering om hva som er dumme bilder, eller bilder som venner ikke vil like, kan ha noe med at disse ungdommene allerede har en lang fartstid på Facebook, og har opparbeidet seg en forståelse for mediet.

R1: "Jeg har jo kjent de veldig lenge da, og bilder jeg har lagt ut før, eller bilder de har sett har de jo sagt nei til å legge ut... sånne rare bilder og sånn, så det legger jeg ikke ut."

R2: "Jeg legger ikke ut bilder fra.. hvis jeg for eksempel har vært på en fest da. (...) fordi foreldre kan se det."

At de har nære bånd til et utvalg venner både online og offline, kan hjelpe de å ta en beslutning om et bilde er bra nok eller anstendig nok til å legges ut eller om det må forkastes. At dette er en skjønnsmessig vurdering kommer klart og tydelig fram i dybdeintervjuene. Informantene opplyser om at det ikke er noe de har diskutert med venner, hva som er greit å publisere og hva som ikke er greit. At det ikke er akseptert å legge ut bilder fra fester, er også noe som rapporteres om i Trygg Bruk undersøkelsen fra 2010 (Trygg Bruk 2010). En informant (R2) fortalte at han hadde opplevd et tilfelle på Facebook der han tok en vurdering på at en kamerat kommenterte et bilde han hadde lagt ut på en sånn måte at kommentaren ikke var passende, og informanten valgte å fjerne denne ene kommentaren fra bildetråden. I dette tilfellet dreier det seg om et brudd. Fordi moren til informanten også var med i bildetråden, gjennom en kommentar.

R2: "Jeg la ut et bilde av hjelmkamera som jeg hadde fått, så var det en venn av meg som trodde det var noe helt annet."

I: Ok. Hvordan foregikk det?

R2: "Jeg bare slettet kommentaren hans."

I: Ok, fordi?

R2: "fordi moren min også kommenterte på det bilde... så jaaaaa." (tydelig flau)

Kommentarer som jeg tolket som åpenbare seksuelle referanser er ikke noe informantene synes er passende at moren hans får delta i. Han har valgt å ikke aktivt gå inn og blokkere henne fra dette bilde, men valgte heller å fjerne kameratens kommentar til bildet i ettertid. Den samme informantene sa at han og vennene hans praktiserte en slags "act first - ask later" regel.

R2: "Hvis de sier ifra at de ikke vil ha bildet ute, så sletter vi det."

At det ikke ble spurt om samtykke til publisering av bilder, men at det var en aksept innad i venne-nettverket, at dersom noen ba om å få et bilde slettet, ble dette respektert og fulgt opp av nettverket. Spørsmålet jeg vil stille til den videre diskusjonen rundt dette tema er at selv om det ligger til grunn en gjensidig respekt for andres ønsker om fjerning av bilder og liknende, vil dette bildet sirkulere i skyen etter at det er slettet fra brukernes profiler. Hvilke konsekvenser dette kan ha og føre med seg for barn og unges liv, karriere og omdømme er interessante aspekter å ta opp til diskusjon.

Om seg selv mener informantene at det er greit å dele interesser som musikk, fansider, sportssider og noen bilder, men de mener at telefonnummer, fødselsdato og alder er noe de ikke ønsker skal ligge tilgjengelig ute på Facebook. EU Kids Online II viser også at de fleste barn og unge har lært at det er uklokt å publisere telefonnummer på Facebook (Livingstone et al. 2011).

R2: "Jeg deler jo bilder, og litt hva jeg driver med, men jeg deler ikke mobilnummeret mitt for eksempel."

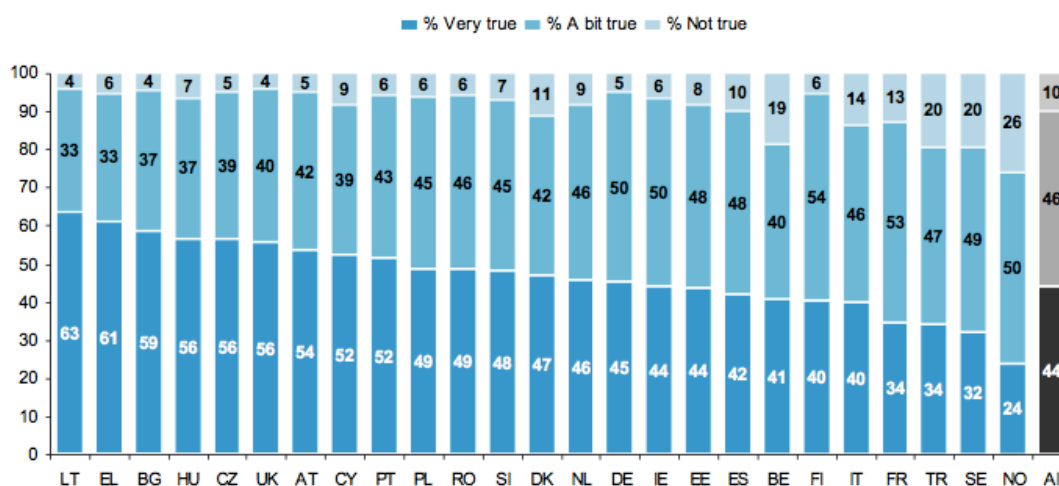
I: Hvorfor ikke?

R2: "vet ikke, men telefonnummer kan du kontakte meg med da, det kan du liksom ikke med et bilde."

Å legge til rette for direkte kommunikasjon offline, er noe denne informanten ser på som negativt. At han ikke kan kontrollere hvem som kan kontakte han og når kontakten finner sted. At kontakten ikke er på hans premisser ser ikke ut til å være noe han vil utsette seg for. Det kan også tenkes at dette er regler han må forholde seg til hjemmefra.

4.4.2 Ikke trygt å være på Facebook

Følgende tabell fra EU Kids Online II viser en oversikt over svarprosenten på følgende spørsmål; "Det er mange ting på Internett som er bra for barn i min alder"

Tabell 4: Det er mange ting på Internett som er bra for barn i min alder (Livingstone et al. 2011)

Av denne tabellen ser man at halvparten av norske barn mener dette stemmer litt, mens 24 % mener det stemmer bra, mener 26 % at dette ikke stemmer. Da informantene ble spurt liknende spørsmål om Facebook og Internett i dybdeintervjuene, var det ikke nødvendigvis Internett og Facebook som fenomener som var utrygt, men bruken på disse fenomenene.

R2: "Det spørres hva du bruker det til da. Det finnes jo mye som ikke er trygt på Internett. Som for eksempel på Facebook.. så er det jo mange som utgir seg for å være en helt annen enn hva de egentlig er."

RI: "Nei, ikke i det hele tatt! Nei, det er jo så mye som skjer på Facebook. Man kan plutselig... man kan jo se alt det man gjør, man kan hacke seg inn og gjøre mye rart... Det er ikke trygt."

At informasjon kan blir stjålet, eller misbruk av identitet er en stor bekymring, ikke bare blant barn og unge, men i samfunnet for øvrig og kommenteres av Berit Skog ved NTNU.

"Facerape, som er sammensatt av ordene Facebook og rape, indikerer at noen forandrer på Facebookprofilen til en annen person når han eller hun glemte å logge seg av PC-en. Da kan personlig informasjon og profilbilder bli endret, meldinger av ymse kvalitet bli sendt, uten at personen kjenner til dette. Dette skjer gjerne når vedkommende forlater klassen, lesesalen, kontoret. Eller når en låner en PC for å sjekke om det er noe nytt på Facebook, og forlater PC-en pålogget. (Skog 2010)"

Identitetstyveri rammes ikke klart av noen straffebestemmelse i dag, men kan etter omstendighetene for eksempel rammes av reglene om krenkelse av privatlivets fred, jf. straffeloven § 390a, dersom handlemåten innebærer misbruk av en annens identitet. Eller straffelovens § 190 a, ” Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som uberettiget setter seg i besittelse av en annens identitetsbevis, eller opptrer med en annens identitet eller en identitet som er lett å forveksle med en annens identitet”, der identitetsbevis kan være en webadresse (Straffeloven 1902).

En informant nevner også videre under dette tema noe som er veldig relevant for Facebook som medium.

RI: "Det er hvis man gjør feil da, så kan det gå veldig utover... det er ikke noe man kan ta tilbake hvis det er lagt ut og folk har sett det. Da kan man ikke ta det tilbake."

Bilder, kommentarer, statusoppdateringer og liknende kan fort og uforventet bli gjenstand for mobbing på Facebook. Selv om mobbing ikke er noe jeg kommer til å se grundigere på i denne oppgaven, mener jeg det likevel er et viktig aspekt å ha med som en del av et helhetlig bilde av risiko på nett. Det er opprettet egne støttegrupper

på Facebook for de som har blitt "facerafet". Dette sier kanskje noe om omfanget av dette fenomenet. I 2009 valgte 15 år gamle Holly Grogan fra sørvest-England å ta sitt eget liv etter omfattende og langvarig mobbing på Facebook, og står som en tragisk påminnelse om hvor langt dette kan gå (Welhaven 2009).

Mobbing er ikke ukjent blant barn og unge, heller ikke blant voksne. Den største forskjellen på mobbing offline og online er i hovedsak at online mobbing kan ekspandere langt utover skolegården og landegrensene. Som informantene har nevnt tidligere er det også mye lettere å skrive ting til hverandre på Facebook enn hva det er ansikt-til-ansikt. Den lavere terskelen kan også føre til større og styggere mobbing, som kan være en enorm påkjennelse for mobbeofferet.

4.5 Tanker om resultatene

Selv om ønsket hadde vært et mer fyldig datasett, ser jeg likevel at den empirien jeg har lagt frem så langt, bringer mange spørsmål opp til diskusjon. Jeg vil i neste kapittel bringe funnene fra analysen med i en overgripende diskusjon, der jeg også setter det kvalitative og det kvantitative datamaterialet og analysene av disse opp mot hverandre, for å avsløre eventuelle kontradiksjoner.

5. Diskusjon

5.2 Barn, unge og relasjoner i sosiale nettverkssamfunn

Noe av det jeg ønsket da jeg startet denne oppgaven var å finne ut mer om de ulike relasjonene barn og unge hadde til ulike grupper sterke og svake bånd på Facebook. Hvordan de kommuniserer, eller ikke kommuniserer, både online og offline, og på hvilke måter dette blir gjort. Alle informantene mine opplyser at de er venn med enten mor, far eller andre familiemedlemmer. Selv om de ikke nødvendigvis gav uttrykk for at denne vennerelasjonen på Facebook var noe negative, ser jeg at det likevel skaper noen problemer for informantene.

5.2.1 Foreldre som overvåker

En ting er hva vi lærer våre barn og unge om nettvett, nettikette, og generell og trygg oppførsel på Internett. En annen ting er hva barn og unge plukker opp gjennom de voksnes holdninger og egen bruk av Internett. En undersøkelse gjort av Norstat for prosjektet Du bestemmer, på oppdrag fra Datatilsynet, Teknologirådet og Senter for IKT i utdanningen, viser at den viktigste motivasjonen for foreldre å opprette en Facebookkonto og bli venn med barna sine, er for å følge med på hva de driver med (Teknologirådet 2010). Også SINTEF rapporten (Brandtzæg og Lüders 2009b) konkluderer med at eldre brukere over 40 (med barn) argumenterer med at det var å kontrollere barna som var hovedmotivasjon for bruk. Bør det være sånn at det er barna som spør foreldrene om å bli venner på Facebook, eller er det greit at foreldrene spør barna? Det var ulike svar blant noen av informantene i fokusgruppe- og dybdeintervjuene om hvem som hadde sendt og ønsket en vennerelasjon på Facebook.

Hvor går grensen på foreldrenes overvåkning av barns privatliv og liv på sosiale digitale arenaer? Kan man stole på foreldrene sine? At de faktisk ivaretar barnets rettigheter? Foreldre er jo faktisk de som har den lovgivende myndigheten til å bestemme hva som skal legges ut og ikke. Slettmeg.no har mange erfaringer der foreldrene ikke har kjennskap til, og et bevisst forhold til hva som er lov eller ikke å legge ut av sine egne barn (Brandtzæg 2012). De har i utgangspunktet et

myndighetsansvar ovenfor sine barn og er de som faktisk har rett til å publisere. Men det bør være slik at foreldre spør barna sine om hva som er greit og hva som ikke er greit å publisere av barna før de faktisk gjør det. Eksempler finnes der foreldre legger ut sakkyndighetsrapporter på nett blant annet i barnevernssaker, for å få oppmerksom og oppslutning på sin egen sak (Barneombudet 2009). En studie som ble gjennomført av Datatilsynet og Synnovate i 2009 viser at 1 av 4 foreldre overvåker barna sine i alderen 9-13 (NOU 2011:20). De går inn på nettlogger, sjekker tekstmeldinger og chatlogger uten å informere barna sine om det (NOU 2011:20).

Å gripe inn i barn og unges privatsfære på denne måten er ikke bare en inngripen som bør tas på alvor, men man bør også tenke på hvilke signaler denne sender ut til barna. Er det greit å overvåke andre? Er det et slikt samfunn vi ønsker at barna våre skal vokse opp i, og holdninger vi ønsker at de skal ta med seg videre inn i voksenlivet, og i arbeidslivet? Det er allerede i dag stor debatt om overvåkning av nettaktivitet på arbeidsplasser. Hvis dette er noe de voksne, som allerede er i arbeidslivet, ser på som et problem i dag, hvordan vil det da bli når de som nå er barn en gang entrer arbeidslivet, kanskje som direktører eller andre overordnede stillinger?

Det finnes overvåkningsteknologier som er direkte rettet mot foreldreovervåkning av barn. Man har den norske BipperKids, og en software som heter Minor Monitor som gjør at foreldre kan spore og sjekke barnas Facebook aktiviteter. Gjennom det Minor Monitor får man opp på skrivebordet sitt informasjon som barnas vegginnlegg på Facebook, bilder som er lagt ut og tagget, samt chatlogg. BipperKids er en app med en sporingfunksjon som lar foreldre spore barnet via GPS. Gjennom denne appen kan de rapport om hvem barnet ringer eller sender tekstmeldinger med. Petter Bae Brandtzæg sa i sitt innlegg på Safer Internet Day 2012 at prinsippet i denne type overvåkningsteknologi er: ”Jeg stoler ikke på barnet mitt og omgivelsene barnet ferdes i” (Brandtzæg 2012). Dette synes jeg summerer tjenestene godt, og jeg må si meg enig i dette. Tillitt er noe som må være gjensidig mellom foreldre og barn.

Er det egentlig mulig å spore barna? Om de ønsker å slippe unna sporing fra foreldre, er alt de trenger å gjøre å skru av mobilen eller legge den igjen hjemme. Et annet spørsmål er om det har noen hensikt. Det kan, for foreldre, skape en form for falsk

trygghet at de har muligheten til å sjekke hvor barna befinner seg til en hver tid. Man kan verken forhindre eller forebygge farlige situasjoner basert på overvåkning. Det er det skrekkelige eksempelet fra Storbritannia, der to-år gamle James Bulger ble bortført fra et kjøpesenter av to ni-åringer, for så å bli mishandlet og banket til døde. Overvåkningskameraene på kjøpesenteret fanget opp kidnappingen, men hva hjalp egentlig det, i en sak som denne?

En kvinnelig amerikansk journalist ble anmeldt for barnemisshandling etter at hun slapp sin 9 år gamle sønn alene på t-banen i New York hvor på han skulle klare å komme seg hjem selv. Sønnen kom hjem helskinnet og var i ekstase over å kjenne mestringsfølelsen det var for han å komme seg alene fra A til B uten hjelp av foreldre eller bli overvåket. Er det en mediepanikk som råder? Overskygger en eventuelt mediepanikk mange av mulighetene som ligger i nettet? Hva er foreldre redd skal skje barna sine om de ikke overvåker dem?

En amerikansk forskning viser at barn de siste årene har skåret lavt på sosial tillit (Brandtzæg 2012). Altså tillit til omgivelsene sine og til fremmede mennesker. Hvorfor er det slik? Jo, fordi de blir fôret av foreldrene sine, mennesker rundt seg og media at verden er et forferdelig sted å leve og være i, mener Brandtzæg (Brandtzæg 2012). Og at fremmede mennesker kan gjøre dem vondt. Hvilke holdninger overfører vi til barna hvis vi hele tiden gir uttrykk for fremmedfrykt i samfunnet? Skaper dette en generasjon med bomulls barn, som har blitt fratatt muligheten til å lære av egne feil. Dette kan knyttes til at norske barn og mine informanter anser Internett og Facebook som et utrygt sted, der de frykter at noen kan stjele, hacke eller misbruke deres informasjon (Trygg Bruk 2010).

5.2.2 Andre generasjons privatliv

Selvrepresentasjon i nettsamfunn som Facebook gjenspeiler i stor grad hvem vi er, hvilke interesser vi har og våre relasjoner. Grensene mellom det private og det offentlige er allerede diffuse, men vil disse skillene bli enda mer utvisker i fremtiden som kommer? Andre generasjons privatliv beskrives som en nye fase, der man kombinerer det offentlige med det private på en helt ny måte (Brandtzæg 2009b).

5.2.3 Risikoutøvere eller ressurssterke deltakere?

Det blir i mange rapporter og artikler lagt frem skepsis, mistillit og en oven-fra-og-ned holdning til barn og unges bruk av og deltakelse på Internett og sosiale nettverkstjenester. Det hører med til historien at nye løsninger og utvikling blir møtt med nærmest en dommedagsprofeti og en mediepanikk. Selv om barn i mange tilfeller når det kommer til digitale verktøy, blir sett på som svært kunnskapsrike, innovative og kreative, blir de i tilfeller der personvern og privatliv nevnes, ansett for å være lite kunnskapsrike og blir ofte satt i en offerrolle. Når så godt som hele Norges befolkning har tilgang på Internett, og barn og unge bruker så mye av tiden sin på Internett som det de gjør, er det da hensiktsmessig å tilegne de en rolle som offer for mulige risikoer og farer som hva som har vært gjort hittil? Eller er dette et perspektiv det er på tide å legge bort, i hvert fall hva gjelder norske barn og unge?

EU Kids Online II rapporten viser det at norske barn og unge kommer høyt opp på alle listene over Internettbruk, både på mobil, pc og nettbrett (Livingstone et al. 2011). De scorer også veldig høyt når det gjelder e-kunnskaper. EU Kids Online II har definert åtte digitale ferdigheter de har bruk for å måle barn og unges e-kunnskaper. Blant noen av disse er å blokkere meldinger fra ukjente, endre personverninnstillinger på sosiale nettverkstjenester, slette netthistorikk og blokkere søppelpost. Norske barn ligger på en delt femteplass av hele 25 land, og scorer fem av åtte på digitale ferdigheter. Når det gjelder mine informanter, ga også de inntrykk av at de hadde tilsvarende gode e-kunnskaper, dersom man måler etter samme kriterier som brukt i EU Kids Online II. De bruker Internett til mye. Skolearbeid, spill, Chat, finne informasjon, se video og mye mer. Med en stor bruk, både når det gjelder tid, omfang og type innhold, er det klart at det finnes risikomomenter som vil møte dukke opp. Men det betyr ikke at den type risiko de møter nødvendigvis er skadelig. "Risk does *not* mean catastrophe. Risk means the *anticipation* of catastrophe" (Staksrud 2012).

For hva er egentlig risiko? Elisabeth Staksrud gir en oversikt over online risikomomenter i sin ferske doktoravhandling fra 2012 (Staksrud 2012). Staksrud mener vi ikke lenger er tjent med å kun måle risiko i form helse, som timer brukt foran skjermen, eller endringer i adferd eller verdier. Hun mener vi må se dette i et

større perspektiv, og også bringe på bane det tverrfaglige fra studier om barn og unge, samt medievitenskap og kulturstudier. Hun spør også om vi bør sette barn i en offerrolle, som svake, hva gjelder mediebruk. Risiko er vanskelig å definere, på grunn av en kompleksitet hva gjelder alder, kultur, normer, nasjonalitet og språk, viser seg å komme i ulike former (Staksrud 2012). Dermed er ikke risiko for voksne, hva det er for barn. For barn henger det gjerne sammen med noe flaut eller ydmykende, noe også mine informanter uttrykker.

R2: jeg føler meg litt liten og alene når alle har fylt 15, så kommer jeg så sent og er 14 år liksom.

Ut ifra en kategorisering som baserer seg på EU Kids Online blir risiko delt inn i kategorier og typer, for bedre å imøtekomme de nasjonale og kulturelle forskjellene.

	<i>Commercial</i>	<i>Aggressive</i>	<i>Sexual</i>	<i>Values</i>
<i>Content Child as recipient</i>	Advertising, spam, sponsorship	Violent/ gruesome/ hateful content	Pornographic/ unwelcome sexual content	Racist, biased or misleading info/ advice (drugs etc)
<i>Contact Child as participant</i>	Tracking/ harvesting personal info	Being bullied, harassed or stalked	Meeting strangers, being groomed	Self-harm, unwelcome persuasion
<i>Conduct Child as actor</i>	Gambling, hacking, illegal downloads	Bullying or harassing another	Creating and uploading porn material	Providing advice e.g. suicide/pro-anorexic

Figur 3: Risiko kategorier og typer. Scannet tabell fra Children and the Internet: Risk, Regulation, Rights (Staksrud 2012).

Man kan også spørre seg om Internett er en plattform der det er større bekymring for risiko enn andre steder. Ser man på flere av disse kategoriene som vist i bildet over, ser man at noen av risikomomentene som er illustrert her, ikke er entydig med Internett, men også med en offline tilværelse. Ja, Internett kan selvfølgelig være en arena der barn og unge kan møte på potensielt skadelig innhold, men det også sykling i gaten kan være en risikosport. Den mest tydelige og effektive måten å skjerme eller holde barn og unge borte fra risiko og skadelig innhold på Internett, vil naturligvis være å skru av PCen, kutte bredbåndskabelen og ta fra dem mobil. Men da går tar man også fra dem muligheten til å lære å møte risiko og takle det.

5.2.4 You have zero privacy anyway. Get over it.

Jeg nevnte tidligere i oppgavens kapittel 2. Teori, at å beskytte barn og unges personvern noen ganger kan gå på bekostning av ytringsfriheten. Selv om vi legger igjen utallige digitale spor, poster bilder på Facebook eller skriver om kjærlighetslivet på bloggen, bør det ikke ligge til grunn en frykt eller redsel for at dette er informasjon som vil komme til å hjemsøke dem i voksen alder. Å drive streng selvsensur, kan resultere i manglende deltakelse på sosiale arenaer, og dette er ikke ønskelig.

“For if we are observed in all matters, we are constantly under threat of correction, judgment, criticism, even plagiarism of our own uniqueness. We become children, fettered under watchful eyes, constantly fearful that -- either now or in the uncertain future -- patterns we leave behind will be brought back to implicate us, by whatever authority has now become focused upon our once-private and innocent acts. We lose our individuality, because everything we do is observable and recordable.” (Schneier 2009).

Likevel er det grunn til å tenke seg nøye om hva man ytrer på Internett og Facebook, som jo tross alt er offentlige arenaer. Et eksempel som illustrerer dette er da meddommer Thomas Indrebø ble tatt av terrorrettsaken mot Anders Behring Breivik, etter han på VG netts debattforum hadde uttalt seg gjennom Facebookprofilen sin om hendelsene 22.juli med følgende ytring: “Dødsstraff er det eneste rettferdige i denne saken!!!!!!!!!!!!” (Skille 2012). Dette er et godt eksempel på at alt er søkbart på nettet og at nettet ikke glemmer. En ytring som mest sannsynlig er skrevet i en emosjonell og følelsesladet tilstand, og publisert i et øyeblikk av tilgangen til det umiddelbare. Dette viser også teknologien i det hele. Den konstante og lett tilgjengelige tilgangen til publisering, gjennom smarttelefoner og en alltid tilkoblet tilværelse som ikke gir rom for redigering, verken selvredigering eller av moderatorer. At mine informanter også opplyser om at nettet ikke glemmer, og at de er klar over dette kommer fram av informanten som fjernet kommentaren til kameraten sin på et bilde på Facebook, fordi moren var en del av bildetråden. Man kan tenke seg at kameraten til min informant publiserte en kommentar i det øyeblikket han så bildet, og reagerer umiddelbart fordi han får morsomme referanser ut av bildet. Det kan tenkes at han ikke tenkte over hvor flaut dette ville være for informanten min i det han publiserte kommentaren.

5.3 Hvor ligger problemet?

Når jeg ser gjennom analysen, ser jeg at det flere steder kan trekkes ut elementer for diskusjon angående problemer som oppstår når barn og unge og mine informanter bruker sosiale nettverkstjenester som Facebook. Selv om de ikke opplyser direkte om problemer, tolker jeg det slik, ut ifra analysen, at hva som faktisk kan være et problem, ikke nødvendigvis er noe informantene tenker på eller har kjennskap til. Jeg vil nå forsøke å trekke frem hva jeg mener både speiler informantenes bruk, og problemer tilknyttet denne bruken.

5.3.1 De som deler

Barn og unge ser på Internett og dets utallige sosiale nettverkstjenester som en arena og mulighet til å dele av seg selv. Her møter de likesinnede og jevnaldrende og kan dele fortroligheter og diskutere det som opptar dem. Barn og unges rolle som aktører og bidragsytere på slike arenaer, setter det i en helt spesiell og unik stilling. Problemerk oppstår imidlertid når flere ønsker å redigere og bidra. ”Å skrive seg selv”, slik som Foucault (Fagerjord 2008) beskrev det er blitt en kunst.

Å konstruere et oppriktig, sant og ikke minst ønsket fremstilling av et *jeg* på sosiale nettverkstjenester, slik som Facebook kan være vanskelig. Fordi vi ikke bare er alene om å forme oss selv i slike profiler, men også til en viss grad er avhengig og kanskje stoler på gode bidrag fra vennenettverket. Hva andre deler om oss sier, om ikke like mye som vi sier ved å dele om oss selv, en betydelig del om denne fremstillingen. Den dynamiske interaksjonen mellom venners innlegg og eget innhold som eksisterer på en Facebookvegg er noe som gjør at man må beherske ulike roller.

Selv-observasjon er muligheten en person eller gruppe har til å beskrive, se og evaluere seg selv uavhengig av andre (Altman 1975). Men har man mulighet til selv-observasjon, når man ikke er uavhengig av andre på Facebook? Når befinner man seg i en off-stage rolle på Facebook og når befinner man seg on-stage (Goffman 1959)? For å eksemplifisere hva jeg mener med dette vil jeg vise til eksempelet der en av mine informanter under dybdeintervjuet beskrev hvordan han slettet en upassende kommentar om et bilde informanten selv hadde postet på Facebook. Da han valgte å

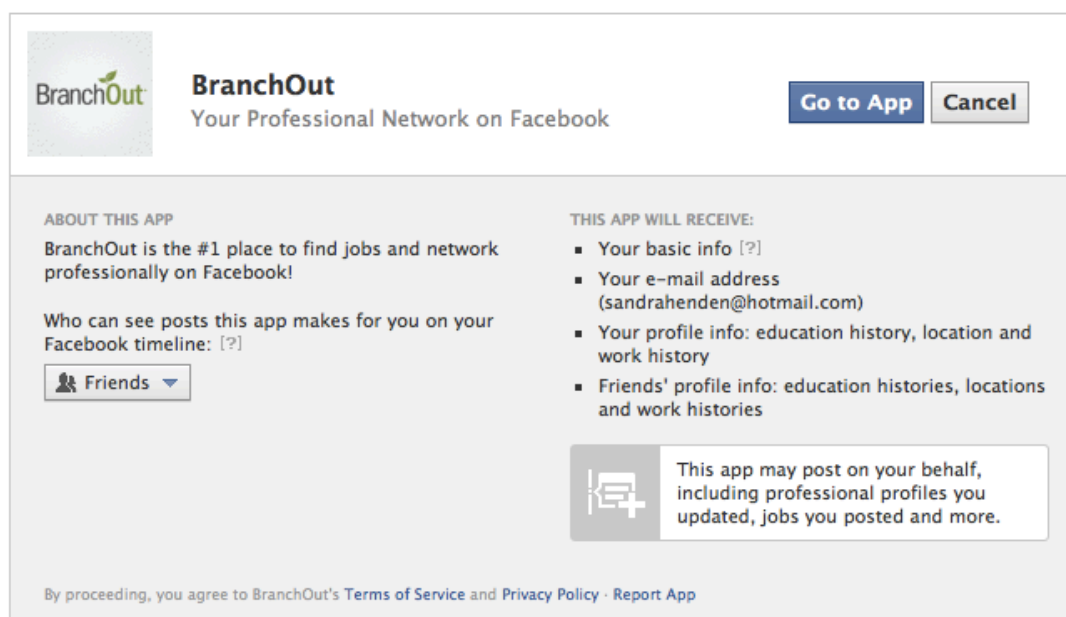
legge ut dette bildet, som var av et hjelmkamera, var han off-stage. Med det mener jeg at han selv hadde kontroll over hvordan han gjennom dette bildet speilet og fremstilte seg selv og sine interesser. Han var helt komfortabel med de tidligere kommentarene, fra venner og moren hans, som hadde blitt postet i forbindelse med dette bildet. Da kommentaren fra en venn, med seksuelle hentydninger ble postet befant han seg i en overraskende og umiddelbar on-stage rolle. Informanten ser seg nødt for å ta de grep som gjør at han kan komme seg ut av denne rollen, og igjen tre inn en off-stage rolle, ved å slette kommentaren.

At man ikke til en hver tid har absolutt kontroll over når man behøver å befinne seg on-stage og off-stage, tror jeg er en del av mediet og delingskulturen på Facebook. Mange har hørt om, og har helt sikkert opplevd tilfeller der ansatte ringer inn syke på jobb, for så å oppdatere statusen på Facebook en stund senere, der de avslører seg selv og den fiktive sykdomshistorien. De kan også bli avslørt av andre i nettverket på Facebook, ved at de poster bilder, sjekker deg inn eller tagger deg. Å skape en form for selvidentitet er viktig, også på nett. Selvidentitet kan da sies å være en persons, eller gruppes kognitive, psykologiske og emosjonelle definisjoner og forståelse av seg selv. Konflikten i dette kan man si ligger i forholdet mellom å identifisere seg i en gruppe og opprettholdelsen av personlig autonomi gjennom å forhindre gruppepress eller kollektiv overtalelse til å handle mot sin egen vilje eller ønske. Å skape en selvidentitet på Facebook kan være lettere dersom man er restriktiv mot innsyn fra andre, og har strenge personvernstillinger.

5.3.2 Kvasi-privacy design og tredjepartsapplikasjonsutviklere

Designløsningene for sosiale nettverk er ofte preget av det som rapporten Privat 2.0 benevner som *kvasi-privacy design* (Brandtzæg og Lüders 2009b). Det vil si at selve designet og utformingen på slike nettverk uttrykker en ting, men praktiserer noe ganske annet. Applikasjoner, både på mobil og på Facebook er morsomme, og underholdende for barn og unge. Det kanskje ikke mange er klar over, noe jeg også konkluderer med ut ifra mine analyser er at slike applikasjoner også håndterer en stor mengde personopplysninger om brukerne (Årnes og Nes 2011). Brukeren må ved godkjenning til å bruke og nedlaste applikasjonen ta stilling til om han tror at personopplysninger vil bli håndtert på en akseptabel måte. På grunn av mangelfull

informasjon til brukeren må denne transaksjonen i stor grad baseres på tillit til de ulike applikasjonsutviklerne og tjenestetilbyderne. Facebook går heller ikke god for sine tredjepartsapplikasjonsutviklere, og tvinger dem ikke til å følge de retningslinjene for personvern som eksisterer på Facebook. Under har jeg tatt et skjermbilde av egen Facebookprofil for å vise hvor mye informasjon de trekker ut fra brukeren, og også hvor uklart og informasjonsfattig disse opplysningene faktisk er.

Figur 4: Branch Out. Skjermbilde: Facebook URL:

<http://www.facebook.com/sandrahenden> (18.04.2012)

Ved nærmere ettersyn ser man at denne applikasjonen ber om å hente ut opplysninger som under *basic info* vil være navn, alder, fødested, evt. telefonnummer, musikk/film/bok preferanser, utdanning, jobb, epostadresse, bosted. I tillegg henter den også ut mye av denne informasjonen fra alle vennene i nettverket som er knyttet til denne profilen. Å delta innenfor Facebooknettverket er viktig, både som en bekreftelse på sosial inkludering og bekreftelse på relasjoner (Brandtzæg 2009a). Muligheten for å dra nytte av applikasjoner på Facebook gjennom deltakelse er en viktig ressurs i seg selv, og forhindrer at brukeren går glipp av noe (Krokan 2011). Jeg mener dette er hva som spiller størst rolle for unge brukere når de velger å gi fra seg personopplysninger for å bruke en applikasjon. Her ser man at nytten av bruken veier tyngre enn risikomomentene knyttet til det. Om det i noen tilfeller skulle vært av bekymring for informantene mine i denne oppgaven at de delte informasjon, tror jeg,

basert på uttalelsene, at de først og fremst ville vært bekymret for å dele personlig informasjon om seg selv. Vennene i nettverket er nok ikke i tankene deres. Informantene mine er heller ikke bekymret over at venner i deres nettverk laster ned slike type applikasjoner som henter ut informasjon. Jeg tror nok dette skyldes at informantene ikke er klar over at en tredjeparts applikasjon henter ut deres informasjon via andre Facebookkontoer. Selv virker de ganske sikre på at de har begrenset tilgangen til personlig informasjon og bilder, til kun et gitt vennenettverk på Facebook. Selv har de tatt de forhåndsregler de mener er nødvendige for sin profil, og man kan heller ikke forvente at informantene skjønner hva som foregår i kulissene av slike applikasjoner. Dette stemmer overens med at unge Facebookbrukere er mer opptatt av å holde personlig informasjon privat eller utilgjengelig for andre Facebookbrukere enn hva de er med å holde det utilgjengelig for Facebook som bedrift eller tredjeparts applikasjonsutviklere (Raynes-Goldie 2010).

5.3.3 Keiserens nye klær – blottlegging på sosiale nettverkstjenester

Det at sosiale nettverkstjenester, som Facebook, FourSquare, LinkedIn, Twitter og andre samler inn personlig informasjon og lagrer det i et register er i og for seg ikke galt. Det er heller ikke ulovlig. Hva som opptar meg angående dette, er bruken av disse registrene. Nylig ble det publisert en artikkel i VG, som tar opp nettopp denne problematikken (Haugen 2012). Smarttelefonbrukere kunne inntil nylig laste ned og bruke appen "Girls around me". Appen, som nå er trukket fra AppStore (Apple), gjorde det mulig for de som hadde lastet den ned å finne kvinner, og for den saks skyld menn, i umiddelbar nærhet. "Girls around me" bruker standard geolokasjon for å drive appen og dens formål. Gjennom GPS (Global Positioning System) finner den telefonen, som igjen kobles opp til den personen som er registrert på telefonen, og som deretter henter og laster ned informasjon og data om denne brukeren fra flere sosiale nettverkstjenester. Gjennom å bruke API'er, som er en forkortelse for *Application Programming Interface* og et programmeringsgrensesnitt for kommunikasjon mellom programvare, fra Google Maps, Facebook, og FourSquare danner denne appen seg et stort samlet informasjonsregister basert på de opplysningene den kan hente ut fra hver og enkelt database. Appen kan selvfølgelig ikke hente ut mer enn hva enkelt bruker har gitt tilgang til gjennom sine personvern innstillinger, men ofte er dette mer enn nok for å danne et helhetlig bilde av brukeren.

Det opprinnelige innlegget, skrevet av John Brownlee (Brownlee 2012) som det blir vist til i VGs artikkel (Haugen 2012), gir en beskrivelse av bruken av denne appen. Som man ser av bildet under, kan man gjennom "Girls around me" få opp et kart der bilder er tagget til ulike posisjoner. Disse bildene kommer opp i kartet, fordi disse brukerne har sjekket inn, eller andre har sjekket de inn på den gitte lokasjonen.

Figur 5: Girls Around Me. Skjerm bilde fra (Brownlee 2012) URL: <http://www.cultofmac.com/157641/this-creepy-app-isnt-just-stalking-women-without-their-knowledge-its-a-wake-up-call-about-facebook-privacy/> (30.03.2012)

Som eier av denne appen kan man på dette stadiet trykke på ønsket bilde. Det fører igjen til at man kommer inn på en slags profil for denne brukeren. Her ligger informasjon tilknyttet Facebook og andre sosiale nettverkstjenester som brukeren er koblet opp til. Dersom ikke personverninnstillingene på disse tjenestene eksplisitt er satt til privat, eller andre begrensede tilganger, vil alt av personlig informasjon, bilder, videoer og lignende være tilgjengelig. Som sagt, gjøre denne appen ikke noe som er ulovlig eller galt. Hva som er ekkelt ved dette er at mange brukere av sosiale nettverkstjenester helt sikkert ikke tenker på dette som en mulig utnyttelse av sin

informasjon av tredjepartsutviklere, og hvor eksponerte disse tjenestene lar brukere være. Økt tilgjengelighet er et problem, et personvernproblem, fordi vi får færre muligheter til å være i fred. SINTEF rapporten Privat 2.0: Person og forbrukervern i den nye medievirkeligheten (Brandtzæg og Lüders 2009b) viser at nettbrukere har en begrenset innsikt i hvordan sosiale medier fungerer. Dette mener jeg også at mine analyser peker mot, da respondentene på spørreskjema ble bedt om å utdype sine personverninnstillinger på Facebook, og de fleste *trodde* de hadde begrenset innsynet for uvedkomne. At brukere, og da spesielt barn og unge, tror de henvender seg til ett publikum, og ett nettverk når de poster og deler personlig informasjon og bilder, men at dette i realiteten når så mye lengere ut enn hva noen kunne forutsi da slike tjenester først ble tilgjengelige, er bekymringsverdig. Fordi slike springsteknologier som benyttes i apper som "Girls around me" lett kan havne i gale hender, er det grunn til å sette fokus på denne typen teknologiske utnyttelser. Appene kan lett brukes av noen med et uærlig formål, og de som ikke vet hvilke tilganger de har gitt, eller begrenset for den del, på sine sosiale nettverksprofiler, stilles nærmest uten klær – blottlagt. Det man også kan spørre seg om, er hvem er egentlig de riktige personene til å bruke slike apper?

5.3.4 Gjør bare som alle andre

Noe av grunnen til at mine informanter ikke synes å være så opptatt av å aktivt gå inn å kontrollere personverninnstillingene sine, kan ha noe med at de følger nettverkets og de sosiale gruppens praksis de befinner seg i. Med det mener jeg, og viser til Stutzman og Kramer- Duffield at personvernøkende tiltak influeres av andre i nettverket (Stutzman og Kramer-Duffield 2010). De konkluderer med, som jeg tidligere har beskrevet, at det er større sannsynlighet for at en bruker vil gjennomføre personvernøkende tiltak, dersom dette er en praksis i nettverket brukeren befinner seg i. Siden informantene mine sa at de *trodde* de hadde satt sine personverninnstillinger til kun venner, ser de kanskje ikke noe behov for å gå inn og aktivt sjekke eller endre på dette. Dersom det hadde vært et tema i deres nettverk, kan det tenkes at de hadde tatt et med fullbevisst valg til sine innstillinger, og ikke bare trodd de hadde gjort det "riktige".

6. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg forsøkt å få et innblikk i, og forstå hvordan barn og unge forholder seg til eget og andres personvern og personvernsspørsmål på Internett og på sosiale nettverkstjenester. For det første ville jeg finne ut hva de delte av informasjon om seg selv på Facebook. Hvordan de forholdt seg til å frivillig gi fra seg informasjon til en tjenesteleverandør. For det andre ønsket jeg å finne ut av hva de eventuelt delte om andre i sitt vennernettverk på Facebook. Ved deling mener jeg alt fra tekst, bilder, kommentarer, video med mer, som på noen som helst måte kan knyttes opp til enkeltindivider. Jeg ønsket også å finne ut av hvor mye de unge visste om hva den informasjonene de gav fra seg ble brukt til, eller hvordan den ble behandlet. For å gjennomføre dette triangulerte jeg kvantitativ og kvalitative metoder, der jeg først gjennomførte en spørreundersøkelse, så et fokusgruppeintervju og tre dybdeintervjuer. Jeg har sett på tjenesteleverandøren Facebook, og kartlagt så langt det lar seg gjøre hvordan de behandler personlig informasjon om sine brukere, og hvordan tredjeapplikasjons tjenesteleverandører henter inn og bruker denne informasjonen videre. De empiriske funnene viser at barn og unges forståelse og kjennskap til eget og andres personvern på Internett er avhengig av de rammene tjenesteleverandørene setter for brukerne. Jeg har også funnet ut at barn og unge bryr seg om sitt og andres privatliv og personvern, og at de forsøker å verne om dette.

6.2 Hovedtendenser

Så å si alle barn og unge i alderen 13-16 år har en sosial nettverksprofil. Denne profilen har de tilgang til gjennom ulike plattformer, som iPad, iPhone, PC/Mac og vanlig mobil med Internetttilgang. Det er Facebook som er dominerende når det gjelder sosiale nettverkstjenester, ikke bare i Norge men på verdensbasis, med snart en milliard brukere.

Den gruppen jeg undersøkte hadde i gjennomsnitt 210 venner tilknyttet sin profil på Facebook. Og de anså under 100 av disse for å være nære venner. Det viser seg også

at et så stort antall venner knyttet til en profil på et sosiale nettverk gjør det vanskelig å håndtere de ulike publikumsgruppene som oppstår når venner, familie, bekjente og ukjente er plassert i samme hovedkategori av tjenesteleverandøren.

Barn og unge synes å ha en positiv holdning til, og gir i stor grad et bevisst uttrykk for eget personvern når de er på Internett. De opplyser helst ikke om alder, epost adresse, telefonnummer og annen personlig og privat informasjon. De har også holdninger som tilsier at de ikke deler informasjon om andre, uten å be om tillatelse først, men i praksis ser man at disse holdningene som oftest ikke blir praktisert. Selv om de ikke har innført noen tydelige regler eller retningslinjer for hva som er greit og ikke greit å publisere om andre på Facebook, virker det som om de likevel respekterer deltakerne i sitt nettverk såpass, at de tar en skjønsmessig vurdering på hva som er greit å publisere. Informantene oppgir at de kjenner nettverket sitt såpass godt, at de føler de vet hva som er akseptabelt og ikke. Denne respekten kan man spore tilbake til den hverdagslige folkeskikken og de normene som eksisterer blant ungdom, også offline.

Selv om e-kunnskapen blant norske barn og unge er stor, viser mine og andre forskningsresultater, at de ikke har god nok kjennskap til behandlingen av personopplysninger fra tjenesteleverandørenes side. De kjenner ikke til at de blir utsatt for målrettet reklame på Facebook, heller ikke at de fraskriver seg rettigheter til bilder og videoer de laster opp der. Noe av grunnen til dette er den lange og juridiske teksten de velger å ikke lese for å opprette en profil på Facebook. Hva de har skjønt er rekkevidden av det de publiserer. De er klar over at nettet ikke glemmer, og jeg har gjennom fokusgruppeintervjuet og dybdeintervjuene fått inntrykk av at de vet at noe ikke kan tas tilbake, selv om det slettes fra profilen. Dette er en innsikt jeg mener legger noen føringer på hva de publiserer og ikke. De deler ulikt innhold med ulike publikumsgrupper, og går noen ganger aktivt inn for å sørge for at informasjon som bilder og kommentarer ikke blir sett av alle deler av nettverket. Dette viser at de aktivt handler positivt på vegne av eget personvern når de tekniske forholdene er lagt til rette for det.

Undersøkelsen viser at informantene verdsetter offline ansikt-til-ansikt kommunikasjon mer enn kommunikasjon online. Men det er heller ikke slik at de ikke

verdsetter online kommunikasjon og sosialisering. De ser at dette er en mulighet for de å være tilstede med venner, for å holde seg oppdaterte om hverandre, og spille og ha det gøy. Facebook blir brukt som et supplement, ikke en erstatning for offline kommunikasjon.

Designløsningene for Facebook som blir tilbudt barn og unge kan sies å være av en type som ved førsteinntrykk virker trygt i forhold til personvern, men som faktisk fører til det motsatte. Et kvasi-privacy design. Løsninger og applikasjoner som legger til rette for umiddelbar og enkel deling, tar vekk litt av muligheten og tiden for å tenke rundt handlingen. Lite og utydelig informasjon om henting av personlig informasjon og brukerdata, kan gjøre at barn og unge ikke skjønner omfanget og rekkevidden av disse attraktive applikasjonene. Det er de facto en transaksjon av personopplysninger som finner sted, der personlig informasjon er valuta. Disse transaksjonene er bygget på tillitt. Og så lenge venner, og venners venner er brukere av slike applikasjoner og tjenester, kan barn og unge lett utvikle tillitt til tjenesteleverandørene.

6.3 Styrker og svakheter ved oppgaven

En av styrkene til denne oppgaven, er at jeg har kunne gå ned på individ- og gruppenivå for å forstå barn og unges bruk av Facebook og deres forhold til personvern. Det er heldigvis gode kvantitative forskningsresultater som viser en innholdsrik og bred statistikk på fagfeltet. Det som derimot ikke kommer ut av statistikken, og som jeg mener er en av denne oppgavens styrker er muligheten gå i dybden av denne statistikken gjennom mine kvalitative intervjuer, og få innsyn i barn og unges egen forståelse for og bruk av sosiale nettverkstjenester. At informantene forteller om egen bruk og erfaring med Facebook, gir meg muligheten til å forsøke å finne en forståelse for statistikken.

Det er også en styrke at tema for denne oppgaven var aktuell da jeg startet, og har blitt mer aktuell etter hvert som oppgaven har blitt ferdigstilt. Dette har gitt meg muligheten til å holde oppgaven oppdatert, og gitt meg tilgang til flere perspektiver gjennom omtale i media og gjennom seminarer og nyere forskningsrapporter.

En av svakhetene i denne oppgaven er at jeg i større grad har måtte bruke EU Kids Online II og Trygg Bruk 2010 undersøkelsen enn hva jeg hadde forespeilet meg på forhånd. Mitt kvantitative empiriske materiale kan ikke sies å være representativt for barn og unge i sin helhet, og blir dermed brukt som et supplement til EU Kids Online II og Trygg Bruk 2010. Jeg ønsket i hovedsak at denne oppgaven skulle være empiristyrkt. Og planen var å starte tidlig med innsamling av materiale til oppgaven, slik at de største delene av oppgaven kunne bygge på dette.

6.4 Videre forskning

Nylig trådte det i kraft endringer i personvernloven som skal styrke barns personvern spesielt ved bruk av Internett. Endringene skal ta høyde for en digital hverdag med utstrakt bruk av Internett og sosiale medier. De nye reglene vil også gi bedre muligheter til å gripe inn dersom det oppdages krenkende ytringer om barn i sosiale medier eller i andre sammenhenger på Internett. I proposisjonen til Stortinget står det blant annet at ”§ 11 nytt tredje ledd skal lyde: *Personopplysninger som gjelder barn skal ikke behandles på en måte som er uforsvarlig av hensyn til barnets beste.*” (L 2012). Det er i de nye endringene lagt til en vurdering for barnets beste. Nå vil ikke dette berøre Facebook, som er den tjenesteleverandøren jeg hovedsakelig tar for meg i denne oppgaven, siden de ikke reguleres under norsk lov. Men det vil gjelde for norske nettsider og de tjenesteleverandørene som har hjelpetjenester i Norge. Som jeg har nevnt tidlige i oppgaven, har det forekommet hendelser der foreldre har lagt ut saksdokumenter i forbindelse med barnevernssaker på Internett. De nye lovendringene vil, slik jeg tolker de, kan føre til at dersom det blir lagt ut slike dokumenter på norske nettsider eller forum, må de behandlingsansvarlige for tjenesten, ta en vurdering om dette er til barnet beste. Det er ikke lengere nok at kravene og vilkårene om behandling av personopplysning er møtt, men de må i tillegg til å møte disse vilkårene, ta en sakkyndig vurdering om behandling, lagring og publisering av denne informasjonen er til barnets beste. Det blir interessant å følge med i videre forskning når det nå er trådt i kraft en endring av personopplysningsloven. Det gjenstår å se om denne endringen vil ha noe å si for de norske tjenesteleverandørenes behandling av barns personopplysninger.

Bibliografi

- (95/46/EC), EU-direktivet om personvern. 1999. EU-direktivet om personvern (95/46/EC).
- Acquisti, Alessandro og Ralph Gross. 2006. "Imagined communities: Awareness, information sharing and privacy on the Facebook." *PET 2006* (LNCS 4258):36-58.
- Altman, Irwin. 1975. *The Environment and Social Behavior*. California: Brooks/Cole Publishing company.
- Amundsen, Geir. 2011. "App kan overvåke barnas mobilbruk." *Aftenposten*, 29.10.2011.
- Årnes, Atle og Catharina Nes. 2011. Hva vet appen om deg? edited by Datatilsynet.
- Barneombudet. 2009. Høringssvar til NOU 2009:1 Integritet og individ.
- Bonneau, Joseph og Sören Preibusch. 2009. "The Privacy Jungle: On the Market for Data Protection in Social Networks." *Library Review* no. 58 (6):438-450.
- Bourdieu, Pierre. 1979. *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Translated by Annick Prieur. Oslo: Pax forlag. Original edition, La Distinction. Critique sociale du jugement. Reprint, 1995.
- boyd, danah. 2006. "Friends, Friendsters, and MySpace Top 8: Writing community into being on social network sites." *First Monday* no. 11.
- boyd, danah. 2011. *Digital Self-Harm and Other Acts of Self-Harassment* 2011 [cited 13.10 2011]. Available from <http://www.zephoria.org/thoughts/archives/2010/12/07/digital-self-harm-and-other-acts-of-self-harassment.html>.
- boyd, danah og Eszter Hargittai. 2010. "Facebook privacy settings: Who cares?" *First Monday* no. 15 (8).
- Brandtzæg, Petter Bae. 2009a. Delingskulturen og offentlig virksomhet. edited by Foredrag for Det digitale Trøndelag (DDT). Trondheim.

- Brandtzæg, Petter Bae. 2009b. "Privat 2.0 - mot økt åpenhet og ønsket nettsynlighet." In *Delte meninger. Om nettes sosiale side*, edited by Heidi Grande Røys, 194-213. Oslo: Universitetsforlaget.
- Brandtzæg, Petter Bae. 2011a. Face to face or Facebook- et brukerperspektiv på sosiale medier. Oslo, 08.03.2011.
- Brandtzæg, Petter Bae. 2011b. *Sosiale medier i all offentlighet: lytte, dele, delta*. Oslo: Kommuneforl.
- Brandtzæg, Petter Bae. 2012. Tryggehet vs. kontroll eller barns sikkerhet vs. personvern. Oslo, 07.02.2012.
- Brandtzæg, Petter Bae og Marika Lüders. 2009a. Kan vi ha tillitt til sosiale medier? In *Seminar om håndtering av tillit i elektronisk samvirke*. SINTEF.
- Brandtzæg, Petter Bae og Marika Lüders. 2009b. Privat 2.0: Person- og forbrukervern i den nye medievirkeligheten. Oslo: SINTEF IKT.
- Brandtzæg, Petter Bae, Marika Lüders og Jan Håvard Skjetne. 2010. "Too Many Facebook "Friends"? Content Sharing and Sociability Versus the Need for Privacy in Social Network Sites." *Journal of Human-Computer Interaction* no. 26:1006-1030.
- Brownlee, John. 2012. "This Creepy App Isn't Just Stalking Women Without Their Knowledge, It's A Wake-Up Call About Facebook Privacy." 30.03.
- Datatilsynet. 2011. Questions to Facebook from the Nordic DPA's. Oslo, 06/09/2011.
- Dunkels, Elza. 2010. "The kids are alright. *Perspectives on children's online safety*." In *Children and youth in the digital media culture. From a nordic horizon.*, edited by Ulla Carlsson, 189-200. Göteborg: Nordicom.
- Ellison, Nicole B, Charles Steinfield og Cliff Lampe. 2007. "The benefits og Facebook "friends:" Social capital and college students' use of online social network sites." *Journal of Computer-Mediated Communication* no. 12.
- EMK art. 8, Europeiske menneskerettskonvensjonen. 1999. Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).
- Facebook. 2011. *Facebook statistics 2011* [cited 01.11 2011]. Available from <http://www.facebook.com/press/info.php?statistics>.
- Facebook. 2012. "Facebook Legal Terms."

- Facebook og Richard Allan. 2011. Re: Facebook's Response to Questions from the Data Inspectorate of Norway. Dublin, 12/10/2011.
- Fagerjord, Anders. 2008. *Web-medier. Introduksjon til sjangre og uttrykksformer på nettet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- FNs barnekonvensjon, Barnekonvensjonen. 1991. FNs konvensjon om barnets rettigheter.
- Fogel, Joshua og Elham Nehmad. 2009. "Internet social network communities: Risk taking, trust and privacy concerns." *Computers in human behavior* no. 25 (1).
- Gentikow, Barbara. 2005. *Hvordan utforsker man medieerfaringer? Kvalitativ metode*. Kristiansand: IJ-Forlaget.
- Goffman, Erving. 1959. *Vårt rollespill til daglig*. Oslo: Pax forlag.
- Granovetter, Mark S. 1973. "The Strength of weak ties." *American Journal of Sociology* no. 78 (6):1360-1380.
- Grønmo, Sigmund. 2007. *Samfunnsvitenskapelige metoder*. 2 ed. Bergen: Fagbokforlaget.
- Håkonsen, Rune. 2012. "Facebookspill stagnerer." *nrk.no*, 28.02.2012.
- Haugen, Vegard. 2012. "Finner intetanende jenter - sporingsapp trekkes tilbake." *VG*, 09.04.
- Jensen, Klaus Bruhn. 2002. *The Qualitative research process*. Edited by Klaus Bruhn Jensen, *A Handbook of Media and Communication Research*. Glasgow: Routledge.
- Krokan, Arne. 2011. "Sosiale mediers inntog i samfunnet." In *Sosiale medier i all offentlighet. Lytte. Dele. Delta*, edited by Petter Bæ Brandtzæg, Lars Gillund, Arne Krokan, Øyvind Kvalnes, Alf Tore MelingogJon Wessel-Aas, 15-36. Oslo: Kommuneforlaget.
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann. 2009. *Interviews. Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. Second ed. California: SAGE Publications, Inc.
- L, Prop 47. 2012. Endringer i personopplysningsloven. edited by Det kongelige justis- og politidepartement: Det kongelige justis- og politidepartement.
- Lewis, Kevin, et al. 2008. "Tastes, ties, and time: A new social network dataset usinf Facebook.com." *Social Networks* no. 30:330-342.

- Livingstone, Sonia. 2002. *Young people and new media*. London: SAGE Publications Ltd.
- Livingstone, Sonia og L. Haddon. 2009. "Introduction." In *Kids online: opportunities and risks for children*, edited by Sonia Livingstone og L. Haddon, 1-6. Bristol: Policy Press.
- Livingstone, Sonia, L. Haddon, A. Görzig og K Ólafsson. 2011. Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full findings. LSE, London: EU Kids Online.
- Livingstone, Sonia. 2009. *Children and the Internet*. Cambridge: Polity Press.
- Lüders, Marika. 2007a. *Being in mediated spaces. An enquiry into personal media practices.*, Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Lüders, Marika. 2007b. "Private subjekter i digitale miljøer: iscenesettelse i endring?" In *Personlig medier. Livet mellom skjermene.*, edited by Marika Lüders, Lin Prøitz og Terje Rasmussen, 226-246. Oslo: Gyldendal akademiske forlag.
- NOU 2009:1, 2009. 2009. Individ og integritet. Personvern i det digitale samfunnet. edited by Personverkommissjonen. Oslo.
- NOU 2011:20. Ungdom, makt og medvirkning. In *NOU 2011:20*, edited by likestillings- og inkluderingsdepartementet Barne-.
- Olsen, Thomas. 2010. *Personvernøkende identitetsforvaltning*, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Personopplysningsloven. 2000. Lov om behandling av personopplysninger (popplyl).
- Putnam, Robert D. 2001. *Bowling alone: the collapse and revival of american community*. New York: Simon & Schuster.
- Raynes-Goldie, Kate. 2010. "Aliases, creeping, and wall cleaning: Understanding privacy in the age of Facebook." *First Monday* no. 15 (1).
- Schneier, Bruce. 2009. Schneier on Security: My reaction to Eric Schmidt. In *Schneier on Security*.
- Sentralbyrå, Statistisk. 2011. Norsk mediebarometer 2011. In *Daglig mediebruk: Hovedtall*.
- Skille, Øyvind Bye. 2012. "Meddommer måtte gå etter dødsstraff-påstand." *nrk.no*, 17.04.2012.

- Skog, Berit. 2010. *Facerape*. Forskning.no.
- Staksrud, Elisabeth. 2009. "Hva slags barn vil vi ha?" In *Delte meninger*, edited by Heidi Grande Røys, 178-193. Oslo: Universitetsforlaget.
- Staksrud, Elisabeth. 2012. *Children and the Internet: Risk, Regulation, Rights*. Doctoral thesis, Department of Media and Communications, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Steinfeld, Charles, Nicole B Ellison og cliff Lampe. 2008. "Social capital, self-esteem, end use of online social network sites: A longitudinal analysis." *Journal of Applied Developmental Psychology* (29):434-445.
- Straffeloven. 1902. LOV 1902-05-22 nr 10: Almindelig borgerlig Straffelov. edited by Justis- og beredskapsdepartementet.
- Stutzman, Fred og Jacob Kramer-Duffield. 2010. "Friends only: Examining a privacy-enhancing behavior in Facebook."
- Teknologirådet. 2012. *Venn med mora di på Facebook!?* teknologiradet.no, 15.11.2010 2010 [cited 10.04 2012]. Available from <http://teknologiradet.no/FullStory.aspx?m=28&amid=9497>.
- Trygg Bruk, Medietilsynet. 2010. *Barn og digitale medier 2010. Fakta om barn og unges bruk og opplevelse av digitale medier*. Fredrikstad: Medietilsynet.
- Tufekci, Zeynep. 2008. "Who acquires friends through social media and why? "Rich get richer" versus "seek and ye shall find"."
- Wegner, Lars Chr. 2012. "Erobrer den digitale verden." *VG Helg*, 17.02.2012.
- Welhaven, Leif. 2009. "Tok livet etter mobbing på Facebook." *VG Nett*, 21.09.2009.
- Wikipedia. 2011. *Formspring* 2011 [cited 01.11 2011]. Available from <http://en.wikipedia.org/wiki/Formspring>.

Appendix A

Tabell 1

Table 4: Children's digital literacy and safety skills (age 11+)

	11-12 year old		13-16 year old		All
	Boys	Girls	Boys	Girls	
Bookmark a website	52	45	72	70	64
Block messages from someone you don't want to hear from	45	46	72	72	64
Find information on how to use the internet safely	51	43	71	69	63
Change privacy settings on a social networking profile	34	35	65	66	56
Compare different websites to decide if information is true	43	37	64	62	56
Delete the record of which sites you have visited	37	29	63	59	52
Block unwanted adverts or junk mail/spam	36	32	61	56	51
Change filter preferences	15	12	41	29	28
Average number of skills	3.0	2.7	4.9	4.6	4.2

QC320a-d and QC321a-d: Which of these things do you know how to do on the internet? Please say yes or no to each of the following... If you don't know what something is or what it means, don't worry, just say you don't know.

Base: All children aged 11-16 who use the internet.

Tabell 2

Table 44: Child has seen potentially harmful user-generated content on websites in past 12 months, by age and gender (age 11+)

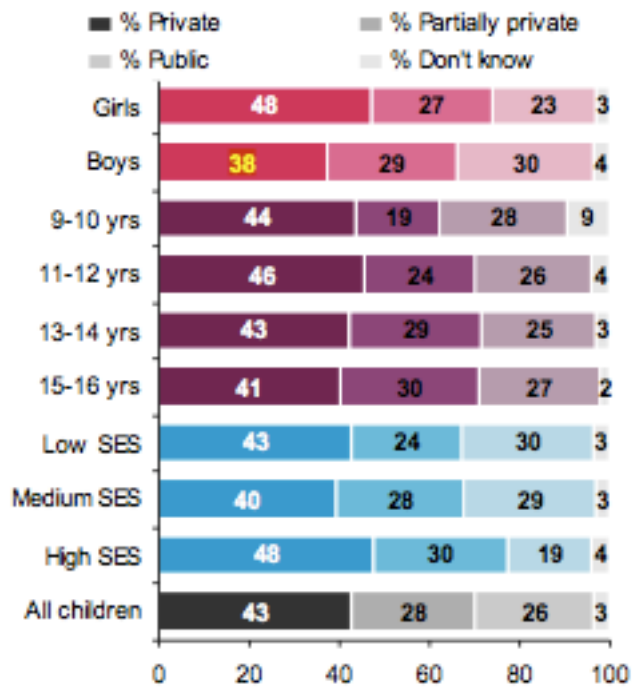
%	Age				All
	11-13		14-16		
	Boys	Girls	Boys	Girls	
Hate messages that attack certain groups or individuals	8	6	16	17	12
Ways to be very thin (such as being anorexic or bulimic)	5	8	7	19	10
Ways of physically harming or hurting themselves	6	4	10	9	7
Talk about or share their experiences of taking drugs	4	4	10	10	7
Ways of committing suicide	3	3	6	6	5
Has seen such material at all on any websites	14	15	25	31	21

QC142: In the past 12 months, have you seen websites where people discuss...?

Base: All children aged 11-16 who use the internet.

Tabell 3

Figure 25: Children's use of SNS privacy settings

QC317: Is your profile set to ...? Public, so that everyone can see; partially private, so that friends of friends or your networks can see; private so that only your friends can see; don't know.

Base: All children who have a profile on a social networking site.

Tabell 4

Table 46: Child has experienced misuse of personal data in past 12 months, by age and gender (age 11+)

%	Age				All
	11-13		14-16		
	Boys	Girls	Boys	Girls	
Somebody used my password to access my information or to pretend to be me	6	6	6	9	7
Somebody used my personal information in a way I didn't like	3	3	4	6	4
I lost money by being cheated on the internet	1	1	2	1	1
Has experienced personal data misuse of any kind	7	7	10	13	9

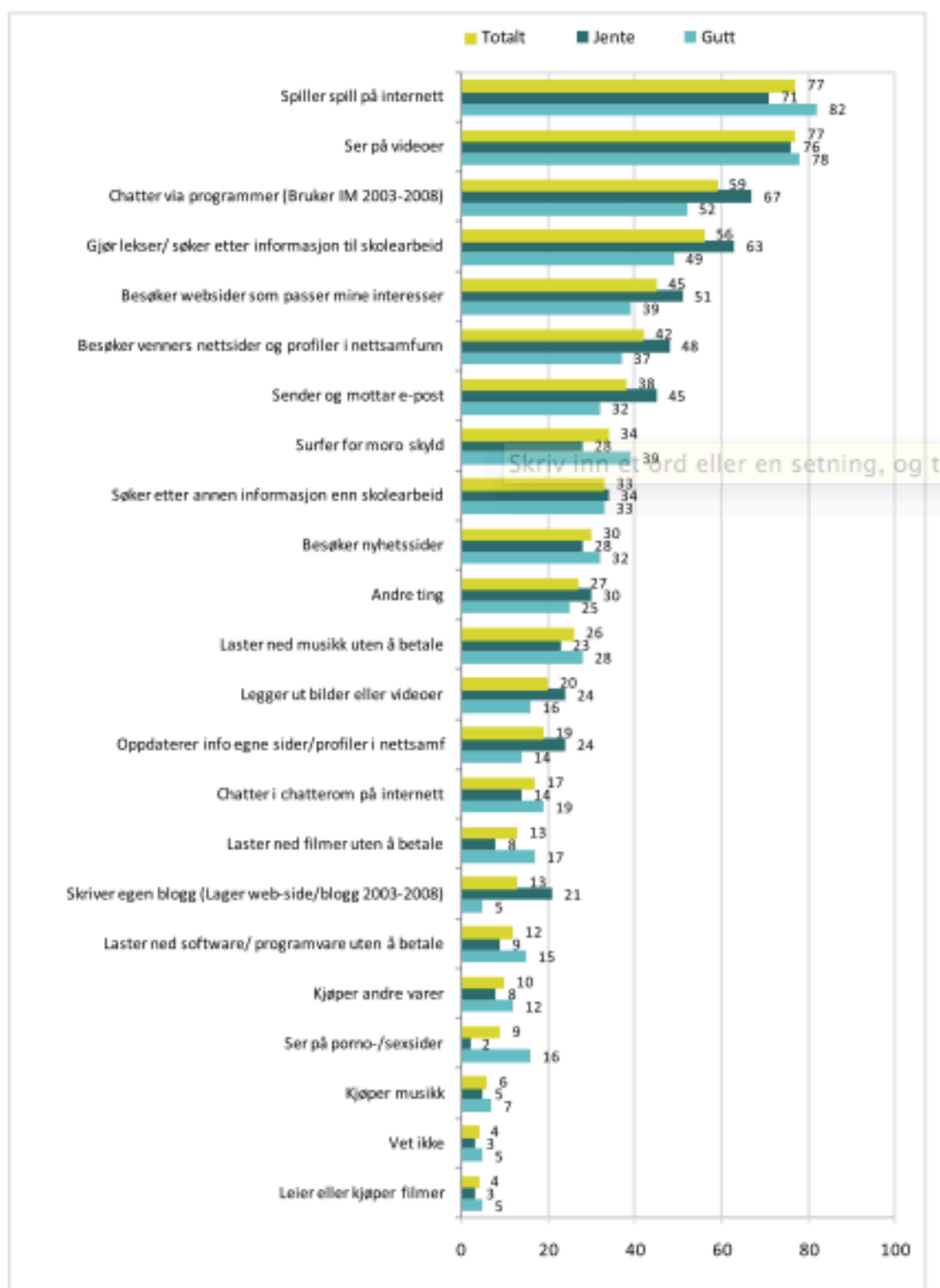
QC143: In the past 12 months, has any of the following happened to you on the internet?

Base: All children aged 11-16 who use the internet.

Appendix B

Tabell 1

Spørsmål 10: I løpet av den siste måneden, hva brukte du internett til? Brutt ned på kjønn.

Tabell 2

Grafisk fremstilling av resultater – Personlig informasjon⁵

Spørsmål 23: Hvilken informasjon om deg selv ville du lagt ut på internett for å vinne en premie i en konkurranse? Svar JA

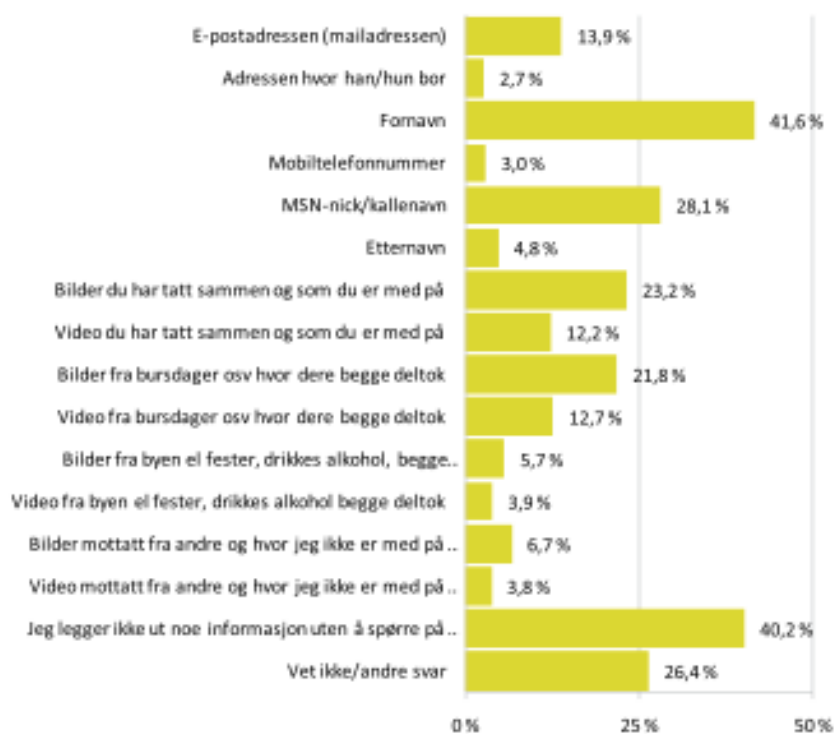
	2003	2006	2008	2010	TIDSSERIE			
Kjønn	75	69	72	72				
Favoritt band, musikk, osv	65	57	61	63				
Egen e-post adresse	52	54	58	48				
Personlige interesser/ hobby	51	46	46	51				
Alder og fødselsdag	51	40	44	43				
Fullt navn	31	29	33	32				
Navn på gata der du bor/ Postadresse	27	28	29	18				
Skole du går på	32	25	25	20				
Telefonnummer	15	14	14	15				
Bilde av deg selv	13	13	15	15				
Foreldres navn	8	5	8	5				
Passord	1	4	2	2				

XX = Maksimum for 2010

2003 2006 2008 2010

Tabell 3

Spørsmål 55: Hvilken informasjon om andre personer mener du det er OK å legge ut på internett uten å spørre om lov på forhånd?

Appendix C

facebook Sandra

Whenever you add things to your profile you can select a specific audience, or even customize your audience.

Interests: What are your interests?

				
Art	Tennis	Technology	Soccer	Ice cream

Public
Friends
Only Me
Custom

To do this, simply click on the sharing icon and choose who can see it.

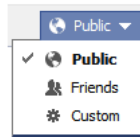
- Choose this icon if you want to make something **Public**. Choosing to make something public is exactly what it sounds like. It means that anyone, including people off of Facebook, will be able to see or access it. Learn more about [public information](#).
- Choose this icon if you want to share with your Facebook **Friends**.
- Choose this icon if you want to **Customize** your audience. You can also use this to hide the item on your profile from specific people.

Skjermdump (Facebook 2011) URL: <http://www.facebook.com/sandrahenden>
(03.01.2012)

Å sette sin Facebookprofil til offentlig vil, som man kan se av bildet under, gi alle tilgang til din informasjon på Facebook. Dette gjelder for brukere som har en Facebookprofil, men også de som ikke er på Facebook. Søkemotorer, slik som google, kvasir og lignende vil ha tilgang til å søke opp din informasjon på Facebook og publisere det i sine søk dersom man setter personverninnstillingene sine til offentlig. Andre som publiserer innhold om deg, selv uten forhåndsgodkjenning, kan gjøre denne informasjonen offentlig tilgjengelig.

Information you choose to make public

Choosing to make your information public is exactly what it sounds like: **anyone**, including people off of Facebook, will be able to see it.

Choosing to make your information public also means that this information:

- can be associated with you (i.e., your name, profile picture, Facebook profile, User ID, etc.) even off Facebook
- can show up when someone does a search on Facebook or on a public search engine
- will be accessible to the games, applications, and websites you and your friends use
- will be accessible to anyone who uses our APIs such as our [Graph API](#).

💡 Sometimes you will not be able to select an audience when you post something (like when you write on a Page's wall or comment on a news article that uses our comments plugin). This is because some types of posts are always public posts. As a general rule, you should assume that if you do not see a [sharing icon](#), the information will be publicly available.

💡 When others share information about you, they can also choose to make it public.

Skjermdump (Facebook 2011) URL: <http://www.facebook.com/sandrahenden> (03.01.2012)

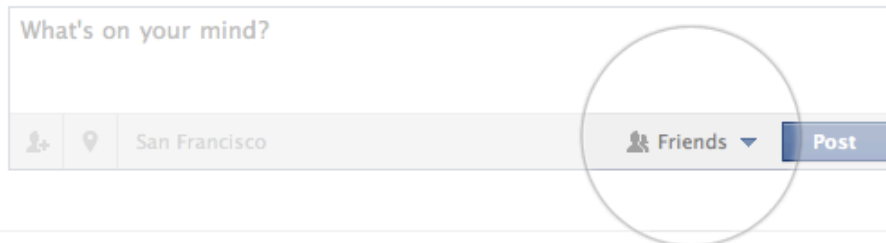
Tagging av bilder er utbredt på Facebook. Som nevnt over er det anslagsvid 250 millioner bilder som lastes opp på Facebook hver dag. Mange av disse bildene blir tagget. Med tagging menes å linke til en profil. For eksempel hvis man er tagget i et bilde vil denne taggen inneholde en lenke med informasjon som direkte kobles til profilen til den som er tagget i bildet. Hvem som helst kan tagge hvem som helst i hva som helst.

Dersom man velger å sette personverninnstillingene sine på Facebook til privat, vil kun de man er venn med på Facebook ha tilgang til informasjonen som finnes på din Facebookprofil. Det er ikke uvanlig å ha over 300 venner, så teknisk sett kan profilinformasjonen bli sett av alle 300. Det finnes også en egendefinert funksjon som tillater brukeren å velge ut hvem som skal se hva, og samtidig hvem som ikke kan se spesifikt innhold.

Privacy Settings

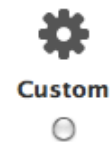
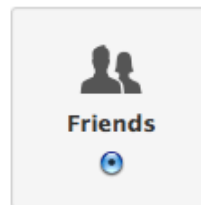
Control Privacy When You Post

You can manage the privacy of your status updates, photos and profile info using the inline audience selector — when you share or afterwards. Remember: the people you share with can always share your information with others, including apps. Try [editing your profile](#) to see how it works or [learn more](#).

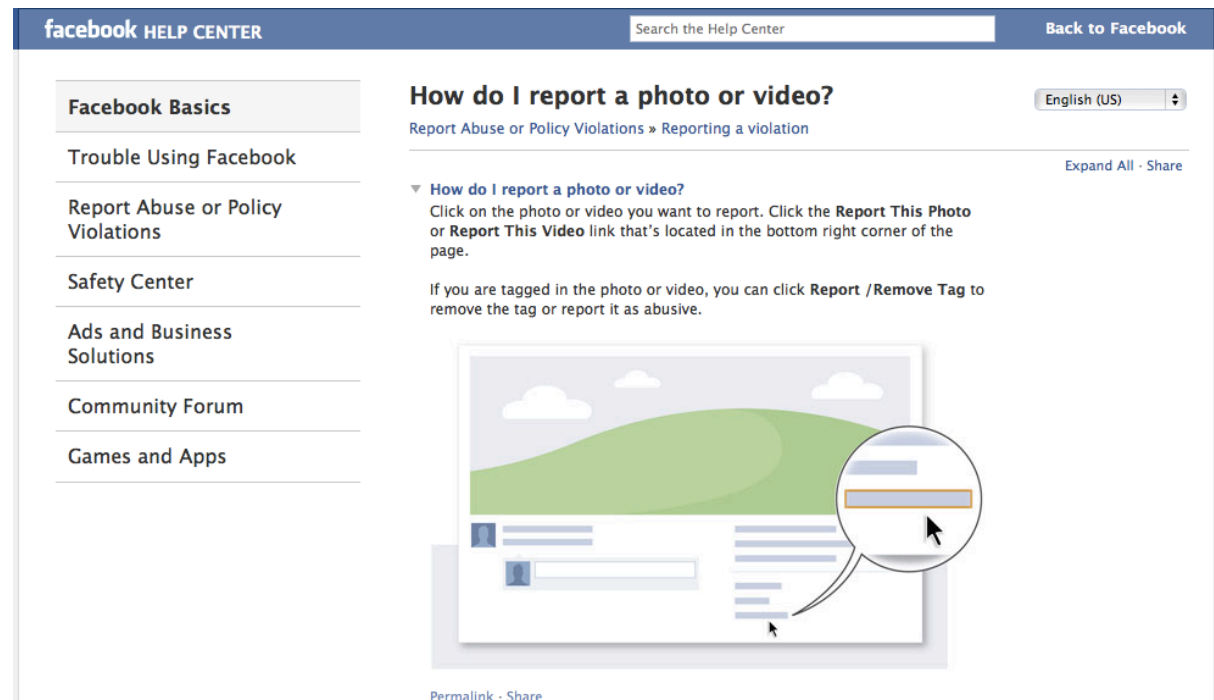
Control Your Default Privacy

This setting will apply to status updates and photos you post to your profile from a Facebook app that doesn't have the inline audience selector, like the Facebook App for iPhone.

Skjemdump (Facebook 2011) URL: <http://www.facebook.com/sandrahenden> (03.01.2012)

Om det skulle skje, at noen publiserer for eksempel et bilde eller en video av deg på Facebook, uten din tillatelse, har man mulighet til å rapportere dette gjennom Facebook. En rapport ser slik ut:

The screenshot shows the Facebook Help Center interface. At the top, there is a search bar and a 'Back to Facebook' link. The main heading is 'How do I report a photo or video?'. Below the heading, there is a breadcrumb trail: 'Report Abuse or Policy Violations » Reporting a violation'. The page is in English (US). A navigation menu on the left lists various help topics. The main content area contains instructions on how to report a photo or video, including a diagram showing a mouse cursor clicking on a 'Report This Photo' link in the bottom right corner of a photo.

Skjermdump (Facebook 2011) URL: <http://www.facebook.com/sandrahenden> (03.01.2012)

Man fyller inn et ferdig skjema som sier noe om hvem som har publisert bildet eller videoen, samt en lenke til bildet som er publisert. Facebook vil da på dine vegne, sende en forespørsel til vedkommende og be han/hun fjerne dette bildet eller denne videoen. Den som rapporterer denne hendelsen forblir anonym. I tillegg til dette har Facebook også gitt brukerne sine muligheten til å stille spørsmål direkte til en av Facebooks moderatører.

Vedlegg 1 – Kodebok

1. Generell informasjon	Verdi	Forklaring
V1 Alder	1	13
	2	14
	3	15
	4	16
V2 Kjønn	1	Mann
	2	Kvinne
V3 Type abonnement		
V4 Betaler abonnement	1	Foreldre
	2	Jeg selv
	3	Andre
2. Facebook - generell informasjon		
V5 Facebookprofil	1	Ja
	2	Nei
V6 Plattform	1	PC
	2	MAC
	3	Ipad
	4	Annet nettbrett
	5	Iphone
	6	Andriod
	7	Windowstelefon
	8	Vanlig mobil

V7 Antall venner

V8 Nære venner

3. Facebook - bilder, video, kommentarer og check-ins

V9 Deling 1	1	Bilder
	2	Video(er)
	3	Kommentar(er)
	4	Tagget i check in
V10 Deling 2	1	Bilder
	2	Video(er)
	3	Kommentar(er)
	4	Tagget i check in
V11 Bilder	1	Jeg ville kontaktet Facebook
	2	Jeg ville ikke gjort noen ting
	3	Jeg ville kontaktet læreren min
	4	Jeg ville kontaktet foreldrene mine
	5	Jeg ville kontaktet personen som la det ut
	6	Annet
V12 Video	1	Jeg ville kontaktet Facebook
	2	Jeg ville ikke gjort noen ting
	3	Jeg ville kontaktet læreren min
	4	Jeg ville kontaktet foreldrene mine
	5	Jeg ville kontaktet personen som la det ut

	4	Ja, til lærere
	5	Ja, til venner
	6	Ja, til andre
	7	Nei, jeg har aldri meldt ifra om noe
V18 Andre som har medlt ifra	1	Ja
	2	Nei
V19 Utdyp om JA		
V20 Fjernet innhold fra andre	1	Ja, jeg har fjernet/untagget bilder av meg selv
	2	Ja, jeg har fjernet/untagget videoer av meg selv
	3	Ja, jeg har fjernet kommentarer om meg selv
	4	Ja, jeg har fjernet check ins om meg selv
	5	Nei, jeg har ikke fjernet noe
V21 Utdyp		
V22 Fjernet eget innhold	1	Ja, jeg har fjernet/untagget bilder jeg selv har lagt ut på min egen profil
	2	Ja, jeg har fjernet/untagget videoer jeg selv har lagt ut på min egen profil
	3	Ja, jeg har fjernet kommentarer jeg selv har lagt ut på min egen profil
	4	Ja, jeg har fjernet check ins jeg selv har lagt ut på min egen profil
	5	Nei, jeg har ikke fjernet noe
V23 Utdyp		
V24 Synlighet	1	Venner
	2	Venners venner
	3	Alle

	6	Annet
V13 Kommentarer	1	Jeg ville kontaktet Facebook
	2	Jeg ville ikke gjort noen ting
	3	Jeg ville kontaktet læreren min
	4	Jeg ville kontaktet foreldrene mine
	5	Jeg ville kontaktet personen som la det ut
	6	Annet
V14 Check in	1	Jeg ville kontaktet Facebook
	2	Jeg ville ikke gjort noen ting
	3	Jeg ville kontaktet læreren min
	4	Jeg ville kontaktet foreldrene mine
	5	Jeg ville kontaktet personen som la det ut
	6	Annet
V15 Fjerne innhold	1	Bilder
	2	Kommentarer
	3	Video
	4	Check in
V16 Ikke fjernet	1	Bilder
	2	Kommentarer
	3	Video
	4	Check in
V17 Meldt ifra	1	Ja, til Facebook
	2	Ja, til foreldre
	3	Ja, til Slettmeg.no

4
5
6
7

Nettverk
Grupper
Egendefinert
Vet ikke

V25 Personverninnstillinger

Vedlegg 2 – Datamatrise

	A	B	C	D	E	F
1	Enheter					Variabler
2		V1	V2	V3	V4	V5
3						
4		Alder	Kjønn	Type abo.	Bet abo.	facebookprof
5						
6	E1					
7						
8		2	1	Telenor	1	1
9	E2					
10						
11						
12						
13	2	2	Vet ikke	1, 2	1	
14	E3					
15						
16						
17						
18		2	2	Telenor	1	2
19	E4					
20						
21						
22						
23	2	2	Telenor	1	1	
24	E5					
25						
26						
27						
28		2	1	Netcom	1,2	1
29	E6					
30						
31						
32						
33	2	1	Vet ikke	1	1	
34	E7					
35						
36						
37						
38		2	2	Djuice	1	1
39						
40						
41						

	A	B	C	D	E	F
1	Enheter					Variabler
2		V1	V2	V3	V4	V5
3		Alder	Kjønn	Type abo.	Bet abo.	facebookprof
4						
5						
42	E8					
43		2	1	Telenor	1	1
44						
45	E9					
46						
47						
48		2	1	Telenor	1	1
49						
50	E10					
51						
52						
53		2	2	Telenor	1,2	1
54						
55	E11					
56						
57						
58		2	2	Netcom	1	1
59						
60	E12					
61						
62						
63		2	2	Netcom	1	1
64						
65	E13					
66						
67						
68		2	1	Telenor	1,2	1
69						
70	E14					
71						
72						
73		2	2	OneCall	1	1
74						
75						
76						

	A	B	C	D	E	F
1	Enheter					Variabler
2		V1	V2	V3	V4	V5
3		Alder	Kjønn	Type abo.	Bet abo.	facebookprof
4						
5						
77	E15					
78		2	2	Telenor	1	1
79						
80						
81	E16					
82						
83		2	1	Netcom	1	1
84						
85						
86	E17					
87						
88		2	2	Telenor	1	1
89						
90						
91	E18					
92						
93		2	1	Telenor	1	1
94						
95						
96	E19					
97						
98		2	1	Telenor	1	1
99						
100						
101	E20					
102						
103		2	1	Telenor	1	1
104						
105						
106	E21					
107						
108		2	2	Djuice	1	1
109						
110						
111						

	A	B	C	D	E	F
1	Enheter					Variabler
2		V1	V2	V3	V4	V5
3		Alder	Kjønn	Type abo.	Bet abo.	facebookprof
4						
5						
112	E22					
113		2	2	Telenor	1	1
114						
115	E23					
116						
117						
118		2	2	Netcom	1	1
119	E24					
120						
121						
122						
123		2	1	Telenor	1	1
124						
125						
126						
127						
128						
129						

	A	G	H	I	J	K	L
1	Enheter	V6	V7	V8	V9	V10	V11
2		Plattform	Antall venner	Nære venner	Deling 1	Deling 2	Bilder
3							
4							
5							
6	E1						
7							
8		1, 2, 5	290	200	1, 3	N/A	5
9							
10	E2						
11							
12		1, 4	300	100	1	N/A	5
13							
14	E3						
15							
16		N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	5
17							
18	E4						
19							
20		1,4,6	240	70	1,3	N/A	5
21							
22	E5						
23							
24		2,5	320	100	1	1	5
25							
26	E6						
27							
28		1,5	280	150	1	N/A	5
29							
30	E7						
31							
32		1,4	150	50	1,2,3	1,3	5
33							
34							
35							
36							
37							
38							
39							
40							
41							

	A	G	H	I	J	K	L
1	Enheter						
2		V6	V7	V8	V9	V10	V11
3		Plattform	Antall venner	Nære venner	Deling 1	Deling 2	Bilder
4							
5							
42	E8						
43		1,2	200	100	1,3	N/A	5
44							
45	E9						
46							
47							
48		1,4	130	50	1,3	1,3,4	5
49							
50	E10						
51							
52							
53		2,3,8	290	100	1,3	1	5
54							
55	E11						
56							
57							
58		1,6	270	80	1	1	5
59							
60	E12						
61							
62							
63		1,2,5	160	50	1	N/A	5
64							
65	E13						
66							
67							
68		1,5	150	50	1,4	N/A	5
69							
70	E14						
71							
72							
73		1,7	150	50	1,3	1	5
74							
75							
76							

	A	G	H	I	J	K	L
1	Enheter						
2		V6	V7	V8	V9	V10	V11
3		Plattform	Antall venner	Nære venner	Deling 1	Deling 2	Bilder
4							
5							
77	E15						
78		1,3	210	80	1	1,3	5
79							
80							
81	E16						
82							
83		1,4,6	200	40	1	1,3	5
84							
85							
86	E17						
87							
88		1,2,7	350	150	1	1,3,4	5
89							
90							
91	E18						
92							
93		1,4	200	70	1,3	1,3	5
94							
95							
96	E19						
97							
98		1,5	150	50	1,3	1	5
99							
100							
101	E20						
102							
103		1,8	170	90	1	N/A	5
104							
105							
106	E21						
107							
108		1,4,8	230	80	1	N/A	5
109							
110							
111							

	A	G	H	I	J	K	L
1	Enheter						
2		V6	V7	V8	V9	V10	V11
3		Plattform	Antall venner	Nære venner	Deling 1	Deling 2	Bilder
4							
5							
112	E22						
113		2,3,5	300	120	1	1	5
114							
115							
116	E23						
117							
118		1,2,7	290	100	1	1	5
119							
120							
121	E24						
122							
123		1,8	120	60	1,3	1	5
124							
125							
126							
127			G:2210	G:960(43%)			
128			J:2940	J:1030(35%)			
129			T:5150	T:1990(38%)			

	A	M	N	O	P	Q	R
1	Enheter	V12	V13	V14	V15	V16	V17
2		Video	Kommentarer	Check in	Fjerne innhold	Ikke fjernet	Meldt ifra
3							
4							
5							
6	E1						
7							
8		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
9	E2						
10							
11		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	1
12	E3						
13							
14		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
15	E4						
16							
17		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
18	E5						
19							
20		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
21	E6						
22							
23		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
24	E7						
25							
26		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
27							
28							
29		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
30							
31							
32		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
33							
34							
35		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
36							
37							
38		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
39							
40							
41							

	A	M	N	O	P	Q	R
1	Enheter						
2		V12	V13	V14	V15	V16	V17
3		Video	Kommentarer	Check in	Fjerne innhold	Ikke fjernet	Meldt ifra
4							
5							
42	E8						
43		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
44							
45	E9						
46							
47							
48		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
49							
50	E10						
51							
52							
53		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
54							
55	E11						
56							
57							
58		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
59							
60	E12						
61							
62							
63		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
64							
65	E13						
66							
67							
68		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
69							
70	E14						
71							
72							
73		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
74							
75							
76							

	A	M	N	O	P	Q	R
1	Enheter						
2		V12	V13	V14	V15	V16	V17
3							
4		Video	Kommentarer	Check in	Fjerne innhold	Ikke fjernet	Meldt ifra
5							
77	E15						
78		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
79							
80	E16						
81							
82							
83		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
84							
85	E17						
86							
87							
88		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
89	E18						
90							
91							
92							
93		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
94	E19						
95							
96							
97							
98		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
99	E20						
100							
101							
102							
103	5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7	
104	E21						
105							
106							
107							
108		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
109							
110							
111							

	A	M	N	O	P	Q	R
1	Enheter						
2		V12	V13	V14	V15	V16	V17
3							
4		Video	Kommentarer	Check in	Fjerne innhold	Ikke fjernet	Meldt ifra
5							
112	E22						
113		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
114							
115	E23						
116							
117							
118		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
119	E24						
120							
121							
122							
123		5	5	5	1, 2, 3, 4	N/A	7
124							
125							
126							
127							
128							
129							

	A	S	T	U	V	W	X
1	Enheter						
2		V18	V19	V20	V21	V22	V23
3							
4		som har mel	Utdyp	et innhold fra	Utdyp	net eget innh	Utdyp
5							
6	E1						
7							
8		2	N/A	1	likte ikke bilde	5	N/A
9	E2						
10							
11							
12							
13	2	N/A	5	N/A	5	N/A	
14	E3						
15							
16							
17							
18		N/A	N/A	5	N/A	5	N/A
19	E4						
20							
21							
22							
23	2	N/A	5	N/A	5	N/A	
24	E5						
25							
26							
27							
28		2	N/A	5	N/A	5	N/A
29	E6						
30							
31							
32							
33	2	N/A	5	N/A	5	N/A	
34	E7						
35							
36							
37							
38		2	N/A	1	Stygt bilde	1	bilde jeg ikke
39							
40							
41							

	A	S	T	U	V	W	X
1	Enheter						
2		V18	V19	V20	V21	V22	V23
3							
4		som har mel	Utdyp	et innhold fra	Utdyp	net eget innh	Utdyp
5							
42	E8						
43		2	N/A	5	N/A	5	N/A
44							
45	E9						
46							
47							
48		2	N/A	5	N/A	5	N/A
49							
50	E10						
51							
52							
53		2	N/A	1	ha bildet på p	1	ikke ut som n
54							
55	E11						
56							
57							
58		2	N/A	5	N/A	5	N/A
59							
60	E12						
61							
62							
63		2	N/A	5	N/A	5	N/A
64							
65	E13						
66							
67							
68		2	N/A	5	N/A	5	N/A
69							
70	E14						
71							
72							
73		2	N/A	5	N/A	5	N/A
74							
75							
76							

	A	S	T	U	V	W	X
1	Enheter						
2		V18	V19	V20	V21	V22	V23
3							
4		som har mel	Utdyp	et innhold fra	Utdyp	met eget innh	Utdyp
5							
77	E15						
78		2	N/A	5	N/A	5	N/A
79							
80	E16						
81							
82							
83		2	N/A	5	N/A	5	N/A
84							
85	E17						
86							
87							
88		2	N/A	1	ikke ikke bilde	5	N/A
89							
90	E18						
91							
92							
93		2	N/A	5	N/A	5	N/A
94							
95	E19						
96							
97							
98		2	N/A	5	N/A	5	N/A
99							
100	E20						
101							
102							
103		2	N/A	5	N/A	5	N/A
104							
105	E21						
106							
107							
108		2	N/A	5	N/A	5	N/A
109							
110							
111							

	A	S	T	U	V	W	X
1	Enheter						
2		V18	V19	V20	V21	V22	V23
3							
4		som har mel	Utdyp	et innhold fra	Utdyp	net eget innh	Utdyp
5							
112	E22						
113		2	N/A	5	N/A	5	N/A
114							
115	E23						
116							
117							
118		2	N/A	5	N/A	5	N/A
119	E24						
120							
121							
122							
123		2	N/A	5	N/A	5	N/A
124							
125							
126							
127							
128							
129							

	A	Y	Z	AA	AB	AC	AD
1	Enheter						
2		V24	V25				
3							
4		Synlighet	Ønverninnstillinger				
5							
6	E1						
7							
8		1	Opplysninger om meg. De får bare sett navnet og bildet mitt				
9							
10	E2						
11							
12							
13	1	Er ikke helt sikker, men kan ikke se de private, men noen bilder					
14							
15	E3						
16							
17							
18	N/A	N/A					
19							
20	E4						
21							
22							
23	1	Bare profilbilde og navn					
24							
25	E5						
26							
27							
28	1	Tror de bare kan se profilbildet					
29							
30	E6						
31							
32							
33	1	N/A					
34							
35	E7						
36							
37							
38	7	Husker ikke					
39							
40							
41							

	A	Y	Z	AA	AB	AC	AD
1	Enheter						
2		V24	V25				
3		Synlighet	Øverninnstillinger				
4							
5							
42	E8						
43		1	Bare vennene min kan se profilen min				
44							
45	E9						
46							
47							
48	E9	1	Så bare venner kan se ting om meg, bilder og info og sånn				
49							
50							
51	E10						
52							
53		1	Tror man kan se bildene som ligger på toppen				
54							
55	E11						
56							
57							
58	E11	1	De som ikke er venn med meg kan ikke se profilen min				
59							
60							
61	E12						
62							
63		1	N/A				
64							
65	E13						
66							
67							
68	E13	1	Bare venner kan se profilen og bildene mine				
69							
70							
71	E14						
72							
73		1	Venner og de jeg er i gruppe med får se alt på profilen min				
74							
75							
76							

	A	Y	Z	AA	AB	AC	AD
1	Enheter						
2		V24	V25				
3							
4		Synlighet	onverninnstillinger				
5							
77	E15						
78		1	Bare venner kan se profilen min				
79							
80	E16						
81							
82							
83	1	Man må være venn med meg for å se profilen min					
84							
85	E17						
86							
87							
88	1	N/A					
89							
90	E18						
91							
92							
93	1	Venner kan se profilen min					
94							
95	E19						
96							
97							
98	1	Bare vennene mine kan se ting om meg					
99							
100	E20						
101							
102							
103	1	Ingen som ikke er venn med meg kan se profilen min					
104							
105	E21						
106							
107							
108	1	Bare venner har tilgang					
109							
110							
111							

	A	Y	Z	AA	AB	AC	AD
1	Enheter						
2		V24	V25				
3							
4		Synlighet	Ønverninnstillinger				
5							
112	E22						
113		1	Bare bildet mitt og navnet mitt er synlig for de jeg ikke er venn med				
114							
115							
116	E23						
117							
118		1	De som ikke er venn med meg får bare sett navnet mitt og profilbilde				
119							
120	E24						
121							
122							
123		7	N/A				
124							
125							
126							
127							
128							
129							

Vedlegg 3 – Spørreskjema

Nettskjema: Svar på "Unges personvern på Facebook"

13.09.11 10.54

English

Nettskjema

Datainnnsamling på nett

sandrash [Logg ut](#)

Svar på "Unges personvern på Facebook"

Spørreundersøkelse i forbindelse med masteroppgaven "Unges personvern på Facebook", ved Universitetet i Oslo, Institutt for Medier og Kommunikasjon
Svarene i dette skjemaet er anonyme. Spørsmål markert med * er obligatoriske.

[Send](#) [Avbryt](#)

1. Generell informasjon

1.1. Hvor gammel er du?

- 13
 14
 15
 16

1.2. Kjønn

- Mann
 Kvinne

1.3. Hvilket abonnement har du på mobiltelefonen din?

1.4. Hvem betaler telefonabonnementet ditt?

- Foreldre
 Jeg selv
 Andre

2. Facebook - generell informasjon

2.1. Har du egen Facebook-profil?

- Ja
 Nei

2.2. På hvilke plattformer bruker du Facebook?

Sett kryss for de alternativene som gjelder

- PC
 MAC
 iPad
 Annet nettbrett
 iPhone
 Android
 Windowstelefon
 Vanlig mobil

2.3. Hvor mange venner har du på Facebook?

Skriv ca antall

2.4. Hvor mange av vennene dine på Facebook anser du for å være gode, nære venner også på ordentlig?

3. Facebook - bilder, video, kommentarer og check ins

3.1. Har noen lagt ut følgende av deg på Facebook, uten at du visste om det på forhånd

Sett kryss for de alternativene som gjelder

- Bilde(r)

<https://nettskjema.uio.no/answer.html?fid=47279&lang=no>

Side 1 av 3

- Video(er)
- Kommentar(er)
- Tagget i check in

3.2. Har du noen gang lagt ut følgende av andre på Facebook, uten at de viste om det på forhånd?

- Bilde(r)
- Video(er)
- Kommentar(er)
- Tagget i check in

3.3. Hva ville du gjort dersom noen la ut bilde(r) av deg på Facebook, uten at du visste det på forhånd?

- Jeg ville kontaktet Facebook
- Jeg ville ikke gjort noen ting
- Jeg ville kontaktet læreren min
- Jeg ville kontaktet foreldrene mine
- Jeg ville kontaktet personen som la det ut
- Annet

3.4. Hva ville du gjort dersom noen la ut video(er) av deg på Facebook, uten at du visste det på forhånd?

- Jeg ville ikke gjort noen ting
- Jeg ville kontaktet Facebook
- Jeg ville kontaktet foreldrene mine
- Jeg ville kontaktet læreren min
- Jeg ville kontaktet personen som la det ut
- Annet

3.5. Hva ville du gjort dersom noen la ut kommentar(er) av deg på Facebook, uten at du visste det på forhånd?

- Jeg ville kontaktet personen som la det ut
- Jeg ville kontaktet Facebook
- Jeg ville kontaktet foreldrene mine
- Jeg ville kontaktet læreren min
- Jeg ville ikke gjort noen ting
- Annet

3.6. Hva ville du gjort dersom noen tagget deg i en check in på Facebook, uten at du visste det på forhånd?

- Jeg ville ikke gjort noen ting
- Jeg ville kontaktet læreren min
- Jeg ville kontaktet Facebook
- Jeg ville kontaktet foreldrene mine
- Jeg ville kontaktet personen som la det ut
- Annet

3.7. Hvilke av disse alternativene ville du fjernet, dersom noen ba deg om å fjerne noe du hadde lagt ut av de?

- Bilde(r)
- Kommentar(er)
- Video(er)
- Check in(s)

3.8. Hvilke av disse alternativene ville du IKKE fjernet, dersom noen ba deg om å fjerne noe du hadde lagt ut av de?

- Video(er)
- Kommentar(er)
- Check in(s)
- Bilde(r)

4. Personvern på Facebook

4.1. Har du noen gang meldt ifra om noe på Facebook?

Sett kryss for de alternativene som gjelder

- Ja, til Facebook
- Ja, til foreldre
- Ja, til slettmeg.no
- Ja, til lærere
- Ja, til venner
- Ja, til andre
- Nei, jeg har aldri meldt ifra om noe

4.2. Har noen meldt ifra noe, til noen, som du har lagt ut på Facebook?

- Ja
- Nei

4.3. Dersom du svarte JA på forrige spørsmål, kan du si noe om hvorfor og hva du ble meldt for?

4.4. Har du noen gang fjernet noe som andre har lagt ut på din profil?

- Ja, jeg har fjernet/untagget bilde(r) av meg selv
- Ja, jeg har fjernet/untagget video(er) av meg selv
- Ja, jeg har fjernet kommentar(er) om meg selv
- Ja, jeg har fjernet/untagget check in(s) om meg selv
- Nei, jeg har ikke fjernet noe

4.5. Dersom du svarte JA på forrige spørsmål, vær vennlig å utdype hvorfor**4.6. Har du noen gang fjernet noe som du har lagt ut på din egen profil?**

Sett kryss for de alternativene som gjelder

- Ja, jeg har fjernet check in(s) jeg selv har lagt ut på min egen profil
 Ja, jeg har fjernet kommentar(er) jeg selv har lagt ut på min egen profil
 Ja, jeg har fjernet bilde(r) av meg selv, som jeg selv har lagt ut på min egen profil
 Ja, jeg har fjernet video(er) av meg selv, som jeg selv har lagt ut på min egen profil
 Nei, jeg har ikke fjernet noe

4.7. Dersom du svarte JA på forrige spørsmål, vær vennlig å utdype hvorfor**4.8. Hvem kan se profilen din?**

Sett kryss for de alternativene som gjelder

- Venner
 Venners venner
 Alle
 Nettverk
 Grupper
 Egendefinert
 Vet ikke

4.9. Hvordan har du tilpasset personverninstillingene dine på Facebook?

Vær vennlig å skriv så detaljert som mulig

Vedlegg 4 – Temaguide fokusgruppeintervju

Personvern

Nevn ca. 5 ord dere forbinder med personvern

Hva vet dere om personvern på Internett?

Er det noen forskjeller på personvern på Internett og i den virkelige verden?

Hva synes dere om at noen legger ut bilder av dere, der dere kanskje ikke ser bra ut, eller legger ut flau kommentarer på veggen deres, som dere ikke vil at for eksempel foreldrene deres bør se?

Nevn ca. 5 ting dere forbinder med ”krenkende innhold”

Vet dere hva slettmeg.no er?

Hvordan vet dere om det?

Har dere vært på dubestemmer.no?

Hvordan vet dere om denne siden?

Hva står det der?

Er det noen ting dere tenker dere om to ganger før dere publiserer?

Hva

Hvorfor?

Er det noe dere i det hele tatt ikke publiserer?

Hva

Hvorfor?

Internett og teknologi

Har dere Internett hjemme?

Har dere Internett på mobilen?

Synes dere det er noen forskjell ved å bruke Internett på mobilen i forhold til på PC?

Er det mange her som har smartphone?

Lærer dere noe på skolen/hjemme om skikk og bruk på Internett?

Hva?

Facebook og sosiale nettsteder

Hva gjør dere på Facebook?

Hvem deler dere ting med (biler, video, link, kommentarer osv.)?

Hvorfor?

Hvem deler dere ikke ting med?

Hvorfor ikke?

Har dere lest samtykkeerklæringen på Facebook?

Hvorfor ikke?

Hva står det der?

Hva gjør dere dersom noen legger ut noe av dere på Facebook og de ikke har spurt dere om lov?

Vet dere hvor dere bør/skal henvende dere?

Hva tror dere skjer dersom dere rapporterer noe slikt?

Hva er greit å publisere på egen/andres Facebookside?

Er dette noe dere har blitt enige og?

Hvordan har dere kommet frem til det?

Er alle ”vennene” deres på Facebook også ordentlige venner?

Hva synes dere om at alle dere har addet som venner kan se innholdet på profilen din?

Vet dere om man kan endre på innstillingene på Facebook, slik at dere får en mer lukket profil/ikke viser alt til alle?

Hva kan man gjøre?

Har noen gjort noen slike tiltak?

I såfall hva?

Hvis noe henvender seg til deg om ber deg om å fjerne et bilde/en video en kommentar og lignende, hva gjøre dere med den henvendelsen?

Hvorfor?

Synes dere det er noen forskjell i å publisere et bilde på Facebook, og det å henge opp det samme bildet i skolegården?

Hvorfor?

Hvorfor ikke?

Hva er evt. forskjellen?

Synes dere det er noe forskjell i å publisere på blogg i forhold til Facebook?

Hva?

Hvorfor?

Hvorfor ikke?

Vedlegg 5 – Temaguide dybdeintervju

Personvern

Har du noen gang opplevd å få negative tilbakemeldinger på bilder på sosiale nettsider som har ført til at du evt har fjernet de i ettertid?

Hva er du komfortabel med å dele av opplysninger om deg selv?

Hva er du ikke komfortabel med å dele?
Hvorfor?

Har du vært i en situasjon der du føler at personvernet ditt er blitt krenket?
Utdyp...

Er du og vennene dine enige om hva som er ok/ikke ok å publisere på nett?
Hvordan har dere kommet frem til dette?
Hva gjør at du/dere ikke er enige?

Internett og teknologi

Ca. hvor mye tid bruker du på Facebook?

Får du varsel på mobil, dersom det har skjedd noe på Facebook?

Har du Facebook på mobilen din?
Hvis ja, hvordan bruker du mobilutgaven i forhold til på PC?

Opplever du Internett som et trygt sted?
Trygt nok til å dele informasjon?
Eller ikke?
I såfall hvorfor har du denne oppfatningen?

Facebook og sosiale nettsteder

Hvor gammel var du da du fikk Facebook-konto?

Har du noen gang opplevd at noen har publisert noe støtende om deg på Facebook?
I såfall hva og hvordan opplevdes det?
Hvilke tiltak benyttet du deg av?

Hva publiserer du om deg selv på din/andres Facebookside?

Er det noen av dine ”venner” du bevist ikke deler informasjon om? I såfall hvorfor?

Er det noen type informasjon du aldri ville delt på Facebook/andre sosiale nettsteder?

Eller er det noen type informasjon som gjør at du tenker deg om to ganger før du publiserer?

Deler du noen gang informasjon for å gjøre andre flau? Innhold som nødvendigvis ikke er ondsinnet.

Hva synes du om at folk tagger deg, f.eks på et sted?

Check in på Facebook?

Er det noen steder du ikke sjekker inn, fordi du ikke vil dele din lokasjon?

Vedlegg 6 – Godkjenning fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Birgit Hertzberg Kaare
Institutt for medier og kommunikasjon
Universitetet i Oslo
Postboks 1093 Blindern
0317 OSLO

Vår dato: 14.10.2011

Vår ref: 28037 / 3 / LMR

Deres dato:

Deres ref:

VKITTERING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 15.09.2011. Meldingen gjelder prosjektet:

28037	<i>Unges personvern på internett og i sosiale medier</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Universitetet i Oslo, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Birgit Hertzberg Kaare</i>
Student	<i>Sandra Stenersen Henden</i>

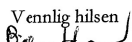
Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven/-helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.12.2012, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Linn-Merethe Rød

Kontaktperson: Linn-Merethe Rød tlf: 55 58 89 11
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Sandra Stenersen Henden, Bentsegata 6 A, 0465 OSLO

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrr.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, HSL, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. martin-arne.andersen@uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 28037

Utvalget består av ca. 30 skoleelever ved en ungdomsskole i alderen 13-16 år. Data samles inn via spørreskjema, personlig intervju og gruppeintervju.

Intervjuene legges opp slik at elevene ikke skal uttale seg om andre identifiserbare enkeltelever, jf. telefonsamtale med prosjektleder av 10.10.11. Det anbefales at prosjektleder minner utvalget om dette, i forkant av hvert intervju.

Førstegangskontakt vil bli opprettet gjennom kontaktlærer. Foresatte og elever mottar skriftlig informasjon om studien. Det innhentes skriftlig samtykke fra begge parter. Personvernombudet finner informasjonsskrivet som forelå 13.10.11 tilfredsstillende.

Prosjektet skal avsluttes 31.12.2012 og innsamlede opplysninger skal da anonymiseres og lydopptak slettes. Anonymisering innebærer at direkte personidentifiserende opplysninger som navn/navneliste slettes, og at indirekte personidentifiserende opplysninger (sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f. eks. opplysninger fra facebookprofil, skole, alder, kjønn) fjernes eller endres.

Vedlegg 7 – Informasjonsskriv til skolen

Til skolen – informasjonsskriv angående studien om barn og unges personvern på nett

Jeg søker herved deres skole om tillatelse til å gjennomføre en spørreundersøkelse og intervjuer i forbindelse med masteroppgave ved Universitetet i Oslo.

Studiens formål er å kartlegge hvordan barn og unges personvern blir ivaretatt på Internett. Med sosiale medier, bringes dette på banen, fordi barn og unge kan formidle ytringer gjennom kanaler som er offentlig tilgjengelige, samtidig som den som ytrer seg ofte er en privat person i en privat kontekst. Og det er gjennom spørreskjema, fokusgruppeintervju og eventuelle dybdeintervjuer at denne informasjonen samles inn;

- Spørreskjema for å kartlegge bl.a alder, kjønn, e-kompetanse, teknisk utstyr og lignende
- Fokusgruppeintervjuer, der ca. 2 grupper på 4-6 informanter samlet vil diskutere og svare på spørsmål innenfor temaet som skal undersøkes. Fokusgruppeintervjuet vil bli tatt opp og lagret digitalt.
- Enkeltintervjuer med informantene. Enkeltintervjuet vil bli tatt opp og lagret digitalt.

Jeg ønsker å foreta undersøkelsene i ungdommenes skoletid, og ber med dette om å ta ut mellom fire til åtte elever fra en skoletime til å delta på fokusgruppeintervju. Og ca. 30 min per deltaker dersom det blir behov for å gjennomføre dybdeintervjuer. Det er ønskelig at vi får et eget rom til disposisjon, slik at det ikke vil bli forstyrrelser.

Skolen kan ikke få innsyn i ungdommenes svar på spørreskjema eller uttalelser fra intervjuene. Er det ønskelig, vil skolen ha tilgang til oppgaven når den foreligger. Ungdommenes anonymitet vil bli ivaretatt under hele prosessen, og ingen vil på noen måte kunne gjenkjennes gjennom uttalelser eller karakteristika i oppgaven.

Dersom dere har noen spørsmål kan jeg nås på mobil 47317658, eller epost sandrash(alfakrøll)student.media.uio.no. Dere kan også kontakte min veileder for oppgaven, Professor Birgit Hertzberg Kaare på epost b.h.kaare(alfakrøll)media.uio.no

Med vennlig hilsen

Sandra Stenersen Henden
Bentsegata 6A
0465 OSLO

Vedlegg 8 – Informasjonsskriv med samtykkeerklæring til foresatte og elever

Til foresatte og elever – informasjonsskriv angående studien om unges personvern på Internett

Forespørsel om ditt barn kan delta i en spørreundersøkelse og intervjuer i forbindelse med masteroppgave ved Institutt for medier og kommunikasjon ved Universitetet i Oslo.

Studiens formal er å kartlegge hvordan barn og unges personvern blir ivaretatt på Internett og i sosiale medier slik som Facebook. Personvern kan beskrives på ulike måter. Sentralt står imidlertid det enkelte menneskets ukrenkelighet og krav på respekt fra andre mennesker. Et vesentlig element i personvernet er at alle skal kunne bestemme hva andre skal få vite om hans eller hennes egne personlige forhold.

Deltakelse i dette prosjektet vil innebære å sette av ca. 2 skoletimer der eleven først svarer på et spørreskjema ved avkryssing, samt at eleven deltar i et fokusgruppeintervju som vil bestå av mellom fire til seks elever. Det vil også bli gjennomført dybdeintervjuer i dette tidsrommet. Det vil bli gjort lydopptak av intervjuene, og alt som fremgår av disse intervjuene er konfidensielt og alle deltakere er sikret anonymitet, slik at ingen av deltakerne vil kunne bli identifisert gjennom informasjonen de gir fra seg. Helsetjenesten ved skolen vil være informert om denne undersøkelsen, og er tilgjengelig dersom noen elever vil snakke videre om nett/sosiale medier med dem.

Opplysningene og lydopptakene vil bli slettet når oppgaven er avsluttet, 31.12.2012. Det er helt frivillig å gi fra seg opplysningene. Dersom det er ønskelig, kan foresatte be om å få se spørreskjema og intervjuguidene i forkant av undersøkelsen. Man kan når som helst velge å trekke seg fra prosjektet, kreve sine opplysninger slettet, samt kreve rett til innsyn i prosjektet og sine opplysninger. Alle opplysninger vil bli behandlet i tråd med Norsk Lov og retningslinjer gitt av Datatilsynet og Forbrukerombudet. Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Dersom du/dere lurer på noe kan jeg kontaktes på telefon 47317658, eller epost sandrash(alfakrøll)student.media.uio.no. Om ønskelig kan også min veileder på oppgaven, Professor Birgit Hertzberg Kaare nås på epost b.h.kaare(alfakrøll)media.uio.no

Med vennlig hilsen

Sandra Stenersen Henden
Bentsegata 6A
0465 OSLO

Informert samtykkeerklæring:

Jeg/vi har lest informasjonsskrivet angående studien om barn og unges personvern på nett og samtykker med dette at jeg/mitt barn blir intervjuet av Sandra Stenersen Henden.

Dato

Signatur foresatt

.....

.....

Telefon

Signatur elev

.....

.....